T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Arap Dili ve Belâgatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

PAKİSTAN-İSLÂMÂBÂD ULUSLARARASI İSLAM ÜNİVERSİTESİ VE AFGANİSTAN-KÂBİL ÜNİVERSİTESİ ARAP DİLİ BÖLÜMLERİNİN DERS MÜFREDATLARININ İNCELENMESİ

Sümeyra DEMİREL UZUT
14912008

Danışman
Doç. Dr. Mehmet Cevat ERGİN

Diyarbakır 2017

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı
Arap Dili ve Belâgatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

PAKİSTAN-İSLÂMÂBÂD ULUSLARARASI İSLAM ÜNİVERSİTESİ VE AFGANİSTAN-KÂBİL ÜNİVERSİTESİ ARAP DİLİ BÖLÜMLERİNİN DERS MÜFREDATLARININ İNCELENMESİ

Sümeyra DEMİREL UZUT
14912008

Danışman
Doç.Dr. Mehmet Cevat ERGİN

Diyarbakır 2017

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Pakistan-İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi ve Afganistan-Kâbil Üniversitesi Arap Dili Bölümlerinin Ders Müfredatlarının İncelenmesi" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐Tezim sadece Dicle Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐Tezimin …yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

10/07/2017

Sümeyra DEMİREL UZUT

KABUL VE ONAY

Sümeyra DEMİREL UZUT tarafından hazırlanan ‘’Pakistan-İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi ve Afganistan-Kâbil Üniversitesi Arap Dili Bölümlerinin Ders Müfredatlarının İncelenmesi’’ adındaki çalışma 10/07/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı**,** Arap Dili ve Belâgatı Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. M. Cevat ERGİN

Doç. Dr. İbrahim ŞABAN

Doç. Dr.Yahya SUZAN

ÖNSÖZ

Ortadoğu'da yaşanan son gelişmeler neticesinde Türkiye'de ve dünyada Arapça öğretiminin önemi giderek artmaktadır. Bununla birlikte Arapça, Kur'an-ı Kerim'in ve hadislerin dili olması nedeniyle Arap olmayan Müslümanları, dinlerini anlayabilmeleri için bu dili öğrenmeye sevk etmiştir. Ancak Arapça'nın Arap olmayanlara öğretimi başlangıcından günümüze metot problemini de beraberinde getirmiştir. Bu ihtiyaçların sonucunda bazı ülkeler Arapça öğretmek için kurslar açmakta, öğrenciler dil öğrenimleri için bu gibi alternatif yollara başvurmaktadırlar.

Ancak Pakistan'da bulunan İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi Arapça öğretiminde büyük bir başarı yakalamış, öğrencilerin sadece okul ortamında da bu dili öğrenebileceklerini ispatlamıştır. Bu sebeple çalışmada İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi başta olmak üzere Kâbil Üniversitesi ve Berlin Freie Üniversitesi gibi Arap olmayan bazı ülkelerdeki eğitim kurumlarının yabancılara Arapça öğretimindeki yöntem ve kaynakların neler olduğu araştırılmış ve bunlardan faydalanma yoluna gidilmiştir. Böylelikle Arapça öğretimi sürecinde en kolay ve en doğru metodu bulmak için bu dilin öğretimine yeni bir bakış açısı kazandırmak hedeflenmiştir.

Tez çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Arap dili öğretiminin kısa tarihçesi verilmiş, ayrıca günümüzde Arap ülkelerinde ve Türkiye, Malezya, Pakistan, Almanya gibi Arap olmayan ülkelerde Arap dili öğretimi çalışmalarına değinilip, özellikle Türkiye'de üniversite ve dil merkezlerinde Arapça öğretimine dair uygulanan ders müfredatları ve kullanılan kaynaklar incelenmiş, farklı uygulamalar arasında karşılaştırmalar yapılmış, eksiklikler tespit edilip yapılan yanlışların neler olduğuna değinilmiştir. İkinci bölümde ise asıl konu olan İslâmâbâd

Uluslararası İslam Üniversitesinin ve ayrıca Kâbil Üniversitesinin Arap dili bölümlerinin ders müfredatları geniş olarak ele alınmış, ulaşılan genel çıkarımlar Türkiye'de Arapça öğretimi yapmakta olan üniversitelerin ve çeşitli eğitim kurumlarının Arapça öğretim, metod ve müfredatlarına kıyasla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sonuç kısmında ise Arapça öğretimindeki sorunun, öğrencilerin Arapçayı daha fazla işitmeleri yoluyla çözülebileceği çıkarımı ortaya konmuş ve Arapça öğretiminde atılması gereken adımlar konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, Dicle Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projesi kapsamına alınıp yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Doç. Dr. Mehmet Cevat ERGİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Günümüzde 350 milyon insanın konuştuğu Arapça, Türkiye'de medrese kurumlarının yerini bıraktığı İmam Hatip Ortaokulları, İmam Hatip Liseleri, İlahiyat Fakülteleri ve İslâmî İlimler Fakültelerinin yanısıra Arap Dili ve Edebiyatı, Mütercim Tercümanlık ve Arapça Öğretmenliği bölümlerinde zorunlu, diğer birçok bölümde ise seçmeli ders olarak okutulmaktadır.

Arap dilinin yabancılara öğretiminde farklı yöntem ve metodlar geliştirilmiş olup, bu dili daha doğru ve kolay öğretmek için yeni yöntemler geliştirilmeye devam edilmektedir. Türkiye'de de Arapça öğretimi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının yanı sıra üniversitelerde yaygın bir şekilde yapılmaktadır. Gerek Milli Eğitim Bakanlığı gerekse Yüksek Öğretim Kurumu bu dersler için müfredatlar oluşturmasına rağmen Arapça öğretiminde istenen başarı sağlanamamıştır. Bu sorunun ana kaynağına inilip aşılması, harcanan emek ve zamanın netice vermesi adına kalıcı çözümler üretilmesi ve başarı elde etmiş üniversite ve kurumların bu başarılarından istifade edilmesi kaçınılmaz olmuştur.

İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi, Arapça öğretimi alanında anadili Arapça olmayan ülkelerdeki üniversiteler arasında büyük başarı elde etmektedir. Bu başarıyı etkileyen en önemli sebep araştırılmış ve başarının ders müfredatından ziyade, öğrencilerin hazırlık ve lisans eğitimleri boyunca Arapça'yı yoğun bir şekilde hocalarından işitmeleri ve bu dili ders esnasında ve kendi aralarında aktif olarak kullanıyor olmalarından kaynaklandığı görülmüştür. Kâbil Üniversitesi'nin ise İslâmâbâd Uluslararası İslâm Üniversitesi ile çok yakın bir müfredat takip etmesine rağmen, derslerin anadilde işlenmesi sonucu aynı başarıyı yakalayamamış olması, başarının sebebinin yalnızca takip edilen müfredattan ileri gelmediğini ve dil

öğreniminde işitmenin ve hedef dili kullanmanın daha büyük rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler

Arapça, Öğretim, Dil, Ders, Müfredat, İslâmâbâd, Üniversite, Kâbil

ABSTRACT

Today the Arabic language, that spoken by 350 million people, is taught in Department of Arabic Language and Literature, Department of Translation and Interpretation and Arabic Teaching departments as well as the Faculty of Divinity, Faculty of Theology and Islamic Sciences, Imam Hatip Secondary Schools, which are established in place of madrasah institutes in Turkey, Imam Hatip High Schools and Divinity Faculties in Turkey.

Different methods and methods have been developed for the teaching of the Arabic language to foreign and new methods are being developed to teach this language more accurately and easily. In Turkey, teaching Arabic is also common in universities as well as primary and secondary education institutions. Despite the fact that both the Ministry of National Education and the Council of Higher Education have created curricula for these courses, but the required success in teaching Arabic has not been achieved. It has become inevitable for this problem to be brought to the main source, and to produce permanent solutions for the result of spent labor and time, and to benefit from these successes of successful universities and institutions.

The International Islamic University of Islamabad has achieved great success among universities in non-native Arabic countries in the field of teaching Arabic. The most important reason for this success has been researched and it has been seen that success is largely due to the fact that the learners heavily listen to their Arabic language throughout their preparatory and undergraduate studies and actively use them amongst themselves during this language course. Although Kabul University did not follow a curriculum very close to the International Islamic University of Islamabad, lessons did not capture the same success because they were taught in the

mother tongue. İt is indicated that success is not only dependent on the followed curriculum, but also hearing and using the target language, plays a greater role in language learning.

Key Words

Arabic, Teaching, Language, Lesson, Curriculum, Islamabad, University, Kabul

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ ..... **I**

ÖZET ..... **III**

ABSTRACT ..... **V**

İÇİNDEKİLER ..... **VII**

TABLO LİSTESİ ..... **IX**

KISALTMALAR ..... **XI**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ARAP DİLİ ÖĞRETİMİ ÇALIŞMALARI

1.1. ARAP DİLİ ÖĞRETİMİNİN KISA TARİHÇESİ **3**

1.2. GÜNÜMÜZ ARAP COĞRAFYASINDA ARAP DİLİ ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ BAZI MERKEZLER **5**

1.3. ARAP OLMAYAN ÜLKELERDE ARAP DİLİ ÖĞRETİMİ **7**

1.3.1. Almanya'da Arapça Öğretimi (Berlin/ Freie Üniversitesi Örneği) 10

1.3.2. Türkiye'de Arap Dili Öğretimi 19

İKİNCİ BÖLÜM

İSLÂMÂBÂD ULUSLARARASI İSLAM ÜNİVERSİTESİ ARAP DİLİ FAKÜLTESİ VE KÂBİL ÜNİVERSİTESİ ARAP DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜNDE ARAPÇA ÖĞRETİMİ VE DERS MÜFREDATLARI

2.1. İSLÂMÂBÂD ULUSLARARASI İSLAM ÜNİVERSİTESİ ARAP DİLİ FAKÜLTESİ **49**

2.1.1. Arap Dili Fakültesi Hazırlık Yılı ve Ders Müfredatları 50

2.1.2. Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü 56

2.1.3. Mütercim-Tercümanlık Bölümü 111

2.1.3.1. Mütercim-Tercümanlık Bölümü Lisans Programı 112

2.1.3.2. Mütercim-Tercümanlık Bölümü Lisansüstü Programları 141
2.2. KÂBİL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ ARAP DİLİ BÖLÜMÜ 142
2.2.1. Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Programı Ders Müfredatı..... 152
SONUÇ..... 163
KAYNAKÇA 166

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: Hazırlık Yılı 1.Dönemde Okutulan Dersler 52
Tablo 2: Hazırlık Yılı 2.Dönemde Okutulan Dersler 53
Tablo 3: Hazırlık Yılı 3. Dönemde Okutulan Dersler 54
Tablo 4: Arap Dili ve Edebiyatı Lisans Dersleri: 1. Dönem 56
Tablo 5: 2. Dönem 60
Tablo 6: 3. Dönem 65
Tablo 7: 4. Dönem 68
Tablo 8: 5. Dönem 73
Tablo 9: 6. Dönem 78
Tablo 10: 7. Dönem 82
Tablo 11: 8. Dönem 88
Tablo 12: Dil Alanındaki Uzmanlık Dersler /مواد التخصص في اللغة العربية Specialized Courses (Arabic) 95
Tablo 13: Edebiyat Alanındaki Uzmanlık Dersler مواد التخصص في الأدبيات 97
Tablo 14: Arap Dili Bölümü Genel Dersler مواد عامة لمرحلة عالية اللغة العربية 99
Tablo 15: Arap Dili Lisans Tamamlama Programı/ Scheme of Study 1. Dönem ……...…101
Tablo: 16: 2. Dönem 102
Tablo: 17: 3. Dönem 103
Tablo: 18: 4. Dönem 103
Tablo 19: Edebiyat Tezli Yüksek Lisans Programı/ أدبيات 1. Dönem (الماجستير الفلسفة) 105
Tablo 20: 2. Dönem 105
Tablo 21: Luğaviyyât Tezli Yüksek Lisans Programı/ لغويات 106

1. Dönem 106
2. Dönem 107
Tablo 22: Edebiyat Bölümü Doktora Programı (الدكتورة) 107
Tablo 23: Luğaviyyat Bölümü Doktora Programı 109
Tablo 24: Mütercim Tercümanlık Bölümü Lisans Dersleri / Regular Courses 112
1. Dönem 112
Tablo 25: 2. Dönem 114
Tablo 26: 3. Dönem 119
Tablo 27: 4. Dönem 122
Tablo 28: 5. Dönem 125
Tablo 29: 6. Dönem 129
Tablo 30: 7. Dönem 134
Tablo 31: 8. Dönem 137
Tablo 32: Tercüme Çalışmaları Yüksek Lisans Programı (Tezli) 141
Tablo 33: Kâbil Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Genel Ders Tablosu (مضامين بوهنتون شمال) (متطلبات الجامعة) جدول عدد المواد الدراسية لعالية اللغة العربية 146
Tablo 34: Temel Dersler Tablosu (متطلبات اساسية) جدول عدد المواد الدراسية لعالية اللغة العربية (مضامين اساسي) 147
Tablo 35: Uzmanlık Alanı Ders Tablosu (متطلبات الكلية) جدول عدد المواد الدراسية لعالية اللغة العربية (مضامين تخصصي) 148
Tablo 36: Arab Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Programı Ders Müfredatı 1. Dönem (سمستر اول) سال اول (الفصل الأول) السنة الأولى 152
Tablo 37: 2. Dönem (سمستر دوم) سال اول (الفصل الثاني) السنة الأولى 154
Tablo 38: 3. Dönem (سمستر سوم) سال دوم (الفصل الثالث) السنة الثانية 155
Tablo 39: 4. Dönem (سمستر جهارم) سال دوم (الفصل الرابع) السنة الثانية 156
Tablo 40: 5. Dönem (سمستر بنجم) سال سوم (الفصل الخامس) السنة الثالثة 157
Tablo 41: 6. Dönem (سمستر ششم) سال سوم (الفصل السادس) السنة الثالثة 158
Tablo 42: 7. Dönem (سمستر هفتم) سال جهار (الفصل السابع) السنة الرابعة 159
Tablo 43: 8. Dönem (سمستر هشتم) سال جهار (الفصل الثامن) السنة الرابعة 160

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
bkz.	Bakınız
böl.	Bölüm
bs.	Baskı, basım
BM	Birleşmiş Milletler
C.	Cilt
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
DÜ	Dicle Üniversitesi
EU	European Union
FSM	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Hz.	Hazreti
IIUI	International Islamic University Islamabad (İslamabad Uluslararası İslam Üniversitesi)
İKÖ	İslam Konferansı Örgütü
İZU	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
No.	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
öl.	Ölümü
Trc.	Tercüme
vr.	Varak
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

Arap dilinin dünya dilleri arasında önemli bir yeri vardır ve önemi gün geçtikçe daha da artmaktadır. Kur'an-ı Kerim Arap diliyle indirilmiştir. Arapça yirmi iki Arap ülkesinde anadil olarak ve İslam ülkelerinin çoğunda ikinci dil olarak kullanılmaktadır. Bu, dünya devletlerinin 1/7sinin Arapçayı ana dil olarak konuştuğunu göstermektedir. Ayrıca İslam ülkelerindeki halkların çoğunun bu dile karşı psikolojik bir sempatisi vardır; Kur'an'ın Arapça olması nedeniyle Arapça öğrenmeyi içtenlikle benimsemektedirler.[1]

Arapça ayrıca bir medeniyet, kültür ve bilim dilidir[2]. Bir medeniyet dili olan Arapçaya, günümüz bilişim toplumunun insanı daha fazla rağbet etmeye başlamıştır. Arapça öğrenimine olan bu yöneliş, bilhassa Arap olmayan öğrencilerde, daha kolay ve doğru bilgiyi öğrenebilmek adına yöntem arayışlarını ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla, gerek Arap toplumları gerekse de Arap olmayan toplumlar tarafından birçok öğretim metodu geliştirilmeye çalışılmıştır. Ülkemizde de mevcut Arapça öğretim sistemlerimizde metot geliştirme çabası devam etmektedir. Arapça öğretimi ilahiyat, edebiyat ve Arap dili ile yakından ilgili diğer fakülte ve bölümlerin en temel sorunlarından biri haline gelmiş, konu ile ilgili çözüme yönelik birçok uygulama yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Arapça eğitiminin zayıf olması ve öğrencilerin bu konuda yeterli seviyeye gelememesi, mezuniyet sonrası yıllarda da etkisini sürdürmekte, Arapça öğretmeni olabilmiş bireyler yüksek lisans ya da doktora yapmak istediklerinde Arapça ile ilgili alanlardan adeta kaçarak diğer

[1] Muhammed Ali el-Hûlî, **Arapça Öğretim Metodları**, Trc: Cihaner Akçay. Ankara. 2000, s, 3.
[2] Hulusi Kılıç, **Arapçanın Din Bilimleri Araştırmalarındaki Rolü**, Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu, Samsun, 1989, s.303.

branşlara yönelmekte ve bunun sebebini dil seviyelerinin zayıflığına bağlamaktadırlar.[3]

Konu ile alakalı Arap dilinin öğretiminde yaşanan problemlerin çözümüne yönelik bir çok çalışma, araştırma, sempozyum ve uluslararası çalışmalar yaplmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Tezimizde bu çalışmalara ilave olarak içinde yaşadığımız gelişmiş dünya şartları ile uyuşmayan bu sorunun çözümüne başka bir pencereden bakmak, farklı bir yaklaşımla yeni bir bakış açısı kazandırmak amacıyla başta İslâmâbâd Ulusalarası İslam Üniversitesi olmak üzere özellikle Arap olmayan ülkelerden örnek üniversite ve kurumlarda Arap dili öğretiminde kullanılan yöntemler ve kaynaklar incelenmiş ve en ideal model oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu ideal model oluşturulurken dikkat edilen husus örnek olarak incelenen ülkelerin ana dillerinin Arapça olmamasıdır. Özellikle Pakistan üzerinde odaklanılmasının ana nedeni ise elde ettiği başarı ile birlikte hem Müslüman ülke olması hem de ana dillerinin Arapça olmaması yönünden Türkiye'ye altyapı olarak benzemesidir.

[3] Ahmet Çelik, **Kur'an'ı Anlama ve Yorumlamada Arap Dili Eğitim ve Öğretiminin Yetersizliği Problemi,** Tefsir Eğitim ve Öğretiminin Problemleri Sempozyumu, Van, Haziran, 2005, s. 196.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ARAP DİLİ ÖĞRETİMİ ÇALIŞMALARI

1.1. ARAP DİLİ ÖĞRETİMİNİN KISA TARİHÇESİ

Arap dilinin öğretim tarihi yedinci yüzyılda Orta Doğu'da Arapça konuşmayan toplumlar arasında İslam'ın yayılmasıyla birlikte başlar. Ancak ilk zamanlardaki Arapça öğretiminin nasıl olduğu hakkındaki bilgimiz sınırlıdır. Çünkü elimizde bu dönemde hazırlanmış ve günümüze kadar gelmiş olan Arapça öğretimine dair bir eser mevcut değildir. Daha sonraki klasik döneme ait gramer kitapları ise genel olarak Arapça bilmeyenlere bu dili öğretmeyi amaç edinmekten ziyade, Arapçayı kullananlara bu dilin dilsel olgularını açıklamayı hedeflemektedir.[4]

Bilinmektedir ki Kuran-ı Kerim'in nâzil olduğu dönemde Arap dilinin yazılı kuralları ve kâideleri bulunmuyordu. Diğer milletlerden insanlar İslamiyeti kabul ettikten sonra Kur'an-ı Kerim'i anlamaya rağbet artmış, bu rağbet Arapçayı öğrenmede temel sebep teşkil etmiştir. Bu doğal süreç, Arapça öğretiminde günümüze kadar gelişimini sürdüren yeni bir dönemin başlamasını sağlamıştır

Arap âlimleri, Arap olmayan milletler ve sonradan Araplaşan milletler için Arapçayı doğru konuşup anlamaları açısından Arap dilini öğrenmeyi kolaylaştırıcı bazı kural ve kaideler ortaya koymuşlardır. Halîfe Ömer'in (ra) Arap dili ve lugatına ilk ehemmiyeti veren sahâbîlerden Ebû Osman el-Hindî'ye, Azerbaycan'a gönderdiği mektupta halka Arapçayı öğretmelerini emrettiği belirtilmişitir.[5] Yine Ömer b.

[4] Kees Versteegh, çev: Muhammed Günaydın, ''Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi, **İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sy, 16, İstanbul, 2007, s.332.

[5] Ebu Bekr Muhammed b. Hasan ez Zubeydî, **Tabakatu'n Nahviyyîn ve'l-Luğaviyyîn**, Dâru'l Ma'ârif, Kâhire, 1954, s.12.

Zeyd'den rivayetle Hz. Ömer'in Ebu Musa el-Eş'ari'ye yazdığı mektupta 'Sünnette, dilde ve Kur'an i'rabında derinleşin' dediği rivayet olunmuştur.[6] Bu işi ilk kural ve kâidelere döken kişi kimilerine göre Ebu'l-Esved ed-Düelî (öl. 69/688)[7] iken kimilerine göre Ali b. Ebi Talib (öl. 40/661), Ebu'l-Esved ed-Düelî (öl. 69/688)'ye Arap gramerinin bazı konularını öğretip yapılacak taksimat hakkında bilgi vermiş ve ona أنح على هذا النحو (Bu yolda yürü) demiştir.[8]

Ebu'l-Esved'den sonra nahiv çalışmaları, onun öğrencileri tarafından Basra'da devam ettirilmiş ve Arap gramerinin ilk ekolü olan Basra Mektebi oluşturulmuştur. Tâbiîn'in büyüklerinden olup Kurân ve nahvi Ebu'l-Esved'den öğrenen Nasr b. Âsım el-Leysî (öl. 89/707), Anbesetu'l Fîl (öl. 100/718), Ebu'l-Esved'den nahiv öğrendikten sonra bu ilmi daha da belirgin hale getirdiği için kendisi hakkında nahvi tesis eden ilk kişi olduğu söylenen Abdurrahmân b. Hurmuz, aynı zamanda kırâat âlimi olan Yahyâ b. Ya'mer (öl. 129/746) ilk kez Basra'da sistemli bir şekilde başlatılan gramer çalışmalarında önemli roller oynamışlardır. Bu âlimlerin yaşadığı Emeviler dönemi, Arap nahvinin tesis ve oluşum dönemini teşkil eder.[9]

Arap dilinin gramer kurallarının temel kaynağını oluşturan en meşhur dil bilimciler arasında çok sayıda Arap asıllı olmayan âlimler de bulunmaktadır. Meşhur dil bilimci Sîbeveyhi (öl. 179/796) buna en güzel örnektir. Biyografi yazarlarına göre Sîbeveyhi İranlı olması ve çocukluğunda Farsça konuşmasına rağmen 770'lerde Basra'ya geldiği zaman yeterli seviyede Arapça'ya hâkim olup orada hadis öğrenimine başlamıştır. Ancak daha sonra derslerin birinde yapmış olduğu bir hata sebebiyle gramer öğrenmeye yönelmiş[10] ve gramerde bir otorite olmuştur. Bu konuda İbn Haldûn acem âlimlerinin Arap dilini tasnif etmedeki rollerinden bahsederken şöyle demiştir: Nahiv ilminin sahibi Sîbeveyhi (öl. 179/796) ve ondan sonra gelen Fârisî (öl. 377/987) ve Zeccâc (öl. 311/923) bunların tümü acem nesebli olup Arap

[6] Ahmed b. Abdu'l Halîm b. Teymiyye, Tahkîk Nâsır b. Abdulkerîm el-Akl, **İktidâu's Sırâti'l Müstakîm li Muhâlefeti Ashâbi'l Cehîm,** Mektebetu'r Rüşd, Riyad, c.1, s.470.
[7] ez-Zubeydî, **Tabakâtu'n Nahviyyîn ve'l-Luğaviyyîn,** s. 22.
[8] Mehmet Cevat Ergin, "Arap Nahvinin Doğuşu'', **Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, c. 7, S. 2, Diyarbakır, 2005, s.112.
[9] Kenan Demirayak, **Arap Edebiyatı Tarihi Emeviler Dönemi**, Erzurum, 2012, s.33.34.
[10] Versteegh, **Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi**, s. 335.

dili ile eğitim görmüşler, Arap halkına karışmışlar ve kendilerinden sonrakiler için Arap diline kural ve kaideler koymuşlardır.[11]

Hz.Muhammed (s.a.v) zamanında suffa ile başlayan eğitim kurumlarında bu tür dil, din ve edebiyat çalışmaları yapılmış, talebeler yetiştirilmiş, özellikle Arap dili üzerinde eğitim verilmiştir. Daha çok lisan ve edebiyata önem verdiği anlaşılan Endülüs Emevîleri de Endülüs'te medreseler ve muhtelif eğitim müesseseleri ile devam etmiş[12], bunların yerine Abbasiler döneminde Beytu'l-Hikme, Osmanlılarda ise medreseler öncülük etmiştir.

1.2. GÜNÜMÜZ ARAP COĞRAFYASINDA ARAP DİLİ ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ BAZI MERKEZLER

Bugün itibariyle 22 Arap ülkesinde 350 milyon, Arap olmayan Müslüman ülkeler de buna dâhil edildiğinde 1 milyara yakın bir nüfus tarafından kullanılan Arapça'nın temelini, Kuzey Arapçası tali grubunda, klasik Arapça çekirdek olmak üzere onun bağlı bulunduğu eski ve yeni lehçeler oluşturmaktadır. 19. Yüzyılın başından, genellikle Napolyon'un 1798 yılındaki Mısır işgalinden itibaren Arap dünyasının Batı kültür ve medeniyeti ile teması sonucu tekrar ilim, fikir ve sanat dili olan Arapça, Modern Arapça olarak adlandırılır. Aslını Kurân-ı Kerim'in ve Hadislerin dili olan lehçeler üstü Klasik Arapça'nın oluşturduğu bu dil, standart Arapça (Fusha) olarak kabul edilir ve değişik bölgelerden Arapların birbiriyle anlaşabilmek için kullandıkları dildir. Arapça eğitim ve basın yayın bu Standart Arapça ile yapılır.[13]

Birçok Arap ülkesinde Araplara ve yabancılara yönelik Modern Arapça öğretiminde modern öğretim yöntemleri bulunmakta ve her geçen gün geliştirilip yenilenmekte, farklı yöntem ve materyaller öğrenciler üzerinde uygulanmaktadır. Bu dil merkezlerinin çoğunda Avrupa eğitim sistemine uygun çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bunların kimi başarılı sonuçlar verirken kimi de yetersiz kalmaktadır.

[11] İbn Haldûn, **Târîhu İbn Haldûn**, Tahkîk Halil Şahhâde, Dâru'l Fikr, 1988, s.748.
[12] Cahit Baltacı, **XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri**, M.Ü. İlahiyat fakültesi vakfı yayınları, İstanbul, 2005, s. 65.
[13] Kenan Demirayak, **Arap Edebiyatı Tarihi Cahiliye Dönemi,** Erzurum, 2009, s.32-33.

Bazı dil merkezleri ise eğitimden ziyade durumu ticari amaca dönüştürmüş olduğundan verdikleri eğitimde verim yetersiz olabilmektedir.

Arap ülkelerinde özellikle yabancılara yönelik dil öğretim merkezleri denince ilk olarak akla Suriye (iç savaş öncesi Suriye, özellilke de başkent Şam yabancılar için Arapça eğitiminin en merkezi konumunda bulunmaktaydı), Ürdün, Mısır ve Suudi Arabistan gibi ülkeler gelmektedir. Şam'da özellikle Ma'had'ul-Ecânib ve Ebu'n-Nur gibi merkezler öğrencilerin en çok tercih etiği mekânların başında gelmekteydi. Bu merkezlerde eğitim süresi birbirinden farklı olup çeşitli eğitim materyalleri kulanılmaktadır. Örneğin Suriye devletinin resmî dil enstitüsü olan Ma'hed'ul-Ecânib, 6 kurdan oluşmakta ve her kur 3 ay sürmektedir. Her iki kur arasında da 1'er ay tatil bulunmaktadır. Dolayısıyla ilk kurdan başlayan bir öğrenci tüm kurları 2 yılda bitirebilmektedir. Kendilerine ait dil eğitim seti bulunan enstitünün ilk iki kuru başlangıç, üçüncü ve dördüncü kurları orta (dördüncü kurdan sonra orta seviye dil diploması verilmektedir), beşinci ve altıncı kurlar ileri seviyeyi oluşturmakta ve altıncı kuru bitiren öğrencilere ileri seviye dil diploması verilmektedir.

Ürdün'de de bilhassa başkent Amman'da birçok dil kursu ve dil merkezi bulunmaktadır. Bunlardan ilk akla gelenler arasında 1979 yılında kurulan ''Ürdün Üniversitesi Dil Merkezi'' (el-Câmia el-Ürdüniyye Merkezü'l-Lugât/ The Jordan University The Language Center), Zerka'da bulunan ''Zerka Üniversitesi Yabancılara Arapça Öğretim Merkezi'' (Câmiatü'z-Zerkâ Merkezü Ta'lîmi'l-Luga el-'Arabiyye li Gayri'n-Nâtıkîne bihâ)[14], yine Amman'da Klasik Arapça, Modern Arapça, Ammice olarak diplomatlara, kurumlara ve gruplara yönelik eğitimleri bulunan ve oldukça popüler olan Qasıt Arabic Institute, Türkiye'deki bazı üniversitelerle anlaşmalı olan ve özellikle yaz tatillerinde yoğun talep gören diğer dil kurslarından Ewan ve Lisanu'l-'Arab gibi kurslar örnek olarak gösterilebilir. Bu

[14] Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Ahmet Bostancı, ''Ürdün Üniversitelerinde Yabacılara Arapça Öğretimi''**, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 8/2003, s.53-98.

modern eğitim kurumlarında hala yüzlerce öğrenci eğitim görmekte, özellikle yaz aylarında kısa süreli olarak dil programlarına iştirak edilmeye devam edilmektedir. [15]

Mısır, Suudi Arabistan, Katar, Umman ve Kuveyt gibi birçok ülkedeki çok sayıda Üniversite bünyesinde ve özel dil eğitim merkezlerinde yabancılara yönelik Arapça kurslarının ve enstitülerinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

1.3. ARAP OLMAYAN ÜLKELERDE ARAP DİLİ ÖĞRETİMİ

Hiç şüphesizki Arap dili, anadili Arapça olmayan ülkelerde de öğretilme imkânı bulmuş ve yayılmıştır. Bu ülkelerin başında Malezya, Endonezya, Pakistan, Afganistan, Türkiye gibi islam ülkeleri gelirken, Avrupa ülkelerinde de Arap dili öğretimi gerek özel gerekse resmi dil merkezleri ve üniversitelerde büyük bir yaygınlık kazanmıştır. Bu yaygınlık birçok öğretim metodunu da beraberinde getirmiştir.

Avrupa'da Arap dili eğitiminin tarihi konusunda İslam dini ve Arap dili profesörü Kees Versteegh, "History of Arabic Language Teaching" başlıklı makalesinde şunlara değinmiştir: ‘’20. yüzyılın ikinci yarısında bağımsızlığını yeniden kazanan Arap dünyasının artan siyasi ve ekonomik önemi nedeniyle batılı ülkeler, giderek artan oranda 'Modern Arap Dili' uzmanına ihtiyaç duymuştur. Avrupa üniversiteleri bu yeni duruma kendilerini adapte ederek Arapça öğretim programlarında gerekli değişiklikleri yapmışlardır, ama bu biraz zaman almıştır. Öyle ki birçok ülkede bu değişim 20. yüzyılın son yirmi yılına kadar gerçekleşememiştir. Avrupa'da Arapça öğretiminin modernleştirilmesi çabaları iki aşamada olmuştur. Önce Klasik Arapça Öğretiminden Modern Standart Arapça öğretimine geçilmiş, daha sonra ise âmmîce dersler verilmeye başlanmıştır. Bazı ülkelerde Modern Arapça öğretimine geçiş oldukça ateşli tartışmalara sebep olmuştur. Klasik Arapçanın filolojik araştırmalarına kendini adamış bazı Arap Dili Bölümleri geleneksel bağlarından vazgeçmek istememişlerdir. Bununla beraber,

[15] Adı geçen kursların birçok ilahiyat fakülteleri ile anlaşmaları oldukları bilinmekte ve yaz aylarında bu üniversiteler ile anlaşmalı veya bireysel olarak öğrenci taleplerini karşılamaktadırlar. Örneğin 2016 yılının Temmuz ve Ağustos ayında Amman'da bulunan Lisânu'l-'Arab dil kursuna Recep Tayyib Erdoğan Üniversitesinden başarılı öğrencilerin eğitim almak üzere gönderildikleri bizzat tarafımdan gözlemlenmiştir. Kurslar hakkında daha fazla bilgi için adı geçen kursların internet adreslerine müracaat edilebilir.

modern zamanların ihtiyaçları onları da netice itibariyle Modern Standart Arapçaya geçmeye mecbur etmiştir. Modern Standart Arapçaya olan bu yöneliş, yeni öğretim materyallerinin geliştirilmesini sağlamıştır. Mesela, Arapça öğretimindeki gelişmeleri siyasi fikirlerin belirlediği Sosyalist Doğu Avrupa ülkelerinde, uluslararası toplantılarda Arapça dokümanları tercüme etmek ve açıklamak için çok sayıda çevirmene ihtiyaç duyulması özel bir Arapça şeklinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.'' [16]

Arapça yalnızca Avurpa'da değil İslam coğrafyasında da yaygınlığını sürdürmüştür. Ancak bilinmelidir ki Arapça eğitimi bu ülkelerde yalnızca üniversiteler ile sınırlı değildir. Özellikle Pakistan'da medrese ve mescitler İslâmî ilimler ve Arapçaya dair temel ilim meclisleri olarak hala devam etmektedir. Örneğin İslâmî ilimlerin her alanında seviyeli bir eğitim-öğretim sunan Deobandi medreselerinden[17] mezun olanların bir kısmı üniversitelerin İslâm Araştırmaları ve Arap Dili ve Edebiyatı fakülte ve bölümlerinde öğretim elemanı olarak görev yapabilecek düzeydedir.[18]

Deobandi Medreselerinin Arap dili ile ilgili derslerin içerikleri ve öğretim materyalleri şu şekildedir:

''Ders-i Nizâmî esas alınarak hazırlanıp yürütülen medrese programlarında yer alan temel derslele birlikte bu derslerde okutulan ve 'Kütüb-i Müntehiyâne' olarak adlandırılan klasikleşmiş temel eserler şöyle sıralanabilir;

Sarf:

Şâfiye, Cemâluddîn İbn Hâcib (öl. 1249), Mîzânu's-Sarf, Sirâcuddîn Osman Avendî (öl. 1357), Penç-Genç, Sirâceddin Osman Avendî (öl. 1357), Sarf-ı Mîr,

[16] Versteegh, **Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi**, s. 340.

[17] 1857 Hindistan bağımsızlık savaşında aktif rol oynayan Muhammad Qasim Nanotvi, Rashid Ahmad Gangohi ve arkadaşları tarafından kurulan Deobandî Medreseleri, İngiliz sömürüsü döneminde en büyük ve en güçlü ekoldü. Konu hakkında daha geniş bilgi için bkz. İbrahim Şaban, ''Muhammed Qasim Nanotvi, His biography and Arabic Poetry About Abdulhamid Khan II'', Uluslararası Sempozyum Türkiye'de Urdu Dili Eğitiminin 100. yılı, Trablusgarp Savaşı'ndan Cumhuriyet'e Hint-Pakistan Alt-kıtası Müslümanları ile Osmanlı İlişkileri ve Türkiye'de Urdu Dili, İstanbul, 2015, s, 73.

[18] M. Nur Pakdemirli-Halit Ev, **Pakistan'da Geleneksel Eğitim-Öğretim Kurumları: Medreseler**, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri Uluslararası Sempozyumu -Bildiriler-, 23-24 Kasım 2013-İstanbul, 2015, s. 856.

Seyyid Şerif Ali Cürcânî (öl. 1413), Füsûlü'l-Ekberiyye, Ali Ekber Allahâbâdî (öl. 1679), Münşa'ib, Hamîdüddin Kâkûrî (öl. 1801), Zübde, Zâhir bin Mahmud bin Mes'ud (öl. 1863).

Nahiv:

Kâfiye, Cemâluddîn İbn Hâcib (öl.1249),

el-Hidâye fi'n-Nahv, Ebu Hayyân el-Endelüsî (öl. 1344) Nahv-ı Mîr, Seyyid Şerif Ali Cürcânî (öl. 1413)

Şerhu Mi'eti Âmil, Abdurrahman Câmî (öl. 1446), Şerhu Kâfiye, Abdurrahman Câmî (öl. 1446), Şerhu Mi'eti Âmil, Hüseyin bin Nokânî (öl. 1519), Teshîlü'l-Kâfiye, Abdulhak Hayrâbâdî (öl. 1899).

Edebiyat:

el-Muallakât-u Seb'a, Hammâdu'r-Râviye (öl. 772) Dîvân-u Hamâse, Habib et-Tâ'î (öl. 846), Dîvân-u Mütenebbî, Ahmed bin Hüseyin el-Kindî (öl. 1009) Makâmât-ı Harîrî, Kâsım Harîrî (öl. 1122), Nefhatü'l-Yaman, Ahmed Yamânî (öl. 1840), Müfîdu't-Tâlibîn, Muhammed Ahsen Nanevtevî (öl. 1894) Nefhatü'l-Arab, Muhammed Aziz Ali (öl. 1955), Arûd el-Miftah, Yusuf bin EbuBekr es-Sekkâkî (öl. 1339).

Belâgat:

Telhîsu'l-Miftâh, Celâluddîn Muhammed Kazvînî (öl. 1338), Muhtasaru'l-Me'ânî, Sa'düddîn Mes'ud Teftâzânî (öl. 1390), el-Mutavvel - Şerh'u Telhîsi'l-Miftâh, Sa'düddîn Mes'ud Teftâzânî (öl. 1390), Şerhu Câmî, Abdurrahman Câmî (öl. 1446), Hâşiye-i Şerhu Câmî, Abdulgafur Lârî (öl. 1506)''[19].

Aynı şekilde Malezya'da da Arapça eğitim ve öğretiminin camilerde, ponduk denilen medreselerde, halkın kurduğu okullarda dil merkezlerinde ve yüksek öğretim

[19] Pakdemirli, Ev, **Pakistan'da Geleneksel Eğitim-Öğretim Kurumları: Medreseler**, s.858-959.

kurumlarında büyük yer tuttuğunu söylemek mümkündür. Bunların başında Maleyza Uluslarası İslâm Üniversitesi sayılabilir.[20]

1.3.1. Almanya'da Arapça Öğretimi (Berlin/ Freie Üniversitesi Örneği)

Semitik ve Arap Dili Araştırmaları Semineri/Seminar for Semitic and Arabic Studies

Semitik ve Arap Dili Araştırmaları (Seminar for Semitic and Arabic Studies) bölümü Tarih ve Kültür Araştırmaları Anabilim Dalı (Department of History and Cultural Studies) bünyesindeki akademik birimlerden biri olan Doğu Asya ve Orta Doğu (East Asia and the Middle East (WE 4)) birimine bağlı, lisans ve lisansüstü eğitim veren bir bilim dalıdır. Bir başlıkta toplanan bu bilim dalı Semitik (Sami Dilleri) Araştırmaları ve Arap Dili Araştırmaları olarak iki birime ayrılmaktadır.

Öncelikle bölüm, kapsadığı alanları şöyle tanımlamaktadır: ''Bölüm Arap dünyasının konuşma dili olan Arapça ve Arapça yazılı metinler ile ilgilidir. Semitik ise, Sami diller, kültürler, Ortadoğudaki Sami halkların tarihi alanlarındaki konuları içerir. Bölümün araştırma konuları arasında İbranice ve Aramice araştırmalar ve semitik yazıtlar bulunmaktadır''.[21]

Arap Dili Araştırmaları bölümünde eğitim görmek için öğrencinin lise mezunu ve B2 seviyesinde İngilizce bilmesi şart koşulmuştur. Bu şartları sağlayan öğrenci diğer birçok lisans bölümlerinde olduğu gibi 3 yıl yani 6 dönem süren bu bölümdeki lisans eğitimine başlayabilmektedir. Bu anlamda 1. Yıla Giriş, 2. Yıla Yoğunlaşma, 3. Yıla ise İhtisas denilmektedir.

Bölümün puan sistemi ise şöyle; Mezun olabilmek için öğrencinin 180 kredi ders almış olması gerekmektedir. Bölümün verdiği derslerin kredisi ise toplamda bitirme tezi (10 Kredi) ile birlikte 120 kredidir. Ancak bu sayı mezun olmak için yeterli değildir. Bu aşamada diğer 60 kredi için alınması gereken dersler öğrencinin kendisine bırakılmakta ve öğrencinin mezun olabilmesi için bu açığı ilgi duyduğu

[20] Sayılan merkezlerde Arapça eğitimi hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Ahmet Turan Arslan'ın**,** ''Malezya'da Din Eğitimi ve Arapça Öğretimi'', **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** İstanbul, 1997, sy,13, 14, 15, s. 28-38.

[21] http://www.fu-berlin.de/en/einrichtungen/fachbereiche/fb/gesch-kultur/orient/sem/index.html (20.02.2017).

farklı bölümlerden ders alarak tamamlaması gerekmektedir. Alan seçiminin tamamen öğrenciye bırakılmasındaki hedef öğrencinin kendisini hangi alana yatkın ve ilgili görüyorsa kendi seçimini yapmasını sağlamak ve gelecekte hangi alanda ilerlemek istiyorsa o alanda ilerlemesi için bir şekilde öğrenciyi özgür bırakmaktır. Dolayısıyla öğrenci kalan 60 kredilik dersini Sami Dilleri (Aramice vb.), Fars Dili, İslâmî İlimler, Türkoloji hatta Psikoloji gibi istediği birçok farklı alandan tamamlamaktadır. Bu yöntem, farklı bölümlerde okuyup kredilerini Arabistik bölümünden tamamlamak isteyen öğrenciler için yeni sınıfların açılmasına neden olduğundan, bölümün kendi öğrencilerinin de yararlanabildikleri, bu derslere haftanın her gününde iştirak ederek eksik gördükleri konuları tekrar dinlemelerini sağlayan ayrı bir fırsatı da beraberinde getirmektedir.

Ayrıca üniversite, öğrencilerin yurt dışında dil eğitimi almaları için tüm imkânları sunmakta ve onları maddi olarak desteklemektedir. Hatta gidilecek ülkeye göre burs miktarları belirlenmekte ve öğrenciye aylık olarak yurtdışındaki eğitimi süresinde burs bağlanıp çok rahat şartlarda eğitim alabilmesi sağlanmaktadır. Gidilecek Arap ülkesinde eğitim süresi en az 2, en fazla 3 sömestr olmaktadır. Dil öğrenmek için gidilen ülkede dili öğrenme yöntemi öğrenciye bırakılmaktadır. Öğrenci ister özel hoca ile ister dil kurslarına giderek dili öğrenebilmektedir. Eğitimin sonunda tekrar üniversiteye dönen öğrenci dil sınavına tabi tutulur, sınavı geçtiği takdirde yıl kaybına uğramadan o yılki Arapça derslerden muaf olarak kaldığı yerden eğitimine devam eder. Öğrencilerin yüzde 80'i bu imkânlardan yararlanmaktadır. Ayrıca yapılan staj eğitimleri ve dil öğrenmek için gidilen yurt dışı eğitimleri belli oranda almaları gereken ek krediden sayılmaktadır. Bununla birlikte yine öğrencilerin kredilerine ilave edilebilecek 'Tandem' sistemi bulunmaktadır. Bu kelime 'peşpeşe, arka arkaya' anlamlarına gelmekte olup öğrencinin Arap veya başka uyruklu bir öğrenci ile günde 2 saat Arapça olarak konuşmasıdır.[22]

Bölümde okutulan dersler ise Türkiye'deki yükseköğretim kuurmlarındaki gibi çok sayıda dersten oluşmamaktadır. Genelde her dönemde iki veya üç ders

[22] Freie Üniversitesi Semitik ve Arap Dili Araştırmaları Bölüm Başkanı Shabo Talay ve öğrenciler Esra Atay, Halil Kabakulak, Röportaj, Berlin 07.02.2017.

bulunmaktadır. Kalan dersleri eksik kredilerini tamamlamak için öğrencinin seçmiş olduğu alanın dersleri oluşturmaktadır.

1. Yıl (1. ve 2. Yarıyıl)

-Tarih ve Toplum (1. ve 2. yarıyıl 10+10 kredi)

-Arapça (1 ve 2. yarıyıl10+ 10 Kredi)

2. yıl (3. ve 4. Yarıyıl)

-Edebiyat ve Kaynaklar (1. ve 2.yarıyıl10+10 Kredi)

-Arapça (1. ve 2. yarıyıl10+10 Kredi)

3. Yıl (5. ve 6. Yarıyıl)

-Arap Edebiyatı (1.yarıyıl 15 Kredi)

-Geç Antik Dönemde Kur'an (2. yarıyıl 15 Kredi) Toplam: 110 Kredi + 10 (Tez)+60(ek ders+staj/yurtdışı eğitimi) = 180 Kredi

Ders Müfredatları

1. Yarıyıl Dersleri:

- **Arapça I/Arabisch I**: A1 seviyesinde hocanın belirlediği argumanlardan ders işlenir. Yine hocanın kendi seçimine bırakılarak dersin dili belirlenir. Kimi hoca dersini Almanca işlerken, kimi de tamamen Arapça işlemektedir. Öğrenci daha önce de belirttiğmiz gibi ders seçimi yaparken hoca seçimi de yapmış olmaktadır. Zira aynı ders birkaç hoca tarafından farklı saat dilimlerinde işlenmektedir.

Dersin kitap kaynağı konusunda ise tercih dersin hocasına bırakılıyor. Örneğin öğretim üyesi Montserrat Rabadán Carrascosa'nın Arapça derslerinde el-Kitâb fî Ta'allumi'l-'Arabiyye setini tüm aşamalarda kullandığı söylenebilir.

- **Tarih ve Toplum I/ Geschichte und Gesellschaft I**: Ders, 7. ve 15. yüzyıllar arası sosyal ve kültürel tarihi, dînî ve hukukî gelişmeleri ele alan zorunlu bir derstir.

Ayrıca ders programı şu seçmeli derslerden oluşmakta ve öğrenci bu derslerden birini seçmek durumundadır.

*** Sami Diller ve Arapça, Arapçanın İlk Yüzyılları/Einführung Semitistik/Arabistik - Die ersten Jahrhunderte der arabischen Sprache und Literatur:** Dersin konu içeriği; Arap Dili ve Edebiyatının ilk yüzyılları, coğrafî bilgiler, yazı ve dil tarihi, ilk yazılı belgeler. Ders Arap Edebiyatının ilk yüzyıllarına odaklanmakla birlikte, ayrıca orijinal kaynakları ele almak, makale nasıl yazılır ve sunum nasıl yapılır gibi çalışmalara yer verir.

*** Sami Dilleri ve Arapçaya Giriş/ Şark-Şarkiyatçı-Şarkiyatçılık/Einführung Semitistik/Arabistik - Orient - Orientalistik - Orientalismus:** Dersin ana konuları; Sami diller nelerdir, Arapça hakkında bilgi, Sami dilleri ile konuşan ülkeleri tanıma, oryantal ve oryantalizm kavramları, Yunan Ortaçağ kavramlarında oryantal, orijinal kaynakların tercümesi, şarkın mûsıkîsi ve sanatı, dilbilim.

***Arap Dili ve Sami Dillerle İlişkisi/Einführung Semitistik/Arabistik - Die arabische Sprache und ihre semitische Umwelt:** Dilbilimi, Oryantalist konularına giriş, Ortadoğu coğrafyasını ve tarihini anlamak, çeşitli Sami diller, Etiyopya, Fenike, İbrani ve Arami Semitik dilleri, Arapça; eski ve modern Arapça, Kur'an Arapçası, lehçeler, gençlerin dili ve internet dili.

2.Yarıyıl Dersleri:

- **Arapça II/Arabisch II:** A2 düzeyinde Arapça eğitimi verilen derste, okuma ve yazmada ilerleme, verilen metni rahat okuma, dinlenen metnin veya konuşmanın en azından konusunu anlama, basit diyalog kurma ve metin yazma seviyesi sağlanır.

- Tarih ve Toplum II/ Geschichte und Gesellschaft II: Osmanlı'da toplum, siyaset, kültür. İran ve diğer yakın Ortadoğu devletleri konularını ele alan bir derstir.

*** Arap Kültür ve Geleneği, Ortadoğu Dînî Kimlikleri/ Arabische Folklore und Traditionen/Religiöse Identitäten des Vorderen Orients (Seçmeli Ders)**: Arap kültür ve geleneklerini anlatan ders seçmeli olarak sunulmuştur. Derste şu başlıklara değinilir: Sözlü rivayetler; destanlar, hikâyeler, Yahudi ve Hristiyan

geleneğinin halk masalları, binbir gece masalları, atasözleri. Müzik; müzik aletleri, danslar, dînî mûsıki, sûfî ritüeller. Mimarlık ve Tasarım; Sana'da tuğla ve taş gökdelenleri, Güney Irak'ta boyama, kültürel ve dînî mekânlar.

3. Yarıyıl Dersleri:

- **Arapça III/Arabisch III:** Öğrenci gelişmiş kelime hazinesine sahip olur, B1 düzeyinde konuşma ve yazı becerisini elde eder. Gramer kitapları ve sözlüklerle güvenli çalışmalar yapabilir. Bu ders iki farklı hoca tarafından toplamda 4 farklı saat dilimlerinde verilmektedir. Derslerin biri uygulama biri egzersiz olarak öğrencinin seçimine sunulmaktadır.

- **Edebiyat ve Kaynaklar I/Literatur und Quellen I:** Bu zorunlu 2. Dersin başlığı altında öğrenciye 3 farklı seçmeli ders sunulmakta ve bu derslerden birini öğrenci seçmek durumundadır.

* **Semitik ve Arap Bilimsel Literatüre Giriş/Einführung in die wissenschaftliche Literatur der Semitistik und Arabistik:** Dersin en önemli ayağını billimsel araştırmalarda temel teşkil eden Arapça yazılı belgeleri, kaynakları ve Arap edebiyatını araştırmaktır. Bu hedef çeşitli dönemlerin edebî kaynakları incelenerek derinleştirilmiştir. Dersin diğer konu başlıkları şunlardır: Sami dilleri temel eserleri, şarkiyat tarihi, Eski Güney Arap yazıtları, Fenike yazıtları, Doğu Hristiyanlığının dili Süryani-Aramice, Modern Sami dilleri (Etiyopya-Güney Arabistan), Arap dilbilimi, Klasik Arapça kaynaklar, Kur'an ve Peygamberlik, Târihî ve Biyografik başvuru kitapları.

* **Arap Literatüründe Şiir ve Polemik/Gehörig ungehörig: Schmähgedicht, Polemik und Zote in der arabischen Literatur:** Ders Arap edebiyatında farklı tarzlarda yazılan (hiciv, müstehcenlik) şiirleri inceler. Bu şiirlerin kime yazıldığı, özel kelime hazinesi nasıl anlaşılır, dinleyici kitlesi kimlerdir gibi konuları ele alır.

4. Yarıyıl Dersleri:

- **Arapça IV/Arabisch IV**: Dersin öğrenme hedefleri; sözlü olarak B1, yazıda B2/C1 seviyesi, İslâmî kaynakları okuyabilme, modern/klasik edebiyatı okuyabilme,

sözlük yardımı ile çeviri yapabilme, okumada eminlik, metinleri yazılı olarak özetleyebilme, fasih dilde film seyredebilme ve anlamadır.

Kaynak olarak bu yarıyılda da el-Kitâb fî Ta'allumi'l-'Arabiyye setinin devam eden ciltlerinin kulanıldığı görülmüştür.

- **Edebiyat ve Kaynaklar II/Literatur und Quellen II:** Dersin hedef ve içeriği şu şekildedir; Sami dilleri ve Arap dili ile ilgili temel teşkil eden önemli kilit noktası denilebilecek birincil kaynaklar ve belgeleri araştırmak, öğrencileri araştırma yöntemlerine hâkim kılmak. Arap Edebiyatının tarihsel gelişimini sınıflandırmak, dînî ve kültürel azınlıkları tanımak, kadın ve erkeğin tarihteki konumu vb.

Bu dersin alt başlıkları şeklindeki seçmeli dersler şunlardır:

Binbir Gece/Tausendundeine Nacht: Dersin içeriği şu şekildedir; Sindibadu'l Bahrî metninin Arapça okunup tercüme edilmesi, karakter analizi ve kadının rolü.

İslam Öncesi (Câhiliye Dönemi) Şiir-Kahramanlar, Yağmacı Şairler ve Ağıtlar/Helden, Räuber, Totenklagen: die vorislamische Dichtung: Eski Arap şiirinin biçimsel yönü ve içeriği, şiir örnekleri ve çevirileri, konusu ve genel problemleri ve kaside konularına yer verilir.

90'lı yıllarda Lübnan/Stimme und Stadt. Audiovisuelle Diskurse im Libanon seit den 1990er Jahren: Ders Lübnan ve Beyrut'un 90'lı yıllardaki iç savaşlarına, tarihi ve sanatsal konumuna ışık tutacak film gösterimi şeklinde işlenir.

5. Yarıyıl Dersleri:

- **Arap Edebiyatı:** Bu başlık altında öğrenciye sunulan 2 seminer 2 de egzersiz dersi bulunmakta ve öğrenci seminer derslerinden de egzersiz denilen seçmeli derslerden de birini seçmek zorundadır.

Zorunlu dersler (öğrencinin tercihine bırakılan iki dersten yalnızca biri seçilmektedir):

Klasik Arap Edebiyatı/Klassiker der arabischen Literatur: Derste bazı eserler ele alınır ve çeviri yapılır. Çeviride karakter analizi üzerinde durulur. Cahiliye devrinin seçkin şiirlerinden Binbir Gece Masallarına kadar metinler incelenir.

Endülüs'ün Kültür ve Tarihi/Der duftende Zweig von al-Andalus - Kultur und Geschichte von al-Andalus: Derste üzerinde durulan konu İber Yarımadası'nda İslâmî dönemin Kültür ve Tarihidir. Bu anlamda Endülüs dönemi hakkında geniş bilgi veren Al-Maqqarî'nin Nefhu't-Tîb adlı eseri incelenmektedir.[23] Bahsettiğimiz diğer seçmeli egzersiz dersleri ise şunlardır:

Arap Edebiyatının Modern Tarihi/Modern Histories of Arabic Literatüre: Derste 19. ve 20. yüzyılları arasındaki Arap edebiyatının analizi üzerinde durulur. Bu anlamda ana kaynaklar olarak Corci Zeydan (öl. 1914), Louis Cheikho (öl. 1927) ve Carl Brockelmann (öl. 1956)'ın çalışmalarına geniş yer verilir. Corci Zeydan'ın Târîhu Âdâbi'l-Lugati'l-Arabiyye adlı eseri dikkatlice okunarak Arap Edebiyatı tarihinin sınıflandırılması incelenir.

Saha Araştırması/Texte im Leben. Experiment Feldforschung: Derste öğrenci Berlin'deki Araplarla yaptığı röportaja dayalı değerlendirme ve bilimsel araştırma niteliğinde bir makale oluşturur. Burada ana hedef öğrenciye röportaj yolu ile araştırma kurallarını öğretmektir. Örneğin konuyu iyi düşünmek, önceden soruları hazırlamak, sorulan kişiyi konuşturabilme, kayıt için izin alma, karşılaşılan sorunları çözebilme vs.

6.Yarıyıl Dersleri:

- **Geç Antik Dönemde Kur'an/Der Koran in seiner spätantiken Umgebung:**

Bu ders başlığı altında bulunan bir zorunlu iki de seçmeli ders bulunmaktadır:

[23] Bu kitap hakkında Diyanet İslâm Ansiklopedisinde şu bilgilere yer verilmiştir: ''Nefḥu't-tîb min ġuśni'l-Endelüsi'r-ratîb ve źikru vezîrihâ Lisâni'd-dîn İbni'l-Hatîb. Müellif eserine önce Urfü't-tîb fi't-ta'rîf bi'l-vezîr İbni'l-Hatîb adını vermiş, ancak Endülüs hakkında geniş bilgi aktardığı için adını Nefḥu't-tîb olarak değiştirmiştir. İki ana kısımdan oluşan kitabın sekiz bölüm halindeki birinci kısmında genel olarak Endülüs'e dair bilgi yer almaktadır. İkinci kısım yine sekiz bölüm halinde Lisânüddin İbnü'l-Hatîb'e ayrılmıştır.'' Mehmet Özdemir, **DİA**, İstanbul, 2005, c,27, s. 446.

Kuran-ı Kerîm Hakkında Temel Bilgiler/Der Koran. Eine Einführung: Ders Arap-İslam kültürünün temel kaynağı olan Kuran hakkında temel bir giriş sağlar. Konu ile ilgili seçilmiş kaynaklar ve metinler okunur ve müzakere edilir.

Seçmeli Dersler;

Kuran-ı Kerîm'de Cennet/Das Paradies im Koran: Bu derste cennet ile alakalı çeşitli Kuran ve hadis metinleri okunur. Cennet nerede? Nasıl görünüyor? Kim girer? Ne zevkler sunar? Diğer kültürlerle (Yahudilik ve Hristiyanlık) kıyas gibi sorular ve konular tartışılır.

Kuran-ı Kerîm'de Cinsiyet/Gender im Koran: Kuran-ı Kerîm, hadisler ve diğer temel kaynaklarda kadın ve erkek ile ilgili metinler okunur ve tartışılır.[24]

Genel Bakış

Ele alınan Freia Üniversitesi Arap dili bölümü Avrupa kriterleri ve şartları nedeniyle, incelediğimiz diğer üniversitelerden birçok yönüyle farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların bazıları, özellikle öğrenciyi okuduğunu ve dinlediğini anlayabilecek, akademik anlamda araştırma yapabilecek seviyeye getirmeyi hedefleyen bölümü başarılı kılmıştır. Bu farklılıkların başında lisans eğitimine başlamadan önce, diğer lisans bölümleri için de geçerli olan B2 seviyesinde İngilizce bilme şartı gelmektedir. Zira bir yabancı dili bilmek, temel dil becerilerini kazanmış olmak demektir.[25] Dolayısıyla bu uygulama ile üniversite öğrencileri yola bir adım önde başlamış olmaktadırlar.

Üniversitenin uygulamalarında dikkati çeken ve Arapça öğretiminde başarıyı etkileyen diğer bir husus da öğrencilerin, 1 yıl süre ile yurt dışına dil eğitimi için burslu olarak gönderilmeleridir. Bu süre zarfında, akademik araştırma ve okuma becerisini üniversiteden alan öğrenci gittiği Arap ülkesinde konuşma becerisinde de önemli ölçüde mesafe katedip dönmektedir. Bu uygulama için üniversitenin maddi imkânlarının olması ve öğrenciyi desteklemesi elbette zaruridir. Ancak maddi olarak

[24] http://www.fu-berlin.de/vv/de/modul?id=192813&sm=231509 (17.02.2017).
[25] Suan Ungan**,** ''Avrupa Birliğinin Dil Öğretimine Karşı Tutumu ve Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi''**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sy. 15, 2006, s. 223.

desteklenmeyen ve aynı imkânların sunulmadığı öğrencilerden de aynı başarıyı beklemek makul değildir. Ayrıca bu yöntem sadece Almanya'da değil İngiltere gibi birçok Avrupa ülkesinde uygulanmaktadır.[26]

Bir başka uygulama ise öğrenciye, mezun olmaları için ihtiyaç duyulan kredilerin bir kısmı zorunlu derslerden sağlanırken kalan belli sayıda krediyi farklı alanlardan tamamlamaları için imkân sunmak hatta bunun için yol açmaktır. Öğrenci bu uygulama ile bilgi ve birikimini ilgi duyduğu alanda eğitim alarak Arapça ile birleştirme imkânı da bulmaktadır. Örneğin bir öğrenci kendisine ayrılan kredileri Osmanlıca dersleri için kullanırken, bir diğeri Psikoloji, İslâmî ilimler, Farsça, Türk Dili veya başka alanlarda kullanabilmektedir. Bu uygulama öğrencinin kendi yetenek ve becerilerini keşfetmesinde ayrıca ileriye dönük yapmak istediği araştırmaların alanı konusunda karar verme yetisini geliştirmede büyük rol üstlenmektedir. Bu uygulama ayrıca bir başka eğitim uygulamasını da beraberinde getirmektedir şöyle ki; diğer lisans bölümlerinde okuyan öğrenciler kendilerine ayrılan bu kredileri Arapçadan da tamamlamak isteyebilmektedirler. Dolayısıyla Arapça derslerinin yapıldığı ek sınıflar oluşturulmaktadır. Bu sınıflardaki öğrenciler farklı lisans dallarından olup Arapça ortak dersinde buluşmaktadırlar. Böylelikle Arap dilinin kendi lisans öğrencileri için de, eksik kalan veya tekrar etmek istedikleri derslerini bu ek sınıflarda yeniden alma olanağı doğmuş olmaktadır. Bu olanaktan yararlanmak isteyen öğrenciler herhangi bir işleme gerek duymadan haftanın her gününde bulabilecekleri bu derslere iştirak edebilme fırsatı yakalamaktadırlar.

[26] Londra Üniversitesi SOAS'da da öğrenciler Berlin Freia Üniversitesi'ndeki gibi 1 yıl süre ile Arap ülkelerine dil eğitimi için gönderilmektedir. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Zeynep Ertürk, ''Türkiye ve Avrupa'da Karşılaştırmalı Arapça Öğretim Teknikleri: Gazi Üniversitesi ile Londra Üniversitesi Örneği'' Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s, 113.

1.3.2. Türkiye'de Arap Dili Öğretimi

Türkiye'de Arapça öğretimi eğitim kurumlarımızdaki yabancı diller arasında yaygınlık bakımından İngilizceden hemen sonra gelmektedir. Arapçanın Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen dillerden biri olması, bu dili milyonlarca insanın konuşması, coğrafi olarak Türkiye'nin komşularından iki ülkenin resmî dilinin Arapça olması, bu iki ülke ve diğer Arap ülkelerinin bundan yüz sene önce Osmanlı Devleti'nin yönetimi altında bulunması Arap dilini Türkiye için vazgeçilmez kılan öğelerden yalnızca birkaçıdır.[27]

Osmanlı döneminde medreselerde verilen Arapça eğitimi, günümüzde birçok kurumun yanı sıra, İmam Hatip Liseleri, İlahiyat Fakülteleri, Arap Dili ve Edebiyatı, Arapça Öğretmenliği gibi birçok fakülte ve bölümde yoğun olarak, bazı ilköğretim, lise, fakülte ve bölümlerde ise seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Bu eğitim kurumlarından medreseler, üniversiteler ve bazı dil merkezlerindeki Arapça öğretiminin ders içeriklerine değinilecektir.

1.3.2.1.Medreseler

Medreseler Türk İslam tarihinde önemli bir yer teşkil eden, Anadolunun her tarafına yayılmış, tesiri günümüze kadar devam eden eğitim kurumlarından biridir. Bu eğitim kurumlarını sistemli bir devlet politikası haline getiren Büyük Selçuklu veziri Nizam'ul Mülk, 11. Yüzyılın ikinci yarısında kentte kurduğu Nizamiye medreseleriyle bunu İslam toplumlarının temel bir kurumu haline getirmiştir.[28]

Selçuklular döneminde Nizamiye medreseleri ile başlayan süreçte, Zengîler, Eyyûbîler ve Memlûklerin çabalarıyla medrese kurumunun çerçevesi daha da genişlemiş ve temsil gücü artmıştır. Bu miras, Anadolu Selçukluları tarafından Anadolu coğrafyasına taşınmış, Osmanlılar tarafından daha da geliştirilmiştir. Özellikle İstanbul'un fethi sonrası Fatih'in emriyle yaptırılan Sahn-ı Seman medreseleri ve Kanuni Sultan Süleyman'ın isteği doğrultusunda inşa edilen

---

[27] Murat Arif Güney ''Yabancı Dil Öğretimi ve Dünden Bugüne Türkiye'de Arapça Öğretimi''**,** **Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, cilt 1, sayı 1, Bahar 2014. s. 206.

[28]Cahit Baltacı, **XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri,** M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, s. 60.

Süleymaniye Medresesi ile medresenin kurumsal kimliği iyice belirginleşmiş ve hem müfredatıyla hem de kurumsal işleyişiyle sağlam bir zemine oturtulmuştur.[29]

Osmanlı dünyasında ilk medrese ise XIV. yüzyılın ilk yarısında, 731/1330-31'de İznik'te kuruldu. Orhan Bey tarafından kurulan bu medreseye kadar, Osmanlı topraklarında eğitim-öğretim faaliyetlerinin nasıl yürütüldüğü hakkında pek bilgi bulunmamakla birlikte büyük ölçüde cami ve mescitlerden yararlanıldığı söylenebilir. Bu ilk dönemde, Osmanlı Devletinin gereksinim duyduğu kalifiye elemanlar, daha çok Anadolu'nun, eskiden birer kültür merkezi durumundaki büyük Selçuklu şehirlerinden (Konya, Kayseri, Sivas vs.) ve diğer köklü İslâm beldelerinden karşılanmış olmalıdır.[30]

Medreselerde okutulan dersler ulûm-i âliye (araç ilimleri) ile ulûm-i 'âliye (yüksek ilimler) isimleriyle iki gruba ayrılmıştır.[31] Ulûm-i âliye kelâm, mantık, belâgat, lügat, nahiv, matematik, astronomi, felsefe, tarih ve coğrafya gibi ilimler, ulûm-u 'âliye ise Kur'ân ilimleri, hadis ve fıkıh gibi ilimlerdir.[32] İstanbul'da bulunan Fatih ve Süleymaniye medreselerine girebilmek için öğrencinin Arapça ilimlerini okumuş ve ehliyet kazanmış olması şartı konulmuştur. Fatih'in meydana getirdiği yirmili, otuzlu, kırklı ve daha üst medreselerde sarf ve nahiv ilimleri okutulmamakla beraber, belâğat ilmini konu edinen 'Mutavvel' yirmili medreselerde, 'Şerh-i Miftâh' otuzlu medreselerde, 'Miftâhu'l-'Ulûm'un üçüncü bölümü kırklı medreselerde okutulmuştur.[33]

Medrese öğretim sisteminde, Arapça dersinin program ve öğretim usûllerini kitaplar belirlemiş ve kitapların içerdiği konular, o dersin müfredat programı olmuştur. Kitaplar muhtasardan daha detaylı bilgiler içeren eserlere doğru bir seyir izlemiş, bu ilimlerde öğrenilmeyen bilginin kalmaması hedeflendiğinden okutulan

[29] Davut Işıkdoğan, ''Güneydoğu Medreselerinde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri: Mardin Örneği'', **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sy, 53: 2, Ankara, 2012, s. 44.

[30] Mefail Hızlı, ''Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler'', **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** 2008, sy, 17: 1, s.25-46.

[31] Saçaklızade, Muhammed b. Ebu Bekir el-Maraşi, **Tertîbu'l-'Ulûm,** Neşr, Muhammed b. İsmail es-Seyyid Ahmed, Dâru'l-Beşâiri'l-İslamiyye, 1988, s. 84.

[32] Ziya Kazıcı, **İslâm Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi**, İfav, İstanbul, 2015, s.277.

[33] Medreselere verilen Yirmili, Otuzlu, Kırklı, Ellili gibi isimler adını müderrislerin aldıkları akçelere nispetle almıştır. Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet İpşirli, **DİA**, c,28, s.330.

kitapların listesi kabarmıştır. Bir kitapta olmayan veya üzerinde az durulan bir konu onu izleyen kitaplarla telafi edilmiştir.[34]

Dersler, her biri için esas olarak alınmış olan bir veya birkaç ana kitap üzerinde takrir yoluyla yapılır ve bu kitapların adı ile anılırdı.[35] Okutulan dersler aşağı dereceli medreselerde muhtasar (özet), yüksek dereceli medreselerde ise mufassal (ayrıntılı) olarak işlenmekteydi.[36]

Osmanlı medreselerinin ders programları genel olarak din bilimleri ve Arapça üzerinde yoğunlaşmaktaydı.[37] İslâmî bilimlerin ana derslerine hazırlayıcı veya yardımcı olan sarf, nahiv, belâgat, hesap, hendese gibi dersler temel eğitimi oluşturuyor ve bunlar alındıktan sonra diğer derslerin eğitimi daha kolay hale geliyordu.

Medreselerde Arap dili ile ilgili okutulan başlıca dersler şunlardır:

‘’a) Sarf: Kelime türemeleri ve fiil çekimleri konularının işlendiği bu derste okutulan kitaplardan en meşhur olanları “Emsile”, “Binâ”, “Maksûd”, “İzzî” ve “Merâh”dır.

“Emsile”: Yazarı bilinmeyen ancak medreselerde yüzlerce yıl ezberletilen, üzerinde pek çok şerh yapılan temel gramer kitabıdır.

“Binâ”: Yazarı bilinmeyen ve kelimeden kelime türetmeye (tasrîf) yarayan 35 kuralı anlatan bir eserdir. Medrese öğrencileri yıllarca bu kitaptaki kuralları ezberlemeye çalışırlar.

“Maksûd”: Yazarı bilinmeyen ve Arapça fiil çekim kurallarını anlatan bir ders kitabıdır. Pek çok şerhi arasında İmam Birgivî’nin şerhi meşhurdur.

---

[34] Dursun Hazer, ‘’Osmanlı Medreselerinde Arapça Öğretimi ve Okutulan Ders Kitapları’’, **Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Ankara, 2002/I, s. 277.

[35] F. Reşit Unat, **Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış**, Ankara, 1964, s.35.

[36] Uzunçarşılı, **Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı**, Ankara, 1988, s. 39.

[37] Zeki Salih Zengin, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Örgün Eğitim Kurumlarında Din Eğitimi ve Öğretimi(1839-1876),** MEB basım, İstanbul, 2004, s.130.

“İzzî”: İbrahim b. Abdulvehhâb ez-Zencânî’nin (öl. 1257) bu meşhur eserine birçok şerh yapılmıştır. Dede Cengî Efendi (öl. 1567) tarafından hazırlanan şerh medrese talebeleri arasında çok tutulurdu.

“Merâh”: Ahmed b. Ali b. Mesud’un (öl. 1283) bu eserine Kemalpaşazâde’nin (öl. 1534) yaptığı şerh “Felâh” adını taşıyordu. Bursa’lı Ahmed Efendi’nin Merâh Şerhi de talebeler arasında gözde idi.

b) Nahiv: Arapçanın cümle yapısı ve kuruluşu konularının anlatıldığı bu derste en yaygın olarak okutulan kitaplar “Avâmil”, “İzhâr”, “Kâfiye”dir. Ayrıca İbn Hişâm’ın “Mugni’l-Lebîb” ve “Kavâ‘idü’l-İ‘râb”, İbn Mu‘tî’nin “ed-Dürretü’l-Elfiyye” adlı eserleriyle “Molla Câmi” adıyla ünlenen “Kâfiye” şerhi de bulunuyordu.

“‘Avâmil”: Birgivî Muhammed Efendi’nin (öl. 1573) bu eseri, Arapça gramerinde kelimelerin i‘rabı üzerinde durur. Baştan sona kural ve örneklerle dolu olan bu 25 sayfalık kitabın birçok şerhi yapılmıştır.

“İzhâr”: Asıl adı “İzhâru’l-Esrâr fi’n-Nahv” olan bu kitap da aynı kişiye aittir. Avâmil kitabındaki konuların derinlemesine işlendiği bu kitap ta kelimelerin i‘rabını inceler.

“Kâfiye”: İbn Hâcib adıyla tanınan Osman b. Ömer (öl. 1248) tarafından yazılan bu eser nahiv konularını pek çok örneklerle anlatan üst düzey bir eserdir. Bu esere “el-Fevâidü’d-Dıyâiyye fî Şerhi’l-Kâfiye” adıyla yazılan, Molla Câmî (öl. 1492) tarafından hazırlandığı için de “Molla Câmî” adıyla bilinen bu nahiv kitabını Kurt Muhammed Efendi (öl. 1587) Türkçeye çevirmiştir.

“Mugni’l-Lebîb”: “İbn Hişâm” adıyla bilinen ve Arapçanın inceliklerine hakkıyla vâkıf olan Abdullah b. Yusuf’un (öl. 1360) Arapçadaki edatlar ve harflerle ilgili kitabıdır. İznikli Vahyizâde Muhammed Efendi tarafından yapılan şerh çok meşhurdur. Aynı kişiye ait “Kavâ‘idü’l-İ‘râb” adlı eser de Osmanlı medreselerinde okutuluyordu.

"Elfiye": İbn Mâlik / İbn Melek diye bilinen Muhammed bin Abdullah'a ait (öl. 1273) bin beyitlik bu ünlü eser, nahiv kurallarını Kur'ân, hadis ve meşhur Arap şiirlerinden örneklerle anlatmaktadır.

c) Belâgat: Düzgün ve yerinde konuşma sanatının inceliklerini ele alan belâgat, kendi içinde "Meânî", "Beyân" ve "Bedî'" olarak üçe ayrılır.

Medreselerde Seyyid Şerif, Sadeddin Teftâzânî (öl. 1390) veya Şeyhülislâm İbn Kemâl'e ait olup aynı adı taşıyan "Şerhu'l-Miftâh" adlı eserlerden biri okunuyordu. Fatih zamanında 30-35 akçe yevmiyeli medreselere, bu kitabın ismine izâfeten "Miftah medreseleri" denilmiştir.

"Misbâh": Seyyid Şerif Cürcânî'nin, Sekkâkî'nin "Miftâhu'l-'Ulûm" adlı eserine yaptığı bu şerh, Osmanlı müderrisleri tarafından birçok şerh ve haşiyelerle zenginleştirilmiş ve medreselerde en çok okunan kitaplardan biri olmuştur.

"Mutavvel": Sa'düddin Teftâzânî'nin (öl. 1390), Hatib Dımaşkî'nin "Telhîsü'l-Miftâh" kitabına yazdığı "el-Mutavvel ale't-Telhîs" adlı bu şerh, Kur'ândaki ifadelerin eşsizliğini anlatan önemli bir eserdir. Yine Teftâzânî'nin "Muhtasar" ve "Telhîs" (Telhîs fi'l-Belâğa) eserleri Anadolu medreselerinde ders kitabı olarak okutulmuştur.''[38]

1.3.2.2. Yüksek Öğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi

Türkiye'de yüksek din eğitiminin 1 Eylül 1900'de kurulan Dârülfünun'da başladığı kabul edilmektedir. 11 Ekim 1919 yılında Osmanlı Mebusan Meclisinden çıkan kanunla Dârülfünun'un dînî ilimler okutulan bölümü kaldırılmıştır. 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanununun 4. maddesine istinaden Dârülfünun'a bağlı İlahiyat Fakültesi kurulmuş, 31 Mayıs 1933 tarihine kadar varlığını devam ettiren fakülte, o tarihte Dârulfünun'un İstanbul Üniversitesi'ne dönüştürülmesi neticesinde kadro dışı bırakılarak kapatılmıştır. Onun yerine Edebiyat Fakültesi'nin bünyesinde kurulan İslami İlimler Enstitüsünün de 1936 yılında faaliyetine son verilmiştir. 21 Kasım 1949 tarihinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretime başlamış,

[38] Mefail Hızlı, ''Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler'', **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2008, 17: 1, s.34-35.

Arapça'nın Farsça ve batı dilleri gibi yardımcı bir ders olarak okutulması kararlaştırılmıştır.

Daha sonraki gelişmeler neticesinde 19 Kasım 1959 tarihinde öğretime başlayan İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünden itibaren yirmi yıl içersinde sekiz Yüksek İslam Enstitüsü açılmıştır. Ayrıca 1971-72 öğretim yılında Atatürk Üniversitesine bağlı olarak İslamî İlimler Fakültesi faaliyete geçmiştir. Yüksek İslam Enstitülerinde uygulanan haftalık otuz altı saatlik yoğun program içerisinde Arapça dersleri de önemli bir yer işgal etmekteydi. 6 Kasım 1982 tarihinde çıkan kanun ile bu enstitüler İlahiyat fakültelerine dönüştürülmüştür.[39]

Günümüzde ise İlahiyat ve son zamanlarda kurulan İslâmî ilimler fakültelerinin özel üniversitelerdekiler ile birlikte toplam sayısı yüze yaklaşmıştır. Arapça eğitimi bu fakültelerin yanı sıra 2016-2017 eğitim-öğretim yılı itibariyle İlahiyat ve İslami İlimler Fakülteleri dışında Arap Dili ve Edebiyatı, Arap Dili Eğitimi, Arap Dili ve Kültürü, Arapça Öğretmenliği, Arapça Mütercim-Tercümanlık adları altında gerçekleştirilmektedir. Bunlar arasında 5 vakıf, 26 devlet üniversitesinde olmak üzere toplam 33 Arap Dili lisans programı bulunmaktadır. Bu 33 lisans programın 16'sı aktif olarak eğitim vermektedir[40].

Bu üniversite ve kurumlardan, devlet üniversitelerinin birbirlerinden ders içerikleri ve ders işleniş metodu olarak büyük farklılıklar göstermediğinden örnek olarak Dicle Üniversitesi, özel üniversitelerden yüzde yüz Arapça eğitim vermesi ve bu eğitim metodunun başarı oranını araştırmak maksadıyla Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesini, hazırlık döneminde yüzde yüz, lisans döneminde ise yüzde kırk Arapça eğitim anlayışını benimsemesi ve bu yöntemin içeriğini tespit etmek amacıyla Sabahattin Zaim Üniversitesini, özel dil eğitim kurumlarından ise Arapça

[39] Ahmet Bostancı, ''İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları ve Diğer Araç-Gereçlerin Tespit ve Analizi'', **Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2005, sy. 11, s.6-7.

[40] İbrahim Şaban, Fatma Batkitar, ''Arap Dili Bölümlerinin Hazırlık Programlarında Arapça Öğretiminin Dersler, Kitaplar ve Yöntemler Açısından Mevcut Durumu''**, II. Uluslararası Arapça Öğretimini Geliştirme Sempozyumu, Türkiye'de Hazırlık Programlarında Arapça Öğretimi Mevcut Durum VE Geliştirme Yöntemleri (Toplantı Bildirileri),** Akdem yayınları, İstanbul, 2016, s. 40.

eğitimine yoğun emek ve zaman harcamış iki kurum olan Sedav (Sürekli Eğitim ve Dayanışma Vakfı) ve Akdemistanbul'u birer örnek olarak incelemiş bulunmaktayız.

1.3.2.2.1. Dicle Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü

Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi içerisinde yer alan Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü 1996-1997 eğitim öğretim yılında kurulmuştur. Bölümün akademik kadrosu 1 profesör, 1 doçent, 1 yabancı uyruklu öğretim görevlisi ve 2 araştırma görevlisinden oluşmaktadır.

Anabilim Dalının amacı; öğrencileri Arap dilbilimi, Arap edebiyatı ve dil öğretimi konularında yetiştirmek ve Arap dilini ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine öğretebilecek düzeye getirmektir.[41] Bölümde hazırlık sınıfı bulunmamaktadır. Öğrenim süresi dört yıl olan bölümde yaklaşık 250 öğrenci bulunmaktadır. Ayrıca yüksek lisans programı da halen aktif olarak devam etmektedir. Lisans eğitiminde bulunan Osmanlıca, Farsça, Türk Dili ve Kompozisyon ve İnkılap Tarihi gibi derslerin yanında Arapça ile ilgili olan derslerin müfredatı şu şekildedir:[42]

1.Yıl Dersleri

Arapça Okuma Yazma I-II: Amacı cümle kurma, kelimenin cümle içindeki konumunu belirleyebilmek, Arapçanın temel gramer konularını öğrenmek olan ders her iki dönemde de 4 kredi olarak Türk bir hoca tarafından kendi derlediği materyaller kullanılarak işlenmektedir. Ders dili Türkçedir.

Arapça Metin Üzerinde Uygulama I-II: Her iki dönemde 3 kredi olarak okutulan ders Arap hoca tarafından okutulmaktadır. Kaynak olarak Arapçayı Öğreten Kitap[43] isimli eser kullanılmaktadır. Öğrencilerle birlikte kitap merkezli olarak konular işlenmekte ve alıştırmalar yapılmaktadır. Ders dili çoğunlukla Arapçadır.

---

[41] http://www.dicle.edu.tr/dogu-dilleri-ve-edebiyati-bolumu-arap-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali (15.03.2017).

[42] Dicle Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Başkanı Mehmet Mesut Ergin, Öğrenciler Hayriye Akarsu, Kevser Yazgan, Röportaj, Diyarbakır, 15.03.2017.

[43] Yazarı Mehmet Maksudoğlu olan kitap Akdem yayınlarınca neşredilmiştir. Kitapta her derste sadece bir konuya odaklanılmış ve o konu ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Arapça Nahiv I-II: Her iki dönemde 4 kredi olarak, temel gramer kurallarının anlatıldığı ve Türk bir hoca tarafından işlenen dersin kaynağını en-Nahvu'l Vâdıh[44] isimli eser oluşturmaktadır. Ders dili Türkçedir.

Arapça Sarf I-II: Ders her iki dönemde 4 kredi olarak temel sarf ve fiil çekimlerinin işlendiği ders Türk hoca tarfından okutulmaktadır. Kaynak olarak Arapça Dilbilgisi/Sarf Bilgisi[45] kitabı kullanılmaktadır. Ders dili Türkçedir.

Arapça Dikte I-II: Her iki dönemde 2 kredi olarak, temel yazım becerilerinin kazandırıldığı ders Arap hoca tarafından okutulmaktadır. Ders dili çoğunlukla Arapçadır.

2. Yıl Dersleri

Arapça Konuşma I-II: Arap bir hoca tarafından okutulan ders her iki dönemde de 3 krediliktir. Derste akdem yayınlarının Silsiletu'l-Lisân serisinin 2. cildi kullanılmaktadır. Derste işlenen metin öncelikle okunup anlamaya çalışıldıktan sonra alıştırmalar hoca kontrolünde öğrenciler tarafından cevaplandırılmaya çalışılmaktadır.

Arapçadan Türkçeye Çeviri I-II: 3 kredilik olan ders Türk bir hoca tarafından okutulmaktadır. Derste Arapça Seçme Hikâyeler ve Masallar 1[46] adlı eser kaynak kitap olarak kullanılmaktadır. Derste metinler okunup Türkçeye çevirisi yapılmakta, kelimelerin eş ve zıt anlamlıları verilmekte, gerekli görüldüğü takdirde sarf ve nahiv konularına kısmen değinilmektedir.

Türkçeden Arapçaya Çeviri I-II: Türk bir hoca tarafından okutulan ders her iki dönemde de 3 krediliktir. Derste Türkçe'den Arapça'ya Çeviri Teknikleri kitabı kaynak ders kitabı olarak kullanılmaktadır. Derste öncelikle işlenecek olan kalıp ifadeler açıklanıp örnek cümleler üzerinde alıştırmalar ile konunun pekişmesi sağlanır. Ders öğrenci merkezli olup, öğrencilerin Türkçeden Arapçaya çeviri becerilerinin gelişmesi ana hedef olmaktadır.

[44] Bkz s.24.
[45] Yazarı Şener Şahin ve Hüseyin Günday olan kitap Alfa yayınları tarafından neşredilmiştir.
[46] Yazarı Muhammed Sabır el Haznevî olan kitap 2 ciltlik olup basımı ensar neşriyata aittir.

Arapça Nahiv III-IV: Her iki dönemde de 4 kredi olan ders Türk hoca tarafından işlenmektedir. Ders kitabı olarak en-Nahvu'l Vâdıh kitabının ilk iki cildi okutulmaktadır. Ders klasik usûl ile kâidelerin okunması ve konu ile ilgili alıştırmaların öğrenci merkezli olarak yapılması şeklinde işlenmektedir. Ders dili Türkçedir.

Arapça Kolay Metinler I-II: Ders her iki dönemde 4 kredi olarak Arap bir hoca tarafından verilmektedir. Kaynak olarak el-Kırâatu'l-Müyessera[47] serisinin birinci cildi okutulmaktadır. Ders dili Arapçadır.

Klasik Arap Kültürü I-II: Ders her iki dönemde de 4 kredi olarak, eski Arap kültürünün, adet, gelenek ve göreneklerinin metinler çerçevesinde okunup anlaşılması şeklinde Arap bir hoca tarafından işlenmektedir. Dersin kaynağını hocanın derlediği metinler oluşturmaktadır. Ders dili Arapçadır.

Çağdaş Arap Kültürü I-II. Bu ders de yine her iki dönemde 4 kredi olarak Arap bir hoca tarafından okutulmaktadır. Ders hocasının hazırladığı, günümüz Arap kültür ve geleneğini konu alan metinler çerçevesinde ders işlenmektedir.

3.Yıl Dersleri

Arap Edebiyatı Tarihi I-II (Cahiliye-Emevi): Her iki dönemde 3 kredi olan ders Türk hoca tarafından Türkçe olarak verilmektedir. Birinci dönemde cahiliye, ikinci dönemde ise İslam dönemi Arap Edebiyatı konuları işlenmektedir. Dersin ana kaynağını Kenan Demirayak'ın Arap Edebiyatı Tarihi I (Cahiliye Dönemi) ve Arap Edebiyatı Tarihi II (Sadru'l İslam) kitapları oluşturmaktadır. Ders klasik yöntemle işlenmekte ve dönemin önemli edebî unsurları açıklanıp bazı şiir beyitleri ezberletilmektedir.

Arapça Klasik Metinler I-II: Her iki dönemde 4 kredi olarak okutulan ders Türk hoca tarafından bazı klasik metinlerin Arapçadan Türkçeye tercümesi üzerinde

[47] Cantaş yayınları tarafından neşredilmiştir. Riyad Melik Suud Üniversitesi hocalarından Nasıf Mustafa Abdülaziz, Mahmut İsmail Sini ve arkadaşları tarafından yazılan bu eser 3 ciltten oluşmaktadır ve dili tamamen Arapçadır. Türkçe izah yoktur. Değişik konuarın işlendiği metin çalışmaları ve alıştırmalarından oluşmaktadır. Türkiye'de birçok İlahiyat Fakültesi ve Arapça kurslarında okutulmaktadır.

yoğunlaşılarak işlenmektedir. Önce harekeli metinlerin daha sonra da harekesiz metinlerin seçimine özen gösterilmektedir. Derste, metinler (harekesiz ise) önce harekelenerek ve gerektiği yerde bazı nahiv konularına değinilerek, kelimelerin eş anlam, zıt anlam, müfred ve cemileri öğrenciye tekrar ettirilerek ve bazı fiillerin birlikte kullanıldıkları harfi cer ve kalıp ifadelerin üzerinde durularak tercüme yapılmaktadır. Kaynak olarak Hayrettin Karaman ve Bekir Toplaoğlu'nun birlikte hazırladıkları Arapça Okuma ve Eski Metinler Kitabı'nın yanı sıra hocanın kendi derlediği birçok farklı kaynaktan metinler kullanılmaktadır. Ayrıca ders hocanın idaresinde öğrencinin aktif bir şekilde tercümeye iştiraki sağlanarak işlenmektedir.

Arapça Modern Metinler I-II: Her iki dönemde de 4 kredilik olan ders Türk hoca tarafından yüzde elli Arapça olarak işleniyor. Dersin ana kaynak kitabını Arap dili öğretiminde yurtdışında ve Türkiye'de çokça kullanılan el-Kitâbu'l-Esâsî[48] oluşturmaktadır. Derste metinler öğrencilerin aktif bir şekilde rol alması ile Türkçeye tercüme edilmekte ve konu ile ilgili soru ve alıştırmalar üzerinde durulmaktadır.

Modern Dînî Metinler I-II: Ders her iki dönemde 4 kredi olarak Türk hoca tarafından Türkçe olarak işlenmektedir. Hocanın kendi derlemiş olduğu Arapça metinler kullanılmakta ve ders bu metinlerin Arapçadan Türkçeye çevrilmesi ve metinle ilgili soruların ve alıştırmaların cevaplanması ve kelimelerin eş, zıt ve çoğullarının verilmesi şeklinde işlenmektedir.

Arapça İleri Dilbilgisi I-II: Her iki dönemde de 4 kredi olan ders Türk hoca tarafından Türkçe olarak verilmektedir. Dersin ana kaynağını en-Nahvu'l-Vâdıh kitabının ikinci cildi oluşturmaktadır. Ders hoca merkezli olarak kaidelerin açıklanması ve öğrencilerle birlikte örnek cümlelerin tercümesi, i'rabı ve alıştırmaların yapılması şeklinde işlenmektedir.

Kompozisyon Konuşma-I-II: Ders her iki dönemde 4 kredi olarak Arap hoca tarafından Arapça olarak verilmektedir. Ders hocanın kendi derlediği Muhadese

[48] Seri, Tunus'ta 1988 yılında es-Sa'îd Muhammed Bedevî ve Fethî 'Alî Yûnus tarafından "el-Kitâbu'l-esâsî fî ta'lîmi'l-lugati'l-'Arabiyye li-gayri'n-nâtıkîne bihâ" adıyla hazırlanmıştır. Üç ciltten oluşan bu serinin genel amacı, öğrencinin dilin temel dört becerisindeki genel esasları kavrayarak kendi kendini ilerletebileceği bir seviyeye gelmesidir. Seri hakkında daha detaylı bilgi için bkz**. Medreselerde ve İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları** Muhammed ÇETKİN- s. 394.

ve İnşâ isimli derleme kitapçıktan işlenmektedir. Derste öğrencileri konuşturmaya yönelik gündelik sosyal işlerle alakalı diyaloglar okutulup öğrencilerin anlaması ve soruları cevaplaması sağlanır. Zaman zaman öğrencilere farklı konularda yazım ve alıştırma ödevleri verilmektedir.

4. Yıl Dersleri

Arap Edebiyatı Tarihi III (Abbasi-Endülüs)-IV (Osmanlı-Modern): Her iki dönemde 4 kredilik olan ders Arap bir hoca tarafından okutulmaktadır. Birinci dönemde Abbasi-Endülüs, ikinci dönemde ise Osmanlı-Modern Arap edebiyatı tarihi işlenmektedir. Kaynak olarak İmam Muhammed b. Suud İslam Üniversitesi Arap dili öğretim merkezine ait Silsiletu Ta'lîmi'l-Luğati'l-'Arabiyye[49] isimli serinin dördüncü cildi kullanılmaktadır.

Edebî Sanatlar: Yalnızca ilk dönem işlenen ders 3 kredi olup Türk bir hoca tarafından işlenmektedir. Öğrenciye nazım ve nesirde kullanılan edebî terimler, beyitler, bahirler ve aruz hakkında bilgi vermeyi amaçlayan derste kaynak kitap olarak el-Belâğatu'l-Vâdıha isimli eser kullanılmaktadır.

Klasik-Modern Arap Şiiri: Bu dersler Türk bir hoca tarafından işlenmektedir. 4 kredik olan derslerin klasik Arap şiiri bölümü birinci dönemde, modern Arap şiiri ise ikinci dönemde okutulmaktadır. Ders kaynağı olarak ders hocasının derlediği klasik ve modern şiirin belirgin örnekleri ele alınmakta ve incelenmektedir. Şiirlerin tercümesi ve edebî unsurları üzerinde durulmaktadır.

Çağdaş Arap Edebiyatında Roman-Hikâye: 4 kredilik olan ders Arap bir hoca tarafından işlenmektedir. Derste, seçilen Arap edebiyatının önemli roman ve hikâyelerinden örnekler okunmakta, anlam ve kelimeler tartışılmakta ve konu ile ilgili alıştırmalar çözülmektedir.

---

[49] İmam Muhammed b. Suud Üniversitesi Dil Enstitüsü tarafından hazırlanan bu seri, "Silsiletu ta'lîmi'l-lugati'l-'Arabiyye" genel başlığını taşımaktadır. 4 kura göre düzenlenmiş olan seri Arapça ve bazı İslâmî ilimlerin beraberce öğretilmesi hedefi gözetildiğinden çok sayıda kitaptan oluşmaktadır. Ancak Türkiye'de bazı İlâhiyat fakültelerinde sadece Nahiv, Sarf ve Ta'bîr kitapları okutulmaktadır. Seride genel hedef, Arapçanın İslâm kültürünü yaymak için bir kapı olacak şe kilde sunulmasıdır. Bu yüzden İslâmî mefhumlar dille ilgili kitaplara serpiştirilmiş, dinî bilgilere ise yine seride yer alan dinî kitaplarda yoğun olarak yer verilmiştir. Tüm serinin 2 yıllık bir öğretim devresinde verilmesi öngörülmektedir. Çetkin, **Medreselerde ve İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları**, s. 392.

Genel Bir Bakış

Öncelikle örnek olarak ele aldığımız Dicle Üniversitesinin, diğer devlet üniversitelerinin Arap dili bölümlerinden çok büyük farklarının bulunmadığını belirtmek gerekir. Ancak ders sayısı, ders adı veya kaynağı konusunda bazı küçük farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla karşılaşılan problemler de Arap dili ile ilgili fakülte ve bölümlerin tüm üniversitelerde ortak sorunu olmaktadır.

Özel üniversitelerde başarının sağlanamadığı durumlarda hemen bunun nedenleri ve çözüm önerileri üzerinde durulurken, hatta gerektiğinde derhal hoca değişikliğine gidilebilirken devlet üniversitelerinde eğitimci açısından memnuniyetin, başarının ve faydanın yok denecek kadar az olduğu durumlarda dahi bu işlem çok kolay yapılamamaktadır. Unutulmamalıdır ki iyi bir tornada iyi bir usta şaheser yaratabilir fakat kötü bir usta niteliksiz mal üretir. Bu bakımdan üniversiteler iyi bir torna ve hocalar ise birer iyi usta olmak zorundadır. Bugün torna bakımsız, ustalar ilgisizlikten ve yetersiz kaynaklarla boğuşmaktan yorgun ve bitkinse, tabii üretilen ürünün kalitesi o ölçüde düşük olur ve piyasada hak ettiği değeri göremez.[50]

Başarıyı etkileyen bir diğer husus özellikle dil bölümlerinde Mevlana programı gibi öğrencilere yurt dışında dil pratiği imkânı sağlayacak programların az sayıda hatta bazı üniversitelerde hiç bulunmamasıdır. Üniversiteler tarafından en azından başarılı öğrencilere bu tür imkânlardan yararlanması için maddi olarak destek olunması ve teşvik edilmesi şarttır. Bu desteklerden mahrum bırakılan öğrencinin başarısını arttırması ve kendini yenilemesi beklenemez. [51]

Tüm bunlarla birlikte bölümler kendi imkânlarını sonuna kadar verimli kullandıktan sonra yurt dışı eğitimi gibi dış etkenlerle takviye eğitim yoluna gitmelidir. Bunların başında Arap dili ile ilgili tüm bölümlerde hazırlık sınıflarının oluşturulması gelmektedir. Çünkü Arap dili ile ilgili 33 lisans programın 16'sı aktif olarak eğitim vermektedir ve aktif olarak eğitim veren 7 lisans programında hazırlık programı bulunmaktadır.[52] Bu durum üniversitelerde ortak bir uygulamanın

[50] İbrahim Ortaş, ''Üniversitelerin Sorunları 1'', **Çukurova Üniveristesi Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi,** Aralık 2002, c.2, sy. 4, s, 3.
[51] Bkz Almanya Freie Üniversitesi örneği s. 40.
[52] İbrahim Şaban, Fatma Batkitar, ''Arap Dili Bölümlerinin...'' s. 40.

olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca yabancı uyruklu hoca sayısı ve kalitesi, öğrencilerin dil becerilerini artıracak organize ve etkinlikler, derslerin en az yarısının Türk hocalar tarafından yine Arapça olarak işlenmesi, en az bir Arapça öğretim serisinin hazırlık veya ilk yılda tamamlanması, derslerin hocaların uzmanlık alanına göre dağılımı, sınav sorularının kalitesi ve sınav gözetmenlerinin farkındalıkları gibi birçok husus üzerinde hassasiyetle durulmalı ve yabancı dil eğitimindeki sorunlar çözülmelidir.

1.3.2.2.2. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi

2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında açılan İslâmî İlimler Fakültesi, yurtiçinden 60, yurtdışında 20 olmak üzere toplam 80 öğrenciyle öğretime başlamıştır. Fakülte öğretime başlamasından itibaren ilk yıllarda beklenilenin çok üzerinde bir rağbete mazhar olmuş ve 2013- 2014 yılında yurtiçinden alınacak öğrenci sayısı 100'e çıkarılmıştır. Şu anda hazırlık sınıfında 40'ı Arap, Balkan ve Afrika ülkelerinden gelen yabancı, 100'ü ise Türk olmak üzere 140, lisans ile birlikte toplamda ise 650 civarı öğrenci bulunmaktadır. Ayrıca Fakülte, ülkemizde öğretim dili Arapça olan ilk fakülte olma özelliğini taşımaktadır. Bölümün, çoğu Arap 40'a yakın hocası bulunmaktadır.

Fakültenin öğretim süresi 1 yıllık zorunlu Arapça hazırlık sınıfından sonra 4 yıldır. Öğretim Yılı başında yapılan Arapça Yeterlilik Sınavı'nda başarılı olan öğrenciler, Zorunlu Arapça Hazırlık Sınıfı'ndan muaf olup doğrudan 1. sınıfa devam etmektedirler. Arapça Hazırlık Eğitimi, alanlarında uzman Türk ve Arap hocalar tarafından verilmektedir. Fakülte programı çeşitli dönemlerde seçmeli derslerle de zenginleştirilmiştir.

Fakültede 4 yıllık lisans döneminde de eğitim-öğretim Arapça yapılmaktadır. Öğrencilerin Pratik Arapça konuşmalarının geliştirilmesi ve İngilizcelerinin de belli bir seviyeye getirilmesi amacıyla üstün başarılı öğrenciler tatillerde yurtdışına gönderilmektedir.[53]

[53] http://iif.fsm.edu.tr/Islami-Ilimler-Fakultesi-Fakulte--Fakulte-Hakkinda (20.02.2017).

Öncelikle Arapça hazırlık sınıfının ders müfredatından, daha sonra eğitim dilinin Arapça olması nedeniyle İslami İlimler Fakültesinin lisans derslerinden, özellikle de Arap Dili ile doğrudan ilgisi bulunan derslerden bahsedilecektir.

Hazırlık Sınıfı Ders Müfredatları

Hazırlık sınıfında 2'si Türk 6'sı Arap 8 hoca bulunmaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi dersler tüm hocalar tarafından tamamen Arapça işlenmektedir.

Birinci dönemde sadece Akdem yayınlarının başlangıç, orta ve ileri seviyelerden oluşan 8 ciltlik Silsiletu'l-Lisân[54] kitabının işlendiği Arapça dersi ile birlikte çeviri dersi takip edilmektedir. Silsiletu'l-Lisân serisinin 6 cildi yani başlangıç ve orta seviyeleri ilk dönemde tamamlanmaktadır. Çeviri dersinde ise fakülte hocalarından Ali Bulut'un hazırladığı Çeviri Teknikleri ve Başlıca Arapça Kalıplar Arapça-Türkçe Türkçe-Arapça kitabı kullanılmakta ve birinci dönem kolaylık olması hasebiyle Arapça-Türkçe kısmı işlenmektedir. Gramer dersi ilk dönemde neredeyse hiç verilmemektedir. Sadece belirlenen kitap takip edilmekte, günlük pratik Arapça kalıplar ve cümlelerle öğrenci duyarak konuşmayı öğrenmekte ve öğrencilerin telaffuz sorunları giderilmektedir.

İkinci dönemde ise Silsiletu'l-Lisân serisinin son iki cildi, çeviri dersinde ise ilk dönemde işlenen 'Çeviri Teknikleri ve Başlıca Arapça Kalıplar' kitabının Türkçe-Arapça kısmı işlenmekte ve çeviri teknikleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca kırâat dersinde, el-Kırâatu'l-'Arabiyye li'l-Müslimîn (3 cilt), nahiv dersinde Cantaş yayınlarının el-Kavâidu'l-'Arabiyyetu'l-Müyessera (3 cilt), Sarf dersinde de hocaların kendi notlarından takip ettirdiği Emsîle, Binâ ve Maksûd okutulmaktadır.

[54] Merkezi Birleşik Arap Emirlikleri'nde bulunan, "el-Lisanu'l-Umm" adlı Arapça eğitim kurumunun, uzun yıllar üzerinde çalışarak hazırlamış olduğu "Silsiletu'l-Lisan" isimli Arapça öğretim setidir. Türkiye distribütörlüğünü Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinin yaptığı "Silsiletu'l-Lisan" adlı Arapça öğretim seti, (Arapçaya Giriş 1-2, Başlangıç Seviyesi 1-2, Orta Seviye 1-2 ve İleri Seviye 1-2) olmak üzere 4 ayrı seviye ve 8 ayrı kitaptan oluşmakta olup, modern Arapça öğretimi konusunda oldukça iddialı bir çalışmadır. Konu başlıklarının belirlenmesinde 'Dewey Sistemi' içerisindeki ana başlıkların seçildiği eğitim setinin üst kurlarında uzmanlık metinleri oldukça başarılı alıştırmalarla desteklenmiş durumdadır.
Bu seti, piyasadaki Arapça ders kitaplarından farklı kılan en temel özelliklerden birisi interaktif eğitim CD'leri ile desteklenmiş olması. Özellikle akıllı tahta kullanan eğitim kurumlarında bu kitabın uygulanması halinde çok başarılı sonuçların alınacağına inanılmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. http://www.akdemyayinlari.com (15.04.2017).

Arapça derslerine ek olarak hazırlık sınıfının her iki döneminde de Kurân-ı Kerim dersi zorunlu dersler arasında bulunmaktadır.

Tüm bu derslerle birlikte her öğrencinin bir ödev defteri bulunmaktadır. Her sınıfın belirlenen danışmanı tarafından bu defterler düzenli olarak incelenmektedir. Bu ödev defteri öğrencinin seviyesini, çalışmalarını ve disiplinini ortaya koymakta ve notlarını kısmen etkilemekte ve belirlemektedir. Daha sonra üniversite başarılı ve not ortalaması yüksek olan ilk üç öğrenciyi yurtdışına dil eğitimi için göndermektedir. Ayrıca lisans döneminde de isteyen tüm öğrenciler sadece uçak ücretlerini karşılamaları halinde bu fırsattan yararlanabilmekte ve öğrenciler buna teşvik edilmektedir. Üniversitenin yurtdışına öğrenci göndermede daha çok tercih ettiği ülkeler ise anlaşmalı oldukları Sudan (Uluslararası Afrika Üniversitesi) ve Ürdün (çeşitli dil merkezleri)'dür.[55]

Genel Bakış

Arapça hazırlık sınıfları, ilahiyat fakülteleri ve yabancı dil bölümlerinin olmazsa olmazıdır. Zira bu bölümlerde söz konusu dil, bir yabancı dil olmaktan öte meslekî bir yeterlilik için temel konumundadır. Dolayısıyla bu bölümlerde okuyan öğrenciler için Arapça herşeyden öte meslekî yeterliliklerinin ilk basamağını oluşturmaktadır. Bu alanlardan mezun öğrencilerin Arapçalarının zayıf olması hayatlarının her alanında meslekleri ile alakalı karşılaşacağı sorunların da temelidir. Bunun en belirgin göstergelerinden biri olarak, ilâhiyat fakültelerinden mezun olan öğrencilerin çok azı hariç, orta seviyede Arapça bir metni anlama-yorumlamadan ve Arapça konuşan biri karşısında kendini ifade edebilme güveninden yoksun olmaları dile getirilmektedir.[56] Tüm bu veriler bize lisans eğitimine başlangıç için bu kadar önem arzeden bir hazırlık yılının alanında uzman hocalar tarafından ve ders dili ağırlıklı olarak Arapça olmak suretiyle zorunluluğunu ayrıca bu eğitimin lisans eğitiminden bağımsız olmaması, lisans eğitiminde de hazırlık yılındaki yoğunluğa yakın bir Arapça eğitimin devam ettirilmesinin gerekliliğini göstermektedir.

[55] Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekan Yardımcısı ve Öğretim Üyesi Ali Bulut, Röportaj, İstanbul, 03.02.2017.

[56] H. İbrahim Kaçar, ''İmam-Hatip Liseleri ve İlâhiyat Fakültelerinde Arapça Öğretimi Üzerine'', **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, İstanbul, 2006, Sayı: 17, s. 120.

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nin hazırlık yılının ilk döneminde sarf ve nahiv gibi derslere yer verilmemesi, bu derslerin takip edilen kitap serisi ile örtük bir şekilde verilmesi dikkat çekicidir. Bununla birlikte başarı oranının yaptığımız araştırma ve röportajlar neticesinde büyük ölçüde yüksek olduğu görülmüştür. Büyük oranda okuma, yazma, anlama ve konuşma becerisini ilk dönemde kazanan ve Arapçadan Türkçeye basit cümle çevirileri yapabilen öğrenci ikinci dönemde eksik kalan sarf, nahiv derslerini alıp, Türkçeden Arapçaya cümle çevirisi becerisini kazanarak lisans dönemine donanımlı bir şekilde başlamaktadır. Bunun da ötesinde öğrenciler lisans eğitiminde tüm dersleri Arapça olarak almaya devam ettikleri gibi, ilk yılda nahiv ve ikinci yılda belâğat gibi Arap dili ile ilgili dersleri de almaya devam etmekte dolayısıyla hazırlık yılındaki temel, lisans döneminde kuvvetlendirilmektedir.

Lisans Dersleri

Lisans programında bütün dersler tamamen Arapça olarak işlenmektedir. Bu programdan yalnızca Arap Dili ile ilgili derslerden bahsedilecektir.

1. Yıl; Nahiv

Lisans dönemi birinci sınıfta iki yarıyılda da Arap Diline yönelik nahiv dersi okutulmakta ve derste kaynak olarak en-Nahvu'l-Vâdıh[57] kitabının ikinci kısmı (lise seviyesi) kullanılmaktadır. Ayrıca üniversite derslerde okutulması için bir nahiv kitabı yazma girişiminde bulunmaktadır.

2. Yıl; Belâgat

Bu ders de iki yarıyıl süresince okutulumakta ve kaynak olarak fakülte hocalarından Ali Bulut'un el-Belâgatu'l-Müyessera kitabı kullanılmaktadır.

[57] Mısırda, 'Ali el-Cârim ve Mustafâ Emîn tarafından orta öğretim talebeleri için hazırlanan bu kitaplarda konular örnek cümlelerle başlamakta, sonra şerh kısmı ile kaideler açıklanmakta, ardından da çeşitli alıştırmalarla konunun yerleştirilmesi cihetine gidilmektedir. **en-Nahvu'l-Vâdıh**, tüme varım metoduyla yazılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. **Medreselerde ve İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları**, Muhammed Çetin- Medrese ve İlahiyat Kavşağında İslâmî İlimler, (Uluslararası Sempozyum)Bingöl, 29 Haziran – 1 Temmuz 2012, c.1, Bingöl Üniversitesi yayınları, 2013, s.393.

3. yıl; öğrencilerin çoğunlukla seçtiği hatta her birinden üçer sınıfın açıldığı 3 seçmeli ders bulunmkatadır. Bunlar; Seçmeli Arap Edebiyatı Metinleri, Kur'an-ı Kerîm'de Edebî Sanatlar ve Medya Arapçası dersleridir. Ders kaynaklarını diğer derslerde olduğu gibi hocanın kendisi belirlemekte ve farklı kaynaklardan metinler, haberler vs. hazırlamaktadır.

4. yıl ise ayrıca bir Arapça dersi yoktur. Diğer hadis, felsefe, gibi tüm dersler ise önceki yıllarda olduğu gibi aynı şekilde Arapça olarak işlenmektedir.[58]

1.3.2.2.3. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Arapça Öğretmenliği

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinin Eğitim Fakültesi içerisinde yer alan Arapça Öğretmenliği bölümü, henüz hazırlık sınıfı öğrencileri bulunan ve %30 Arapça eğitim verecek olan yeni bir bölümdür. Bölüm, program hakkında şu şekilde bilgi verip, amaç ve hedeflerini açıklamaktadır;

'' Küreselleşen dünyada ülkemiz için bilime ve eğitime katkıda bulunarak, insanlığın refahı ve mutluluğu için bilgi üretmek, çağdaş eğitim ortamları oluşturarak İlkokul, Ortaokul, Lise ve İmam-Hatip liselerindeki öğrencilere Arapça dersleri verecek çağdaş, dil bilimci öğretmenler yetiştirmek; öğrencilere Arapça öğretimi alanında iletişimsel yeterlilik ve dile hâkimiyet becerileri kazandırmak; Arapça Öğretmenliği alanında çalışan öğretmenlerin ve destek hizmet personelinin hizmet içi eğitim programları yoluyla yetişmelerine katkı sağlamak; Arapça Öğretmenliği alanında çalışan uzmanların eğitimlerine katkıda bulunma amaçları ile İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde Arapça Öğretmenliği lisans programı açılmıştır.

Arapça Öğretmenliği lisans programının amacı, ilkokul, ortaokul ve liselerdeki seçmeli Arapça dersleri, İmam-Hatip Liselerindeki zorunlu Arapça derslerini yürütebilecek öğretmen yetiştirmektir.''[59]

[58] Bulut, Röportaj, İstanbul, 03.02.2017.
[59] http://www.izu.edu.tr/tr-TR/ef/Bolum-Amac/133/140/1/EbsFile.aspx (23.02.2017).

Hazırlık Sınıfı

Hazırlık sınıfında İslâmî İlimler Fakületesi ile Arapça Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ortak olarak eğitim görmektedirler. Öğrenci sayısı ise yaklaşık yüz yirmidir. Bunların 60'ı İslâmî İlimler Fakültesi, 40'ı da Arapça Öğretmenliği Bölümü öğrencileridir. Geri kalan kısmını da yabancı kontenjanı ile gelen yabancı öğrenciler ve dikey veya yatay geçiş ile gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin %90'ını Türkiye'den, kalan kısmı ise Türkî Cumhuriyetlerden öğrenciler oluşturmaktadır. Bölümde 9'u Arap 3'ü Türk olmak üzere toplam 12 öğretim elemanı bulunmaktadır. Hazırlık eğitimi sonrası öğrencilerin B2[60] seviyesinde olmaları hedeflenmiştir.

Hazırlık sınıfında haftalık saatleri ile birlikte şu dersler bulunmaktadır; Muhadese (6), Okuma (6), Yazma (4), Dinleme (2), Sarf (4), Nahiv (6), Kuran-ı Kerim (2).

Toplamda haftada 30 saat olan dersler haftanın beş günü günde 6 saat olarak işlenmektedir. Önceki yıllarda el-'Arabiyyetu Beyne Yedeyk ve Silsiletu'l-Lisân kitaplarını kullanan hazırlık sınıfı bu yıl ise tüm derslerde, İstanbul Üniversitesi'nden Süleyman Kablan hocanın el-'Arabiyyetu li-l-Câmi'ât isimli 4 ciltlik Arapça öğretim serisini kullanmaktadır. Seri A1, A2, B1, B2 şeklinde dört dil becerisi ele alınarak oluşturulmuştur. Her bir sömestrde 2 kur okutulmakta ve geçemeyen öğrenci kur tekrarı yapmaktadır.

Verilen derslerde her bir maharetin hocası ayrı olduğu gibi bazen bir maharetin hocası farklı ikinci bir derse de girebilmektedir. Hazırlık sınıfının sınav sistemi ise kur sınavı şeklinde ve her bir kur sekiz hafta sürmektedir. Dolayısıyla haftada 30 saat görülen ders, bir kurda 240 saat olarak işlenmektedir. Öğrenci her kur bitiminde kur sınavına tâbî tutulmaktadır. Geçme notu ise 70 olarak belirlenmiştir. Dersten kalanlar için arkadan takip eden ayrı bir sınıf oluşturulmakta ve bu açık genelde yaz okulunda kapatılmaktadır.'[61]

---

[60] B2 dil seviyesinin ÖSYM'deki YDS karşılığı değeri 75'dir. Ayrıntılı bilgi için bkz. http://www.osym.gov.tr/Eklenti/101,yabanci-dil-esdegerlikleri-250713pdf.pdf?0 (20.06.2017).

[61] İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Arapça Öğretmenliği Bölümü Öğretim Üyesi Nurgül Karahan, Röportaj, İstanbul, 13.02.2017.

Genel Bakış

Sabahattin Zaim Üniversitesinde Arapça Öğretmenliği bölümü ve İslâmî İlimler fakültesinin hazırlık sınıfı öğrencileri ortak bir müfredat ile aynı sınıfta eğitim görmektedirler. Biz bu örneği İslâmâbâd Uluslararası İslâm Üniversitesinde de görmüş bulunmaktayız.[62] Bu yöntem yani ilgili fakülte ve bölümlerin hazırlık sınıflarının belki İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi'ndeki gibi alanları gereği bazı ders saatlerinde farklılar ile birlikte ortak olmasının ideal ve başarılı bir yöntem olduğu söylenebilir.

Örnek olarak incelediğimiz ve katıldığımız muhadese dersinde hocanın, dersi tamamen Arapça anlattığını ve öğrencilere Arapça konuşmayı zorunlu tuttuğunu gördük. Öğrencilerin Türkçe not almaları ve çeviriye yönelik sözlük kullanımları dahi sınırlı tutulmaktadır. Burada temel amaç, öğrencinin duyarak öğrenmesini sağlamaktır. Öğrencilere derste bazen ders kitabından bazen de kitap dışı konulardan aktiviteler, sunumlar, slaytlar hazırlatılmakta ve konu üzerinde hoca yönlendirmesi ile öğrencilerle tamamen Arapça konuşulmaktadır. Muhadese dersinin konu örnekleri ise şöyledir; yemek sunumu, İ'câzu'l-Kurân, Arapça hutbe vermek, bazı resimler üzerinden öğrencilerin hayal dünyalarını Arapça hikâyelendirmeleri vs. Özellikle son yöntem, öğrencilerin bildiği kelimeleri kullanmaları ve cümleye dökmeleri açısından oldukça başarılıdır. Bunun gibi hocanın kendi seçtiği farklı konular eşliğinde ve hocanın da dil öğretimindeki beceri ve başarısı sayesinde dersler verimli geçmektedir.

Bununla birlikte herşeyden öte üniversitelerde bunca eğitim modeli ve donanımlı hoca kadrosuna rağmen kaliteli bir eğitim öğretim için öğrenci profili çok önemlidir. Öğrencinin algılarının açık olması ve ders ile bütünleşmesi şarttır. Aksi halde şartlar ne kadar elverişli, eğitmenler ne kadar alanlarında uzman kişiler ve dersi işleyiş metodları ne kadar uluslararası standartlara uygun olsa da bir başarı sağlanması güçtür.

[62] Bkz. 2. Bölüm, s. 35.36.

İslâmî İlimler Fakültesi

2013 yılında açılan İslami İlimler Fakültesi'nde eğitim-öğretim, bir yıllık zorunlu Arapça hazırlık sınıfından sonra dört yıllık bir sürece yayılır. Arapça hazırlık sınıfında dersler, alanında uzman Türk ve yabancı uyruklu öğretim üyeleri ve görevlileri tarafından verilir. Dört yıllık lisans eğitim-öğretim süresinde de derslerin %30'u Arapça olarak işlenir.

Lisans Dersleri[63]

Lisans aşamasında Arapça işlenen dersler şunlardır:

1. ve 2. Yarıyılda İleri Arapça

3. Yarıyılda Belâgat,

4. Yarıyılda Arap Dili ve Edebiyatı,

5.Yarıyılda ise Basın Arapçası dersi seçmeli olarak verilmekte ve ders kitaplarını hocanın kendisi belirlemektedir.

Ayrıca Arap dili ile doğrudan ilişkili bu derslerin yanında, İslam İbadet Esasları, Hadis İlmine Giriş, Tefsir İlmine Giriş, İslam Hukuk Usülü, Tefsir, Kelam İmine Giriş, Hadis, Tefsir, İslam Hukuku, Klasik Fıkıh Metinleri gibi dersler de Arap ve Türk hocalar tarafından Arapça olarak işlenmektedir.

Üniversiteye Genel Bir Bakış

Hem Arapça öğretmenliği bölümünün hem İslâmî İlimler fakültesinin lisans aşamasında derslerin en az yüzde otuz oranında Arapça olarak işlenmesi, öğrencilerin hazırlık yılında elde ettikleri Arapça dil temelinin üzerine bina etmeleri açısından büyük bir avantaj sağlamaktadır. Burada, işlenen dersin ders saati içerisinde yüzde otuz oranında Arapça olması kastedilmemektedir. Aksine ders sayılarının yüzde otuzunun ve bu derslerin içeriğinin yüzde yüz Arapça olması

[63] Karahan, Röportaj, İstanbul, 13.02.2017.

kastedilmektedir. Yaptığımız incelemede pratikte lisans döneminde işlenen Arapça derslerin yüzde otuzun üzerinde olduğu görülmektedir.

Bu yöntemin yani hazırlık sınıfından sonra derslerin kısmî olarak Arapça işlenmesinin, öğrencinin hazırlık aşamasından sonra Arapça ile bağının devam etmesi ve dilden uzak kalmaması açısından oldukça önemli ve başarılı bir yöntem olduğunu söylenebilir.

1.3.2.3. Eğitim Merkezlerinde Arapça Öğretimi

Arapça eğitim-öğretimi özellikle son yıllarda bu dile karşı oluşan rağbet ile birlikte özel eğitim kurumlarında ve dil merkezlerinde de yoğun olarak devam etmektedir. Bunlardan örnek olarak İstanbul'da faaliyet gösteren Sedav ve Akdemistanbul ele alınacaktır.

1.3.2.3.1. Sedav (Sürekli Eğitim ve Dayanışma Vakfı)

Sedav İstanbul Fındıkzade'de, 1999 yılında kurulmuş, üniversitede eğitim-öğretim hayatına bir şekilde devam edememiş öğrenci ve akademisyenlerin ve alanında söz sahibi eğitimcilerin buluştuğu, sadece bir dil akademisi olmayıp Arapça ve İngilizce gibi yabancı dil eğitimlerinin yanında islâmî birçok ilimlerin okutulduğu, eğitim süresi dört yıl olan bir eğitim merkezidir. Önceleri yalnızca lise sonrası öğrencilere hitap eden kurum alanını genişletmiş ve şuanda ilköğretim/lise çağındaki çocuklara yönelik kolej programı, lise sonrası öğrencilere hitap eden Akademi programı ve Akademi mezunu öğrencilere hitap eden Master programları bulunmaktadır[64]. Öğrenciler bu programlarda eğitim görürken bir yandan da Açıköğretim Fakültelerinden eğitimlerine devam etmekte ve resmî diplomalarını almaktadırlar. Sedav'ın toplamda yetmiş kadar öğrencisi bulunmakta ve bunların 15 kadarı Türkî Cumhuriyetlerden gelen öğrencilerdir.

Sedav'ın eğitim programında Arapça derslerinin yoğun olarak verilmekte olduğu görülmektedir. Kurumun eğitim koordinatörü Ömer Korkmaz eğitim stratejileri hakkında verdiği bilgilerde şunları söylemiştir:

[64] Yalnızca lise sonrası Akademi programı ve Akademi programı sonrası master hazırlık müfredatlarından bahsedilecektir.

‘’Akademi seminer programı olarak adlandırılan lise sonrası eğitim programı 4 kademe (yıl) yani 8 yarıyıldan oluşmaktadır. Burada üzerinde durulan önemli nokta birinci kademede Arapça ders sayısının 20 saatin altına düşmemesidir. Sedav’ın eğitim sisteminde Kantara kitabı gibi kendi ürettikleri materyaller bulunmaktadır. Bu kitap 3 kurdan oluşmaktadır. Kitapta Arapçada günlük kullanılan kelimeler ve basit cümle kuruluşları bulunmaktadır. İlk yılda kitabın 2 kuru bitirilmekte veya yarısına kadar gelinmektedir. Bu sistem ile öğrenci önce Türkçe dil mantığı ile dili kavramaktadır. Örneğin Arapça’daki zamirlerin ve çekimlerin tamamının karşılığı Türkçede bulunmamaktadır. Mesela Arapçadaki hünne, entunne gibi zamirleri Türkçede bulamayız. Dolayısıyla burada dil öğretirken öğrenciyi muttasıl zamir, munfasıl zamir, yirmidört siga, mazi-muzari çekim gibi öğretim sorunu olarak gördüğümüz problemlerle karşılaştırmıyoruz. Hatta 1. kuru bitiren bir öğrenci hünne, entunne, entum gibi zamirleri öğrenmiyor, öğrenmesi de gerekmiyor diyebiliriz. Burada öğrenciye dil öğretiminde bir çocuk muamelesi yapılmaktadır. Nasıl ki 4-5 yaşlarında bir çocuğun kavramları sen, ben ve o olmak üzere üç zamirden oluşmakta ise bizim de tüm diyaloglarımız ilk aşamada bu üç zamirden ibarettir. Bu yüzden öğrenci çok hızlı yol almaktadır.

Ayrıca Kur’an Dili (Lugat) adında kuruma ait ders kitabı bulunmaktadır. Burada öğrenci yaklaşık 500-600 civarı kelime öğrenmekte ve yine gramere asla yer verilmemektedir. Bunun dışında Eşbal adında çocuklar için yazılmış ders kitabı bulunmaktadır. Bu kitapta da sarf-nahiv konuları kesinlikle bulunmamaktadır. Çünkü dil öğretim yöntemi olarak burada kurumun üzerinde özellikle durduğu ‘dil öğretmeden sarf-nahiv öğretilmez’ esası uygulanmaktadır ve bu prensibe göre öğrenci önce dili, sonra sarf ve nahivi öğrenmelidir. Buradaki eğitim sisteminde sarf ve nahiv öğrenmek ‘niçin’ sorusunun karşılığıdır. Eğer öğrenci öncelikle bu soruları sorarsa konuşamaz ve dili öğrenemez dolayısıyla dil eğitiminde yol alamaz. O yüzden çocuk doğaçlama olarak dili öğrensin, dili öğrendikten sonra niçin sorularının cevaplarını kendisi versin istenilmektedir. Sedavda eğitim anlayışına göre ‘sarf ve nahiv ilmi Türklere takılmış en büyük prangalardır’ ve bu prangaları öğrencinin ayağına dolayarak Arapça öğrenmesi beklenemez. Ancak öğrenci dili öğrendikten ve belli bir düzeye getirdikten sonra ve yaklaşık 1500-2000 civarında kelime öğrenmiş,

dilin mantığını kavramış ve içselleştirmiş bulunduktan sonra işin akademik boyutu için muhakkak sarf ve nahiv eğitimi alması gerekmektedir.''

Ders içerikleri

Tüm yılların ders tablosu şu şekildedir:[65]

Akademi Seminer Programı	
1. Dönem Dersleri	2. Dönem Dersleri
1. KADEME	
1. Arapça: Kantara (6 saat) 2. Arapça: Eşbal (4 saat) 3. Arapça: Lugat (4 saat)	1. Arapça: Kantara (6 saat) 2. Arapça: Muhadese+Müzik (4 saat) 3. Arapça: Vâdıha (4 saat)
2. KADEME	
1. Arapça: Kantara (2 saat) 2. Sarf/Nahiv (4 saat)	1. Nahiv (4 saat) 2. Medya Dili (2 saat)
3. KADEME	
1. Nahiv (4 saat)	1. Belâgat (4 saat)
4. KADEME	
1. Nahiv (4 saat) 2. Edebî Metinler (4 saat)	1. Nahiv (4 saat) 2. Edebî Metinler (4 saat)

Birinci dönemde Eşbâl ve Lugât kitapları bitmiş ve bunların yerini ikinci dönemde Muhadese dersi ve Vâdıha isimli kitap almış olmaktadır. Vâdıha kitabı sarf ve nahive hazırlık kitabıdır. Bu kitapla birlikte Arapça Kısasu'l-Enbiya kitabı okutulmakta ve Kantara kitabına da ayrıca devam edilmektedir. Birinci kademede ayrıca Hadis ve Kur'ân-ı Kerîm dersleri bulunmaktadır. Bunlar Arapçaya destek dersler olmakta ve öğrenciye ilerde Arapça İslâmî eserleri okumaya hazırlamak için temel oluşturmaktadır. O yüzden ilk kademelerde hadis, tefsir, siyer, fıkıh gibi ilimlere giriş dersleri de bulunmaktadır.

2. Kademede ise Fıkıh, Sarf ve Nahiv Arapça olarak okutulmaktadır. Sarf ve Nahiv dersi için yine kuruma ait materyaller kullanılmaktadır. Kantara kitabı eğer bitmedi ise işlenmeye devam edilmektedir. 2. Kademenin ikinci yarıyılında Nahiv

[65] Sadece Arapça ile doğrudan alakalı derslere yer verilmiştir. Bunun yanında İngilizce, sosyal ve bazı derslerin Arapça işlendiği islâmî ilimler dersleri de mevcuttur.

dersi devam ederken, günlük gazete ve televizyon dilinin anlaşılması için Medya dili de ayrı bir ders olarak okutulmaktadır. Ayrıca bu kademede Hadis usulü dersi Türkçe olarak verilmektedir. Amaç ise öğrencinin bir sonraki yıl Hadis Usulü dersini Arapça olarak alması için hazırlık yapılmış olmasıdır.

3. Kademede Fıkıh, Ulûm'ul Kurân, Usûl-u Hadis gibi dersler Arap bir hoca tarafından Arapça olarak okutulmaya devam etmektedir. Nahivde biraz daha ileri düzeye geçilmiş olmakta ve Şerhu'l Muğni okutulmaktadır. 3. Kademenin ikinci yarıyılında da bu derslere devam edilip ayrıca Belâgat dersi de Arap bir hoca tarafından verilmektedir.

4. Kademede Nahiv Arapça olarak Katru'n-Nedâ kitabından işlenmeye devam edilmektedir. Bunun yanında yine Arap hoca tarafından Edebî Metinler dersinde çeşitli klasik ve modern edebî metinler okutulmaktadır. Ayrıca Âyâtu'l-Âhkâm, Usûlu'ş-Şâşî dersleri de Arapça olarak işlenmekte, 4. kademenin ikinci yarıyılında da bu derslere devam edilmektedir.

Akademi programında Arap diline yönelik ana hedef öğrencinin okuduğunu anlaması ve çeviri yapabilecek düzeye gelmesidir. Burada 4. Sınıfa gelmiş bir öğrencinin anlama gibi bir problemi kalmamaktadır. Sedav'ın bu hedefe ulaşmada oldukça başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Konuşabilmek ve yazabilmek için ise akademi programı sonrası artı bir yıllık bir program daha gerekmektedir. Kurum bunu da mastera hazırlık programı yolu ile gerçekleştirmektedir. Bu programda tüm dersler en ileri düzeyde kitaplardan Arapça olarak verilmektedir.

Master Hazırlık Programı:

Kurumda 4 yıl süren eğitimden sonra yeniden Arapça ile donanım sağlanmaktadır. Sarfta Şeze'l-'Arf, Nahivde eğer 4. sınıfta okutulan Katru'n-Nedâ kitabına bitmemiş ise devam edilmekte ve bittikten sonra Şerhu'l-Muğni ve Elfiye okutulmaktadır. Ayrıca Târihu'l-Edebi'l-'Arabî, İnşâ ve Tâ'bir ve Edebî Metinler dersleri de bulunmaktadır. Edebî Metinler dersinde metinler, Ebu'l-Hasan en-Nedvî, Tantâvî gibi şahsiyetlerin eserlerinden seçilmektedir. Örneğin Tantâvî'nin Fusûl fî-s Sekâfeti ve'l-Edeb, Mustafa Lutfî Menfelûtî'nin Nazarât isimli eserlerinden metinler

okutulmaktadır. Bunların dışında şiir okumaları dersinde Kasîde-i Bürde ve İmam Şâfîi Dîvânı okunup dîvânın bazı kısımları ezberlenmektedir. Ayrıca Medya dili dersi bulunmakta ve bu derste günlük gazetelerden metinlerin okunması sağlanmaktadır. Son olarak Belâgat dersinde de Sa'deddîn et-Teftâzânî'nin Muhtasaru'l-Meânî kitabı okunmaktadır.

Genel Bakış

Sedav'da Arapça eğitimi diğer eğitim kurumlarına göre büyük farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların başında özellikle ilk yılda öğrencinin tıpkı bir çocuğun dil öğrenme sürecindeki aşamalar baz alınarak takip edilen metot ve ders müfredatları gelmektedir. İlk yılda öğrencilerin beş yüz civarında kelime öğrenip bu kelimelerle cümle kurabilmesi ve Araplarla anlaşabilecek seviyede olması dikkat çekici ve uygulanmaya değer bir yöntem olarak görülmektedir. Sarf ve nahiv bilgisinin ise yine konuşmayı yeni öğrenen çocuk modeli uygulanarak, dili kısmen konuşup anlayabildikten sonra verilmesi, özellikle medrese usulü eğitim modelini benimseyenler tarafından eleştirilse de başarılı bulunmuştur. Zira sarf ve nahve hâkim ancak konuşulamayan bir bilginin modern dünyada çok da anlam ve önemi olmamaktadır. Burada gramer bilgisinin verilmemesi kastedilmemekte olup aksine dilin konuşma ve anlama becerisinin pratik ve modern öğretim yolu ile kısmen kazanıldıktan sonra verilmesi kastedilmektedir.

Ayrıca bu eğitim kurumunda Arapça derslere ilave olarak diğer islâmî ilimlere yer verilmesi ve bu derslerin ileri dönemlerde tamamen Arapça olması dili kuvvetlendirmekte ve Arapça bilgisini en temel kaynaklarından öğrenip, okuyup anlamaya destek olmaktadır.

Yaptığımız araştırmada günümüz Arap dili ile ilgili bölümlerden mezun olan üniversite öğrencileri ile bu yöntemin uygulandığı birinci sınıf öğrencileri arasındaki Arap dilini konuşma ve anlama becerisi hakkında kıyas yapıldığında farkın büyük ve şaşırtıcı olduğu âşikardır. Sedav'ın akademi programını tamamen bitirip mezun olan öğrencilerin ortalama olarak dil seviyesinin ise yükseköğretim kurumlarındaki yüksek lisans seviyesinde olduğunu söylemek mümkündür. Zira programdan mezun olan öğrenciler çok rahat bir şekilde Arapça konferans, film,

müzik, seminer vb. faaliyetleri anlayabilmekte hatta seminer verebilecek düzeye erişebilmekte, Arap akademisyenler ile tartışabilmektedir.

Master hazırlık programın en büyük özelliği ise akademi programında Arapça'yı büyük oranda öğrenmiş olan öğrencinin yeniden Arapça ile ama bu sefer tüm derslerin yüzde yüz Arapça okutulduğu ve hocaların da Arap olduğu bir program ile karşı karşıya kalması ve Arapça'yı en temel ve köklü kaynaklardan alanında uzman hocalarla birlikte okumasıdır. Bir yıl süren bu hazırlık eğitiminden sonra iki yıl süren asıl master programı başlamaktadır. Sedav'da bu master programı şimdilik sadece Fıkıh üzerine verilmektedir.[66]

1.3.2.3.2. Akdemistanbul

Akdemistanbul Dil Eğitim Kurumları 2009 yılının Mayıs ayında Prof. Dr. Ahmet Ağırakça'nın kuruculuğunda İstanbul'un Fatih ilçesinde faaliyetlerine başlamıştır.

Bünyesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı faaliyet gösteren Özel Akdem Dil Eğitim Merkezi, öğrenci ve öğretmen sayısı itibariyle Arapça ve yabancılara Türkçe eğitimlerinde Türkiye'nin en büyük dil eğitim merkezi olma özelliğini göstermektedir.

Kurum bünyesinde Arap Dili alanında lisans eğitimi almak isteyenler için Hollanda'da faaliyet gösteren Avrupa İslam Üniversitesi'nin dört yıllık lisans programlarının takviye dersleri uygulanmakta, öğrencilerin uzaktan eğitim sistemi ile sınavları organize edilmektedir.

Yabancılara yönelik Türkçe Dil Eğitimlerinin yanı sıra yabancı öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelere girişinde yapılan YÖS Sınavları için takviye eğitimler düzenlenmekte, devlet okullarında okuyan Arap öğrenciler için okul derslerine takviye Arapça-Türkçe destekli etüt programları uygulanmaktadır.

[66] Sedav Eğitim Koordinatörü, Ömer Korkmaz, Röportaj, İstanbul, 13.02.2017.

Hali hazırda İstanbul Başakşehir'de şubesi olan Akdemistanbul Dil Eğitim Kurumları şube dışında İstanbul'da otuzu aşkın noktada iki bine yakın öğrenciye kurumsal Arapça eğitimleri hizmeti sunmaktadır.

Ürdün'de Ewan Dil Eğitim Kurumları ile iş birliği protokolü olan Akdemistanbul, yarıyıl tatili ile yaz dönemlerinde öğrencilerin Ürdün'de dil eğitimi programlarını organize etmekte, aynı şekilde yurt dışından Türkiye'ye yönelik "Turizm Odaklı Türkçe Dil Eğitim Paketleri" programları düzenlemektedir.

Türkiye'de Arapça ve Yabancılara Türkçe öğretimi alanında tematik yayınlar yapan Akdem Yayınlarını bünyesinde barındıran Akdemistanbul, yayın politikası ve dil öğretimindeki yaklaşımları ile yayın dünyasında seçkin bir yer edinmektedir. Akdemstore markası ile Arapça Öğretimi alanında dünya genelinde yayınların Türkiye'deki satış ve dağıtım işlerini yürüten Akdemistanbul, Türkiye'de yaşayan Arap nüfusun toptan ve perakende kitap ihtiyaçlarını da karşılamaktadır.

Akdemistanbul dil alanında sivil çalışmalar yürütmek ve topluma Arapça öğretimi konusunda katkı sağlamak amacıyla Akademi Lisan ve İlmi Araştırmalar Derneği'nin kurulmasında öncü rol oynamış; Türkiye'de dil alanındaki tematik sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünü yapmıştır. Bu bağlamda Uluslararası Arapça Yarışmaları, Arapça Öğretimini Geliştirme Sempozyumları, öğretmenlere yönelik Arapça eğitimler, Arapça öğretim metodları seminerleri, Uluslararası hakemli Arapça öğretim metodları dergisi, kamu kurumlarına dil eğitim danışmanlığı, proje okullarındaki Arapça öğretimin desteklenmesi Akademi Lisan Derneği tarafından paydaşları ile birlikte yürütülmektedir.[67]

Arapça öğretimini geliştirme projeleri Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Akdem Yabancı Dil Eğitim Merkezi, bünyesinde Arapça ve Yabancılar için Türkçe eğitim programları sunmaktadır. Aracı Dilsiz eğitim modeli ile kurum bünyesinde her seviyeden öğrenci kitlesinde dil eğitim programları sunulmaktadır. Sadece bayanlara özel programlar olduğu gibi karma eğitimler de bulunmaktadır. Akdemistanbul'un faaliyet alanları; Yabancı dil eğitimi (Arapça, yabancılar için

[67] http://akdemistanbul.com.tr/egitimler/arapca-dil-egitimleri (15.02.2017).

Türkçe), Arap dili lisans programları, yurt dışında dil kursları organizasyonu ve yayıncılık hizmetleri şeklinde özetlenebilir.

Özel Akdem Yabancı Dil Eğitim Merkezi kayıt yaptıran öğrencilerin % 70 oranında derslere devam etmesi zorunludur. Aksi takdirde MEB tarafından kendilerine verilecek olan Arapça/İngilizce Yabancı Dil Sertifikası'nı almaları söz konusu olamamaktadır. Akdemistanbul'un düzenlediği eğitim seminerlerinde de katılımcıların % 70 oranında devam mecburiyeti bulunmaktadır.

Ders günleri kurdan kura ve sınıftan sınıfa değişmekle birlikte hafta içi gündüz programları 08.30-15.45 saatleri arasında; haftasonu (cumartesi-pazar) programları sabah, öğle ve akşam olmak üzere üç ayrı zaman diliminde yapılmaktadır. Öğrencilerin eğitim-öğretim, teknik ve fizikî imkânlarla ilgili memnuniyetlerini ölçmek üzere kurumda belli periyodlarla öğrenci memnuniyet anketleri uygulanmakta ve bunlar dikkatle incelenmektedir.

Çoğunluğu Arap ülkelerinden gelen uluslararası deneyime sahip hocalarla sürdürülen Arapça programları başlangıç düzeyindekiler için her biri 70 saatlik 12 kurdan oluşmaktadır. Kurlarda okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini dikkate alan dersler bulunmaktadır. Arapça derslerinde sürekli yenilenen müfredatla birlikte Silsiletü'l-Lisân, Miftahu'l-'Arabiyye, Kolay Dilbilgisi temel kaynak kitaplarıdır.[68]

Kurumun başarısındaki formüllerini konuştuğumuz Arapça bölüm başkanı M. Serdar Şadoğlu şunları söylemiştir;

''Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki başarıda esas mesele kitaplar değil, bu kitap ve materyallerin nasıl işleneceğidir. Yani marifet, işin özü ya da işin sırrı, kitabı belirlemek değil, esas sorun hocalarının kim ya da hoca seçiminin nasıl yapıldığıdır. Eğitimde başarının en yoğun ve en kuvvetli payı öğrencinin kendisindedir. Bunu %50 ile %60 arasında oranlayabiliriz. Yani öğrencinin buradaki payı %50'nin altında değildir. Öğretmenin eğitimdeki payı ve başarıya katkısı ise %30 civarındadır. Kitap, kurumun kendisi, kurumun fiziki yapısı ve idari yapısı, kurumun akedemik

[68] http://www.akdemistanbul.com.tr/sss (15.02.2017).

koordinasyonu gibi diğer tüm faktörler %20'yi geçmez. Dolayısıyla öğrenciye çok kaliteli bir kitap verildiğinde, çok mükemmel şartlar sunulduğunda öğrenci dili öğrenemiyor. Olaya başka açıdan bakacak olursak, çok basit ve ilkel şartlarda, başarısız bir kitap ve iyi yönetilmeyen bir kursa çok gayretli bir öğrenciyi koyduğumuzda öğrenci kendi kendine dili öğrenebilir. İnanıyoruz ki dil öğrenmede potansiyeli yüksek olan azimli öğrencinin hocaya ihtiyacı yoktur. Zira kendi kendine dil öğrenen ve dili aktif bir şekilde kullanan örnekler mevcuttur. Yani çok zeki, gayretli ve istikrarlı öğrenci kendi kendine de öğrenir ama bu bahsedilen oranlar arasında en kilit rol öğretmenindir. Öğretmen her ne kadar %30'luk paya sahipse de öğrenciyi aktive edecek olan öğretmenin kendisidir. Dolasıyla öğretmenin elinde neredeyse %80 oranında bir başarı potansiyeli vardır. Bunu iyi kullanmasını bilirse başarı kesinlikle sağlanacaktır. Akademistanbul'un Arapça kurslarında bulunan hocaların sayısı ise 40 civarında ve bunların hemen hepsi Arap hocalardan oluşmaktadır.''[69]

Genel Bakış

Özet olarak belirtmek gerekirse dil öğretiminde büyük oranda başarı yakaladığı yakından gözlemlenen Akdemistanbul'da bu başarının temel sebebini, dil öğrenmede zihinsel altyapısı hazır olan öğrenci profili ve disiplinli, hedefinin ve nasıl bir amaca hizmet ettiğinin farkında olan bir idari yapının koordine ettiği kurum oluşturmaktadır. Bu iki önemli unsur yani arz ve talepte olan disiplin başarının iki temel ayağıdır denilebilir. Kurumun, öğrencilerden önce eğitmenlerin eğitimini önemsemesi ve eğitimcilerini titizlikle seçmesi, yeri geldiğinde memnun kalınmayan eğitimcinin değiştirilmesi dil öğretimindeki başarının diğer önemli sebebidir.

Günümüzde özellikle devlet okul ve üniversitelerinde dil eğitimindeki eksikliğin en büyük problemlerinden biri de seçilmiş öğretmenin, konumunun bakiliğine itimat etmesi neticesinde kendisini yenilememesi, öğretme kaygısı bulunmayan eğitimcinin dolayısı ile yeni öğretim metodları geliştirmemesi ve bu nedenle idarecilerin zor durumda kalmasıdır. Özel eğitim kurumlarında bu durum sorun olmaktan çıkmış, zamanı ve öğrenciyi tüketen eğitimci ile öğrencilere en

[69] Akdemistanbul Arapça Eğitim Başkanı M. Serdar Şadoğlu, Röportaj, İstanbul, 13.02.2017.

faydalı, bilgiyi en iyi aktarabilen eğitimcinin değişimi daha kolay gerçekleşebilen bir avantaj haline gelmiştir. Dolayısı ile oranın büyük çoğunluğunu oluşturan öğrenci profili ve iyi eğitmen buluştuğunda başarı kaçınılmazdır.

Akdemistanbul'un eğitim metodlarında ise sürekli yenilenen bir kaynak anlayışlarının olması, eğitimde kaynak kitaptan ziyade eğitimcinin nasıl eğiteceğinin ön planda olması ve ilk aşamada gramer kurallarına değinilmeyip, gramerin öğrencinin dile kısmen aşina olduktan sonra anlatılması dikkat çekici diğer hususlardandır.

İKİNCİ BÖLÜM

İSLÂMÂBÂD ULUSLARARASI İSLAM ÜNİVERSİTESİ ARAP DİLİ FAKÜLTESİ VE KÂBİL ÜNİVERSİTESİ ARAP DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜNDE ARAPÇA ÖĞRETİMİ VE DERS MÜFREDATLARI

2.1. İSLÂMÂBÂD ULUSLARARASI İSLAM ÜNİVERSİTESİ ARAP DİLİ FAKÜLTESİ

الجامعة الإسلامية العالمية اسلام آباد-باكستان

كلية اللغة العربية

International Islamic University, Islamabad

Faculty of Arabic

Pakistan'ın başkenti İslâmâbâd'da bulunan Uluslararası İslam Üniversitesi 11 Kasım 1980'de (15 Muharrem 1401) kurulmuştur. Halen üniversitede 9 fakülte, 2 akademi, 3 enstitü ve 1 merkez bulunmaktadır. 120 akademik programda 7 bini kız olmak üzere 17 binden fazla öğrenci eğitim görmektedir.

Üniversitenin önemli fakültelerinden biri de Arap dili fakültesidir. Arap dili fakültesinin bu önemi Pakistan halkının Arapçaya gösterdiği ilgiden kaynaklanmaktadır. Uluslararası İslam Üniversitesinin ayırdedici özelliği ise uyguladığı akademik programın Arapça olmasıdır. Fakülte bu programı sunduğu dersler ve akademik araştırma yükü ile güçlendirmiştir. Zira dersler Arap dünyasında

önemli yer tutan el-Ezher gibi Kahire üniversitelerinin programlarına benzemektedir.[70]

Fakültede Arap Dili ve Edebiyatı ve Mütercim-Tercümanlık bölümleri bulunmaktadır. Ayrıca iki bölümün de yüksek lisans programları, edebiyat bölümünün ayrıca doktora programı bulunmaktadır. Lisans öncesi hazırlık eğitimi ise ortak olarak yapılmaktadır.

2.1.1. Arap Dili Fakültesi Hazırlık Yılı ve Ders Müfredatları

السنة التمهيدية

İslâmâbâd Uluslararası İslâm Üniversitesi'nde Arapça dersi tüm fakültelerde okutulmaktadır. Ancak bazı bölümlerde eğitim dili tamamen veya kısmen Arapçadır. Dolayısıyla eğitim dili çoğunlukla Arapça olan fakültelerde Arapça dersi daha yoğundur, diğer fakültelerde ise sadece Kuran-ı Kerîm'i anlama amaçlı ve kendi okudukları alanlara yönelik daha az yoğunlukta, kolaylaştırılmış bir şekilde zorunlu olarak verilmektedir. Diğer fakültelerdeki Arapça program ile Arap dili, Şerî'a ve Usûlud'dîn fakültelerinin Arapça programı ise birbirinden farklıdır. Diğer fakültelerde Arapça sadece bir ders adı altında işlenirken, Arap Dili, Şerî'a ve Usûlu'd-Dîn fakültelerinde eğitim dili olmaktadır. Ayrıca sadece bu bölümlerde okuyacak öğrenciler için Arapça hazırlık yılı uygulanmaktadır.

Üniversitede Pakistanlı öğrencilerin yanında birçok yabancı uyruklu öğrenci de eğitim görmektedir. Bunların başında Çin, Tayland, Somali, Suudi Arabistan, Endonezya, Malezya, Türkiye, Uganda, Nijerya ve Filipin uyruklu öğrenciler gelmektedir. Bu öğrencilerden Arapça Tercümanlık, Arap Dili ve Edebiyatı, Usûl'ud-Dîn ve Şerî'a bölümlerini okuyacak olanlar 'bakaloryus' denilen lisans eğitimlerine başlamadan önce Arap olmayanlara yönelik dil eğitim merkezinde (Merkezu Ta'lîmi'l-Luğa'l-'Arabiyye li-Ğayri'l-'Arab) Arapça hazırlık derslerine tabi tutulmaktadırlar. Ancak hazırlık yılında verilen ders saatleri fakülteler arası değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin Usûl'ûd-Dîn öğrencileri için Şerî'a öğrencilerine göre daha fazla Arapça ders saati konulmaktadır. Ayrıca dil

[70] http://www.iiu.edu.pk/?page_id=30 (01.09.2016).

merkezinde üniversite dışından yalnızca Arapça öğrenmek için gelen öğrencilere yönelik farklı gün ve saatlerde eğitim programları uygulanmaktadır.

Hazırlık sınıfında okuyan adı geçen fakültelerden toplamda beş yüzü aşkın öğrenci eğitim görmektedir. Hoca sayısı ise; erkek kısmında kadrolu hocalar yaklaşık olarak on, ücretli öğretmenlik şeklinde dışardan gelen (ki bunlar en az doktora mezunu olmaktadır) hocalar ise 15'dir. Kızlar bölümünde ise yine bu rakamlara yakın öğretim elemanı bulunmaktadır. Bu hocaların bir kısmı Pakistan'lı olup bir kısmı da Sudan, Mısır, Cezayir gibi çeşitli Arap ülkelerindendir.

Hazırlık yılı toplamda üç dönemden (güz, bahar ve yaz) ve üç seviyeden (ibtidaî, mutavassıt, mütekaddim) oluşmaktadır. Ancak daha önce seviye belirleme sınavı yapılmaktadır. Eğer öğrencinin dil seviyesi yeterli ve sınavda yüzde seksen oranında başarı sağlamış ise hazırlık sınıfından muaf tutulup doğrudan lisansa başlamakta ancak tamamen yetersizse bu üç dönemin tümünü okumak zorundadır. Eğer öğrenci orta seviyede ise bu üç dönemin iki dönemini okuyarak, ileri seviyede olup çok az eksikliği var ise sadece bir dönem okuyup (ki bu daha çok yaz dönemi olarak tercih ediliyor) lisans eğitimine başlamaktadır. Yılın sonunda sayıları az da olsa hala dil yeterliliğini sağlayamayan öğrenciler tekrar hazırlık yılını okuyup daha sonra lisansa başlamaktadırlar. Doğrudan lisans eğitimine başlayanları ise Arapça alt yapısı çok iyi olan yabancı veya Arap öğrenciler oluşturmaktadır. Ayrıca mütercim tercümanlık bölümünde okuyanlar hazırlıkta 2 seviye okumaktadır. Yani başlangıç ve orta (ibtidâî ve mutavassıt). Kalan 3. Seviye olan ileri seviye ise lisans eğitimlerine aktarılmış durumdadır.

Hazırlık sınıfında Arapçanın yanı sıra İngilizce de okutulmaktadır. Dolayısıyla öğrenci iki dili de iyi düzeyde anlayabilecek ve konuşabilecek düzeyde öğrenip lisans eğitimine başlamaktadır. Zira lisans eğitiminde dersler tamamen Arapça ve İngilizce olarak işlenmektedir. Ancak tercümanlık bölümünde İngilizce dersler diğer bölümlere oranla daha ağırlıklı olmaktadır. Devam zorunluluğu bulunan hazırlık sınıflarında devamsızlık hakkı yüzde yirmi olarak belirlenmiştir. Ayrıca programda günlük Arapça derslerin beş saatin altına düşmemesine gayret edilmektedir.

Şunu da belirtmek gerekir ki aynı kitaptan ve aynı programdan işlenen ders isimleri fakülteden fakülteye farklılık göstermektedir. Mesela Arap Dili Fakültesi derslerin 4 beceride okutulmasını talep ederken, Şerî'a Fakültesi 6 beceride (gramer ilave edilmiş), Usûlud-Dîn Fakültesi ise öğrencilerin sadece genel Arapça becerisine sahip olmasını talep etmekte ve dolayısıyla bu bölümde okuyan öğrenciler için dersler sadece Arapça adı altında verilmektedir. Dolayısıyla sınavlar da Şerî'a öğrencileri için 6 başlık altında olurken, Arap Dili Fakültesinde okuyan öğrenciler için 4 (Okuma, Yazma, Muhadese ve Ta'bîr, Dinleme-Anlama) Usûl'ud-Dîn öğrencileri için sadece Arapça başlığı altında yapılmaktadır. Kısaca tüm bu bölümlerin hazırlık sınıflarının ortak bir merkezde ve sınıfta olduğunu kitap ve içerik açısından da derslerde bir fark olmadığını farkın sadece alınan ders saatleri sayısında ve sınavlarda olduğunu söylemek mümkündür.[71]

Tablo 1: Hazırlık Yılı 1.Dönemde Okutulan Dersler

PROPOSED SCHEME OF STUDY OF B.S. Arabic Language & Literatüre

السنة التمهيدية

1st Semester: الفصل الأول التمهيدي 1.Dönem			
S.No	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	Reading/Okuma	القراءة	**3**
2.	Speaking/Konuşma	المحادثة والتعبير	**3**
3.	Listening and Understanding/Dinleme ve Anlama	الفهم والاستماع	**3**
4.	Writing/Yazma	الكتابة	**3**
5.	Grammer/Gramer	النحو	**3**
6.	Activites/Aktivite	النشاط	**3**

[71] İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi Dil Eğitim Merkezi Başkanı Abdulmun'im Ahmed, röportaj, İslâmâbâd, 03.06.2016.

7.	English Reading & writing/İngilizce Okuma ve Yazma	القراءة والكتابة الإنجليزية	**3**
8.	English Grammer & Conversation/İngilizce Konuşma ve Gramer	المحادثة والنحو الإنجليزية	**3**
			24

Tablo 2: Hazırlık Yılı 2.Dönemde Okutulan Dersler

2st Semester: الفصل الثاني التمهدي 2.Dönem			
S.No	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	Reading/Okuma	القراءة	**3**
2.	Speaking/Konuşma	المحادثة والتعبير	**3**
3.	Listening and Understanding/Dinleme ve Anlama	الفهم والاستماع	**3**
4.	Writing/Yazma	الكتابة	**3**
5.	Grammer/Gramer	النحو	**3**
6.	Activites/Aktivite	النشاط	**3**
7.	English Reading & writing/İngilizce Okuma ve Yazma	القراءة والكتابة الإنجليزية	**3**
8.	English Grammer & Conversation/İngilizce Konuşma ve Gramer	المحادثة والنحو الإنجليزية	**3**
			24

Tablo 3: Hazırlık Yılı 3. Dönemde Okutulan Dersler

3st Semester: الفصل الصيفي التمهيدي 3.Dönem			
S.No	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	Arabic Reading/Arapça Okuma	القراءة العربية	**3**
2.	Arabic Speaking/Arapça Konuşma ve Kompozisyon	المحادثة والتعبير العربي	**3**
3.	Arabic Writing/Arapça Yazma	الكتا بة العربية	**3**
4.	Arabic Grammer/Arapça Gramer	النحو العربي	**3**
			12

Hazırlık sınıflarının ana kaynağını el-‘Arabiyyetu li’n-Nâşi’în[72] setinin ilk 6 kitabı oluşturmaktadır. Özellikle okuma-yazma dersinde kullanılan bu setin üçüncü cildinin ikinci yarısına kadar olan bölümler başlangıç seviyesinde, 3. ciltten kalan

[72] Seri "Menhec mutekamil li-gayri'n-natikine bi'l-'Arabiyye" alt başlığını taşımaktadır. Mahmûd İsma’îl Sînî, Nasif Mustafa 'Abdul'azîz, Muhtâr et-Tâhir Huseyn tarafından hazırlanmıştır. Orijinali, altı kitaptan oluşmaktadır. Ancak Türkiye'de on iki kitap halinde basılmıştır. Serinin tek bir yabancı dil öğretim yöntemine bağlı kaldığı söylenemez. Birinci kitapta direkt metot göze çarparken beşinci ve altıncı kitap dilbilgisi-çeviri yönteminin izlerini taşımaktadır. Bu nedenle seri seçmeli metot teorisine göre hazırlanmış denebilir.·İlk dört kitap sözlü ve yazılı anlatım becerilerini öne çıkartmaktadır. Beşinci ve altıncı kitap okuma-anlama, dinleme-anlama ağırlıktadır. Bu nedenle son iki kitapta çeşitli konularda uzun sayılabilecek metinlere yer verilmekte ayrıca konu sonlarına dilbilgisi özetleri konulmuş bulunmaktadır. Her ciltte kelime sayıları sınırlandırılmış olup kelime-bilgisini geliştirmeye yönelik yeterince alıştırma vardır. Müellifler tarafından oluşturulmuş yapay metinler yanında Arap yazarlardan alınmış örnek metinler de sunulmuştur. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek bilmece, bulmaca gibi çalışmalar pek bulunmamaktadır ki, temel hedefi gelişim çağındakilere Arapça öğretmek olan seri için bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Sözlü anlatım bölümündeki konular, öğrencinin günlük yaşamda iletişim kurmasına duygu ve düşüncelerini ifade etmesine yardımcı olacak niteliktedir. Yazılı anlatım bölümünde paragraf yazma, diyalog hazırlama, özet çıkarma gibi aktiviteler bulunmaktadır ki, bunlar öğrencinin yazma yönünün güçlendirilmesi bakımından önemlidir. Seride yer alan kelime ve dilbilgisi yükünün her cildin hitap ettiği öğrenci seviyesine uygun olduğu söylenebilir. Kelime sayısı sınırlı olup sonraki ünitelerde de tekrarlanarak öğrencinin kavramasının kolaylaştırılması olumlu bir yön olarak göze çarpmaktadır. Seride metinlerin harekeli olması özellikle ileri seviler için bir dezavantaj olarak düşünülebilir. Bir de serinin orijinali cilt, kapak, sayfa düzeni vb özellikler açısından ilgi çekici özellikler taşımakla beraber Türkiye'de yapılan baskıları orijinalinin özelliklerini pek yansıtmamaktadır ki, bu da öğretim açısından olumsuz bir durum teşkil etmektedir.
Daha geniş bilgi için bkz. Emin Cihan Üzüm, **Türkiye’de Arapça Öğretimi Açısından el-‘Arabiyye li’n-Nâşi’în Ders Kitabının Değerlendirilmesi** (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2002, s. 95-97.

kısımdan itibaren 5. cildin yaklaşık olarak yine ortasına kadar olan bölüm orta seviyede, 5. ciltten kalan kısım ve 6. cilt ileri seviyede okutulmakta ve her dil becerisi öğretim teknikleri açısından ayrı ayrı uygulanmaktadır. Herşeyden önemlisi hoca hangi dersi ne şekilde işleyeceğine karşısındaki öğrencinin durumu, ihtiyacı ve seviyesini gözönünde bulundurarak ve şartları değerlendirerek karar vermektedir. Bazen okuma dersindeki metin ile dinleme ve anlama dersindeki metin aynı olabilmektedir. Önemli olan hocanın, öğrenciye vermek istediği ve öğrencinin de ihtiyacı olan maharete uygun olarak dersi işlemesidir. Örneğin okumayı bilen öğrencilerin anlama sorunu varsa ders onun üzerinde yoğunlaştırılabilmektedir. Genel olarak hazırlık yılında tüm dersler muhadara usulü denilen klasik yöntem ile anlatılmaktadır.

Dinleme-Anlama dersi için uzun yıllardan beri kullanılmakta olan el-‘Arabiyyetu li’n-Nâşi’în’in yanısıra el-‘Arabiyyetu Beyne Yedeyk serisi de son zamanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bu set şimdilik yeni bir müfredat değişikliği arayışının neticesinde kullanılmaya başlanmış olup, daha çok üniversite dışından üniversitenin dil merkezine sadece Arapça öğrenmek için gelen öğrencilere yönelik akşam programında kullanılmaktadır.

Hazırlık yılında Nahiv dersleri ise daha basit ve genel olarak verilmekte, geniş kapsamlı olarak ise lisans döneminde yine dil merkezi yönetiminde okutulmaktadır. İleri seviye dediğimiz 3. dönem seviyesinde bu derste Teysîru’n-Nahv kitabı kullanılmaktadır. Diğer dersler için de adı geçen kitaplar ile birlikte farklı kaynaklardan seçmeler yapılarak konular işlenmektedir. Neşât dersinde ise başından itibaren kıraat ve tecvîd kâideleri öğretilip Kur’ân-ı Kerîm’den ayetler ve bazı Hadîs-i Şerifler okutulmaktadır. Öğrenciler hazırlık yılını bitirdiğinde en az 30. Cüzü ve otuz kadar bazı belirli Hadîs-i Şerifleri ezberlemiş olmaktadır.

Hazırlık yılında Arapça derslerinin yanında İngilizce de yoğun olarak okutulmaktadır. Ancak derslerin kredi sayısı Arapça derslerinde olduğu gibi bölüme göre farklılık göstermektedir. Örneğin Mütercim Tercümanlık bölümünde okuyacak olan öğrenciler İngilizceye daha çok ihtiyaç duyacaklarından bu bölüm öğrencilerinin hazırlık yılındaki İngilizce ders saatleri diğer bölümdeki öğrencilere oranla daha fazladır. Çünkü bu bölümde Arapça-İngilizce karşılıklı çeviri

yapıldığından öğrenciler yüzde elli oranında Arapça ve yüzde elli oranında İngilizce eğitim görmektedirler. Bu dersler de Arapçada olduğu gibi dört dil becerisi uygulanarak öğrencinin okuyacağı bölümde ihtiyaç duyacağı seviye için yeterli olacak saat miktarınca verilmektedir. [73]

Arapça hazırlık sınıfını başarıyla bitiren öğrenci okuyacağı bölüme lisans eğitimi için başlamaktadır.

2.1.2. Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü

İslâmâbâd Uluslararası İslâm Üniversitesi Arap Dili Fakültesine bağlı iki ayrı bölüm bulunmaktadır. Bunlar Arap Dili ve Edebiyatı ile Mütercim Tercümanlık bölümleridir. Arap Dili Fakültesinde hazırlık eğitimini başarıyla bitiren öğrenci tercih ettiği bölümde lisans eğitimine başlar. Yaklaşık 200 öğrencinin bulunduğu Arap Dili ve Edebiyatı bölümü, hazırlık eğitiminden sonra 4 yıl (8 yarıyıl) sürmektedir.

2.1.2.1. Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Programı

السنوات المنهجية/النظامية

Bölümün ders müfredatları şu şekildedir;[74]

Tablo 4: Lisans Dersleri: 1. Dönem

	1st Semester: الفصل الأول 1.Dönem			
S.No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-201	Arabic Grammar/Arapça Gramer 1	نحو 1	**3**
2.	AR-206	Word Formation/ Morfoloji1	صرف 1	**3**

[73] Hazırlık yılı ile ilgili verilen tüm bilgiler Dil Merkezi Başkanı Abdulmun'im Ahmed ile yapılan röportajdan alınmıştır. İslâmâbâd, 03.06.2016.

[74] Bu bölüm ile bilgiler İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi Arap Dili Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü Başkanı İn'amu'l-Haq Ghazi ve Arap Dili ve Edebiyatı öğretim üyeleri Abdul Mujeeb ve Nargis Nazir'dan alınmıştır. Röportaj, İslâmâbâd, 02-05.06.2016.

3.	GCAR-117	Holy Qur'an/ Kuranı Kerim	القرآن الكريم	**3**
4.	GCAR-101	English/ İngilizce 1	لغة إنجيلزية 1	**3**
5.	GCAR-104	Pakistan Studies/ Pakistan Çalışmaları	دراسات باكستانية	**3**
6.	GCAR-106	İntroduction to the use of computer/ Bilgisayara Giriş	المدخل إلى الحاسوب	**3**

Lisans 1.Dönemde Okutulan Dersler ve içerikleri

Nahv 1(نحو) : Alan derslerinden olup zorunlu olan nahiv dersinin amacı geleneksel Arapça dil bilgisini öğrenciye kazandırmak ve öğrencinin okuduğunu anlayabilecek ve istifade edebilecek düzeyde klasik nahiv kitaplarıyla olan bağını güçlendirmektir.

Dersin işleniş kısmında ise temel kural hocanın, öğrencinin henüz dil becerisi edinmediği çelişkili konulara asla dalmaması ve öğrenciye dil eğitimini güçlendirecek nahiv kurallarını ve rolünü çeşitli alıştırmalar yolu ile açıklamasıdır. Ders Arapça olarak işlenmektedir.

Dersin içeriği; Kelam ve Kapsamı, İsim ve Fiilin Alametleri, İ'rab ve Bina, Nekra ve Marife.

Dersin ana kaynağı; Şerhu İbn 'Akîl 'alâ Elfiyeti İbn Mâlik'dir.

Yararlanılan diğer kaynaklar ise şunlardır; Şerhu'l-Eşmûnî 'ala'l Elfiye, Evdahu'l-Mesâlik - İbn Hişam, en-Nahvu'l-Vâfî - Abbas Hasan.

Sarf 1 (صرف): Bu ders de nahiv gibi alan dersi olup zorunludur. Sarf dersinin amacı öğrenciyi sarf, i'lal ve ibdal kaideleri hakında bilgilendirmek, kelimelerin siğalarnı ve bunların doğru bir siyak ve tertib içinde kullanmasını sağlamak ve sözlük kullanımını gerçekleştirmek için bu kelimelerin yalın (mücerred) ve ekli (mezid) hallerini öğretmektir.

Bu bağlamda ders teorik (nazari) ve pratik (tatbiki) olarak aynı oranda işlenmekte ve öğrencinin dil gelişimine katkı sağlayacak sarf konularının üzerinde durulduğu gibi fayda sağlamayacak çelişkili ve karmaşık konulardan da kaçınılmaktadır. Ders Arapça olarak işlenmektedir.

Bu dönemde işlenen sarf dersinin içeriğini;

- Mücerred ve Mezid, Siğanın manası, Zaid harfler- konumu ve anlamları,

- Fiil, Fiillerin sıhhat, i'lal ve isnad bakımından hükümleri, tevkidul fiil,

- Camid ve Müştak (Genel Bilgi), Mimli masdar, İsm'ul merra ve İsmu'l hey'e,

- İsmi zaman ve makan, İsmu'l âle, Maksûr, Menkûs, Memdûd,

- el-Vakf ve Tasğîr konuları oluşturmaktadır.

Bölümün bu dönemde sarf dersinde kullandığı ana kaynak ise eş-Şeyh Ahmed Hamlâvî'nin Şeze'l-'Arf fî Fenni's-Sarf isimli eseridir.

Dersin işlenişinde yararlanılan diğer kaynaklar ise şunlardır: Hem'ul Hevâmi'- Suyûtî, Şurûhu Şâfiye-İbnu'l-Hâcîb, -et-Tasrîfu'l-'İzzi-Cürcani.

İngilizce 1 (لغة إنجيلزية): Bu derste öğrencilere temel düzeyde gramer okuma ve yazma kuralları öğretilir. Öğrencilerin özellikle kendi alanları ile ilgili metinleri okumalarını sağlayacak, kompozisyon becerisi ve paragraf çözümleme düzeyinde dil eğitimi verilmesi amaçlanır.

Genel derslerden biri olup İngilizce bölümünden hocalar tarafından işlenen dersin dili tamamen İngilizcedir.

Ders içeriği:

İngilizce dersi 3 ana bileşenden oluşmaktadır. Bunlar okuma, kompozisyon yazma ve dilbilgisidir. Okuma dersinde farklı alanlarda yazılmış kısa ve uzun metinler okunur, karmaşık olmayan, zengin kelime içerikli metinlerle öğrenciye cümle ve kelime bilgisi verilmiş olur. Yazma dersinde öğrenciye kompozisyon yazım kuralları

öğretilir ve yazımları incelenir. Gramer dersinde ise cümle yapıları ve kısımları anlatılıp, öğrencinin eksik bulunduğu gramer konuları üzerinde durulur.

Kuran-ı Kerim (القرآن الكريم): Üniversitenin tüm bölümlerinde okutulan genel derslerden biridir. Öğrencilerin Kurân-ı Kerîm kıraatine dair becerileri geliştirilmekte, tecvid kaideleri öğretilmete ve bazı sûrelerin ezberleri yapılmaktadır. Ders genellikle Usûlu'd-Dîn fakültesinden hocalar tarafından verilmekte olup genellikle Arapça, bazen de Urduca olarak işlenmektedir.

Pakistan Çalışmaları (دراسات باكستانية): Bu ders de Üniversitenin genel derslerinden biridir. Öğrencilere Pakistan hakkında coğrafî, siyasî, ekonomik ve kültürel anlamda bilgilendirmeyi amaç edinen ders daha çok sosyoloji hocaları tarafından verilmekte olup, Urduca ve İngilizce olarak işlenmektedir.

Dersin içerikleri ise şöyledir;

- Giriş: Coğrafi konum, bölgeye İslâm'ın gelişi, Pakistan'ın kimlik şekillenmesinde İslam'ın rolü.
- Güney Asya'da Müslüman Milliyetçiliğin Gelişimi: Hindistan'daki Müslüman hâkimiyetinin düşüşü, Şah Veliyullah öncülüğünde canlanma, Avrupa sömürgecilik mücadelesi, Avrupa sömürgeciliğine müslümanların tepkisi, Hindistan'da müslüman ulusçuluğun tohumları, Seyit Ahmed Han ve Emir Ali, Tüm Hindistan Müslüman Birliği Vakfı, eğitim kurumlarının rolü, Aligarh Üniversitesi, Deoband ve Nadwah.
- Pakistan İdeolojisinin oluşumu; Muhammed İkbal, Muhammed Ali Cinnah, Pakistan 1940.
- Pakistan için siyasi ve anayasal mücadele; Ayrı Seçmenler, Hilâfet Hareketi, Müslüman Dernekleri ve Hindistan Ulusal Kongresi rekabeti, Pakistan'ın Doğuşu.
- Pakistan'da Siyasi ve Anayasal Gelişme: Objektif çözünürlük ve temel ilkelerin belirlenmesi, İlk İslam Cumhuriyeti (1962 Anayasası) ve Pakistan

beyannamesi, 1973 anayasası, Pakistan'da İslamlaşma, Anayasa değişiklikleri.

- Pakistan'daki ekonomik gelişmeler; Pakistan'ın ekonomik kaynakları, Beş yıllık planlar, Milli gelir, dış yardım, enflasyon ve ekonomik büyüme, ödemeler dengesi sorunları.
- Pakistan'ın Dış ilişkileri; Süper güçler, komşular, İslam âlemi, Müslüman azınlıklar, Pakistan'ın BM ve İKÖ'deki rolü.
- Pakistan'daki entelektüel eğilimler; Eğitim politikası, İslami eğilimler, Batı eğilimleri. Pakistan halkı ve kültürü: Pakistan'daki ana dil, aile hayatı, Biradari ve aşiret sistemi.

Kullanılan Kaynak Kitaplar ise şunlardır:

Fundamental Algebra and Trigonometry: by Mervin L.Keedy, Marvin L Bittinger: Addison-Wesley Publishing Co: Reading. Massachusetts, London, Amsterdam, Sydney,1981.

Bilgisayara Giriş (المدخل إلى الحاسوب): Bu ders de üniversitenin genel derslerinden olup Bilgisayar bölümü hocaları tarafından İngilizce ve Urduca olarak okutulmaktadır. Dersin içeriği ise bilgisayarın kullanımı ile ilgili teknik ve pratik bilgiler içermektedir.

Tablo 5: 2. Dönem

	2st Semester:2 الفصل الثاني			
S.No	CourseNo/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credi/ Kredi
1.	AR-101	Classical Arab Literature-Pre.Isl/KlasikArap Edebiyatı/Cahili Dönem 1	الأدب العربي القديم 1 العصر (الجاهلي)	**3**

2.	AR-105	Rhetoric/Belâgat 1	1 البلاغة	**3**
3.	AR-207	Word Formation/Morfoloji 2	صرف 2	**3**
4.	GCAR-102	English/İngilizce 2	لغة إنجيلزية 2	**3**
5.	AR-107	Linguistics(introductory corse)/Dil Bilim 1	علم اللغة 1	**3**
6.	AR-116	Literal Discourse of Prophetic Texts Sayings/Hadis Edebiyatı	الأدب النبوي الشريف	**3**
				18

2. Dönemde Okutulan Dersler ve içerikleri

KlasikArap Edebiyatı/Cahili Dönem 1 (الأدب العربي القديم)

(العصر الجاهلي): Dersin hedefi çeşitli edebi dönemlerin tabiatını ve ayırt edici özelliklerini tanıtmak ve her asırda bulunan sanatsal ve entellektüel akımlar üzerinde durmak, öğrenciyi kişisel veya genel anlamda çevre ve çağdaş toplumla ilgili edebiyat ve edebiyatçının etkileyici en önemli özelliği hakkında bilgilendirmek, dönemin siyasal ve sosyal boyutlarını ve edebiyatçının o dönemdeki konumu ve dönemin kendisi üzerindeki etki ve nüfuz derecesini anlatmak, öğrencilerin okudukları metinlerdeki sanatsal üslubu, edebi dönemler ve edebiyatçılar arasındaki ayırt edici özellikleri kavramalarını sağlamak, öğrencileri daha fazla dilsel lafız ve yapıları öğrenmeye hazırlamak, dil ve diksiyon eğitimlerini güçlendirmek ve metinlerin o dönemdeki atmosfer ve tasvirlerini yapabilmelerini sağlamak, onları edebî çalışmalar alanında bilimsel araştırma için hazırlamaktır.

Dersin işlenişinde hoca öğrencilerle kesinlikle Arapça konuşur ve dersi fasih Arapça ile anlatıp ammiceden uzak durur. Edebiyat tarihi dersinde işlenen metin, dönemin edebiyat ve çevre, kişisel, sanatsal ve entelektüel özellikleri ile dersin tüm aşamalarında odak merkezini oluşturur. Dolayısıyla metin derste öğrencinin sanatsal edebi ve çevresel faktörleri tanıması açısından dikkatlice okunur. Metnin, dönemin en iyi ve değerli sayılan bir eser olmasından ziyade edebiyatçının ve dönemin meziyetlerini ve tabiatını, çevresel, sosyal ve siyasal faktörlerini keşfettirecek türden olmasına özen gösterilir.

Dersin hocasının özellikle üzerinde durması gereken hususlar ise şunlardır;

- Eski Arap medeniyetleri hakkında kısa bilgi,
- Arapçanın diller arasındaki yeri, yayılışı, lehçeler ve Kureyş lehçesinin diğer lehçelere göre egemen oluşunun nedenleri,
- Edebiyat kavramı, unsurları ve bu unsurları etkileyen faktörler. Edebiyatın nesir ve şiir olarak kısımlandırılması ve bu iki kısma giren edebi türler,
- Edebiyat tarihi: Kısımları ve asırlara göre taksimi,
- Cahili dönem: Dönemin belirlenmesi, bu döneme etki eden temel faktörler; panayırlar, seferler, savaşlar ve önemli günler, Arapların başka milletlerle teması, Cahili nesir: genel özellikleri ve çeşitleri, Câhili Şiir: Amacı ve tabiat tasvirindeki gücü, Cahili şiirde çeşitli akımlar,
- Hitabet; genel özellikleri, amacı ve yayılma nedenleri,
- Vasiyet, atasözleri ve deyimler ve arasındaki farklar,
- Gelenekçiler ve modernistler arasında Nıhle Olayı,
- Muallakat; Muallakat olarak isimlendirilme sebebi, özellikleri ve çevrenin Muallakaya etkisi,
- Bazı şahsiyetler: İmru'ul-Kays, Züheyr, Amr b. Kulsûm, el-A'şa, Hâris b. Hillize, Lebid, Abid b. el Abras, Antera, Kus b. Saide el-İyadi, Amr ibn Ma'dîkerib ez-Zübeydî, Eksem b. Sayfi vd.

Kararlaştırılmış ders kitabı: - Şevki Dayf'ın el-'Asru'l-Câhilî isimli eseridir.

Diğer ek kaynaklar ise şunlardır: Târîhu'l-Edebi'l-Câhilî– Ali el-Cündi, Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî – Ömer Ferruh.

Belâgat 1 (البلاغة): Dersin amacı; öğrenciyi belâgatın ortaya çıkışı ve en önemli temsilcileri ile belâgat hakkında yazılmış en önemli eserler, belâgatın edebiyat ve edebi eleştiri ile olan bağı, islamî ve Arapça ilimler arasındaki konumu, Kur'an ve edebî ilimler çerçevesinde belâgat eğitiminin amacı, belâgat terimlerini bazı seçkin metinler eşliğinde açıklamak ve öğrencileri konuşmalarında beliğ ifadelere yönlendirmektir.

Dersin işleniş metodu:

Seçilmiş bazı metinler eşliğinde belâgat ıstılahları en basit haliyle, öğrencinin zihnini dersin amacından uzaklaştırmamak için mantıksal felsefi konulardan uzak durarak anlatılır. Öğrencilere anlatılan konunun pekişmesi için uygulamalı olarak bazı metinler verilir. Bu metinlerin 'el-Belâgatu'l-Vâdıha' kitabından olması tavsiye edilir.

Ders İçeriği:

- Belâgat çalışmalarının ortaya çıkışı hakkında kısa tarihi bilgi (edebi ilk asırdaki bazı eleştirel yaklaşımlar ve Belâgat ıstılahlarının ortaya çıkışına etkisi, Belâgat araştırmalarına etki eden en önemli bilginler ve telif ettikleri en önemli kitaplar, Belâgatın İslami ve Arapça ilimler arasındaki yeri ve bu dersin amacı),
- el-Îzâh kitabının mukaddimesi ve belâgat ve fesahat terimlerinin açıklaması ve ikisi arasındaki fark. Fesahatu'l-kelime, Fesahatu'l-kelam, Fesahatu'l-mütekellim. Daha sonra Meânî, Beyan ve Bedî ilimleri içerisinde belâgatın sınırları,
- Bedî ilmi, tarifi ve manevi ve lafzi kısımları anlatılır.
- Ayrıca şu edebî hususlar izah edilir: Tıbak ve dalları, müraatu'n-nazir, el-müşâkele, el-müzâvece, el-aks ve't-tebdîl, et-tevriye, et-tecrîd, mübâlağa ve kısımları, hüsnü ta'lîl ve kısımları, zemme benzeyen te'kîdu'l medh ve

aksuhu, ciddiyet murad edilen el-hezl, cinâsu't-tam ve kısımları, seci', kısımları ve şartları, el-mümâsele ve-l mümâzene.

Ders Kitabı:

1. sınıf belâgat dersinin kitabı, belâgatın ortaya çıkışı ve tarihi gelişim konuları için Şevki Dayf'ın el-Belâğa Tatavvur ve Târîh, el-Merâği'nin Târîhu'l-Belâğa ve Bedevî Tabâne'nin el Beyânu'l-'Arabî adlı eserleridir. Diğer konular ise şerhini Abdu'l-Mutaal es Saidî'nin yapmış olduğu Hatîb el Kazvînî'nin el-Îzâh adlı eserinden işlenmektedir.

Diğer ek kaynaklar ise şunlardır: Delâilu'l-İ'câz - Abdulkâhir Cürcânî, Et-Telhîs - Hatîb el-Kazvînî, el-Mutavvel - Sa'düddîn et-Teftâzânî.

Sarf 2 (صرف) : Ders işleniş yöntemi ve yararlanılan kaynaklar tıpkı Sarf 1'de anlatılan gibi olup yalnızca ders içeriği değişmektedir. Aynı zamanda Sarf 1'de ders nazarî, 2'de ise tatbîkî olarak verilmektedir.

Kitap kaynağı olarak Şeze'l-'Arf fî Fennis's-Sarf'ın yanında Abduh er-Râcihî'nin es-Sarfu't-Tatbikî[75] eseri de bazı hocalar tarafından tercih edilmektedir.

Ders içeriği: el-Mîzânu's-Sarfî, et Tezkîr ve't-Te'nîs, es-Sıyağu'l-Muhâyede, Cem'u't-Teksîr, en-Neseb, el-İ'lâl ve'l-İbdâl.

İngilizce 2 (لغة إنجيلزية) : Öğrencileri ileri seviyede akademik araştırma yapabilecek seviyeye hazırlamak için planlanmıştır. Ders düzeyi İngilizce 1'e oranla daha üst seviyededir. Sağlık, spor, sosyal yaşam ile ilgili daha zengin kelime içerikli metinler, konuşma ve kompozisyon, cv. vs. yazma konuları işlenmektedir.

Dil Bilim 1 (علم اللغة) : Dersin amacı öğrenciye dil bilimin tarifini, dilsel çalışmaları ve farklı dil metodlarını anlatmaktır.

[75] Arap sarf ve nahvinde farklı yöntemi ve amacı sebebiyle üzerinde durulması gereken modern eserler arasında Mısırlı akademisyen Abduh er-Râcihî'nin kaleme aldığı es-Sarfu't-tatbikî ve en-Nahvu't-tatbikî adlı iki çalışması da dikkati çekmektedir. Ömer İshakoğlu, ''Nahiv Eğitiminde Hangi Kitaplar Müfredata Konmalı?''**, İlim Dergisi**, S. 8, İstanbul, 2015, s. 4.

Ders içerikleri şöyledir: Dilin tarifi ve özellikleri, dil grupları, dil ve kelam, dil ve toplum (ortak dil ve lehçe), sözlü ve yazılı dil, dil bilimleri ve dalları.

Ders Kitapları ise şunlardır: Ususu İlmi'l-Luğa – Mario Bay (Tercüme Ahmed Muhtar Ömer), Medhal ilâ 'ilmi'l-Luğa – Dr. Muhammed Hasan Abdulaziz, el-Elsine (İlmu'l-Luğati'l-Hadis) el-Mebâdi ve'l-İ'lâm - Mişel Zekeriyya.

Hadis Edebiyatı (الأدب النبوي الشريف): Hocanın farklı hadis kitaplarından derlediği hadisler üzerinde, okuma, anlama ve metin üzerindeki inceleme, edebî unsurların tahlili gibi konuların işlendiği uygulamalı bir derstir.

Tablo 6: 3. Dönem

	3st Semester: الفصل الثالث 3.Dönem			
S.No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-102	Classical Arab Literature (Isl.-Umayyad)/Klasik Arap Edebiyatı2/(İslam/Emevi)	الأدب العربي القديم 2 الإسلام والأموي	**3**
2.	AR-202	Arabic Grammar/Arapça Gramer2	نحو 2	**3**
3.	AR-208	Linguistics (Phonetics and Tajweed)/Dil Bilim 2/ Sesler ve Tecvit)	علم اللغة 2 (الأصوات و التجويد)	**3**
4.	GCAR-103	English/İngilizce 3	لغة إنجيلزية 3	**3**
5.	GCAR-103	İntroduction to Genaral Sciences/Genel Bilimlere Giriş	المدخل إلى العلوم العامة	**3**
6.	AR-106	Rhetoric/Belâgat 2	البلاغة 2	**3**
				18

Klasik Arap Edebiyatı 2 / (İslam/Emevi) (الأدب العربي القديم

الإسلام والأموي): Dersin amacı ve işlenişi Klasik Arap Edebiyatı 1 dersinde olduğu gibidir. Bu derste Câhilî Dönemin devamı niteliğinde İslâmî dönem ve Emevi Dönemi Arap Edebiyatı ele alınmaktadır.

Ders içeriği 2 başlıktan oluşmaktadır;

1- İslâmî Dönem: Bu dönemde ilk olarak İslami Dönem ele alınır ve şu konulara yer verilir; İslam mesajının Araplar üzerindeki psikolojik, sosyal ve siyasal etkisi. Kuranı Kerim'in belâgatı ve icazı, Hadisi şeriflerin belâgatı, icazı, dini ve dilsel konumu, vahiy ve hadis arasındaki üslup farkı. Nesrin Kur'ân ve Hadis belâgatından ve içinde bulunduğu yeni sosyal konumdan etkilenmesi ve yayılması. Hitabetin özellikleri, konuları ve yayılma nedenleri. Mektupların savaş ve siyaset alanındaki konumu ve en önemli özellikleri. Şiir, İslam'ın şiirdeki konumu, Muhadram Şairler ve şiirlerinin özellikleri ve başlıca şiir konuları ve yazım alanları. İslam dinini savunma amaçlı şiirler, münazara amaçlı şiirler, elçilerin yazdıkları şiirler, ridde, fetih ve meğazi şiirleri.

Dönemin üzerinde durulan en önemli şahsiyetleri de şunlardır; Ali b. Ebi Talib (Hatib), Hasan b. Sabit, Ka'b b. Zuheyr, el-Hutay'e ve el-Hansa.

2- Emevi Dönemi: Bu dönemde ele alınan konular şöyledir: Dönemin şiir ve nesrinin etkilendiği temel faktörler; siyasi savaşlar, mezhep çatışmaları ve kabilecilik, edebî panayırlar, yabancı kültürler ile etkileşim, cahili adet kalıntıları, dilsel gelişim ve halifelerin dil ve edebiyata verdikleri önem. Ayrıca şiirin gelişim ve yenilik yönleri, eski ve yeni şiirin konuları, çevresel farklılıkları ve özellikleri, en-Nakaid; anlamı, konusu, özellikleri, hicâ ile arasındaki fark ve en önemli örnekleri, el-Gazelu'l-Uzrî ve el-Gazelu'l-Kasasî ve er-Recez; Gelişim alanları ve yayılmasını etkileyen etkenler, özellikleri ve en önemli örnekleri. Nesir ve hitabet sanatı; ortaya çıkış nedenleri, özellikleri ve en önemli örnekleri.

Dönemin şu önemli şahsiyetleri üzerinde durulur; Cerîr, Ferezdak, el-Ahtâl, İbn Kays er Rukeyyât, Tırmâh İbn Hakîm, Feys b. Zeri', Kays b. el-Meluh, Amr b. Ebi Rebia, el-Ahvas, Leyla el-Ahîle, Haccac b. Yusuf, Ziyad b. Ebîhi, Abdulhamid el Katib.

Ders kitapları şunlardır (bu seviyede herhangi bir kitaptan da yararlanılabilir);

el-'Asru'l-İslâmî - Şevki Dayf, et-Tatavvur ve't-Tecdîd fi Şi'ri'l-Umevî- Şevki Dayf, Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî - Ömer Ferruh ve Klasik Arap Edebiyatı 1'deki diğer ek kaynaklar.

Nahiv 2 (نحو) : Dersin konusu ve amacı nahiv 1'de olduğu gibidir.

Ders içerikleri şöyledir: İsim Cümlesi, Mübteda ve Haber, Kane ve Kardeşleri, Leyse'ye Benzeyen Harfler, Mukarabe, Şuru' ve Reca Fiilleri, İnne ve Kardeşleri.

Kararlaştırılan ders kitapları da Nahiv 1'de olduğu gibi başta Şerhu İbn Akîl ve diğer kitaplardır.

Dil Bilim 2/ (Sesler ve Tecvit) علم اللغة (الأصوات و التجويد)

Bu derste öğrenciye bu ilmin konularını, dallarını ve dil öğrenimindeki önemini ve telaffuz ve sesin ustalıkla çıkarılmasının gerekliliği anlatılmaktadır.

Dersin işlenişi; hoca ses ve telaffuzla ilgili terimleri açık ve yalın bir şekilde kapalılık ve karmaşıklıktan uzak kalarak anlatır. Sesin çıkışını mümkünse farklı dillerde örneklerle gösterir ve öğrencinin özellikle Arapçadaki ses ve telaffuz hataları giderilir.

Ders içerikleri şöyledir: Konuşma organı, ünsüzler ve harekeler ve bölümleri, el-Makâtı', el-Mümâsele ve'l-Muhâlefe, el-Kalbu'l-Mekânî, el-Kitâbe es-Savtiyye, Nebr ve Tağnim, öğrencilerin harflerin ve seslerin çıkış yerlerindeki hatalarını tespit ve doğru telaffuz üzerinde uygulamalı çalışma.

Dersin ana kaynakları şunlardır;

el-Esvâtu'l-Luğaviyye - İbrahim Enîs, Esvâtu'l-Luğa - Abdurrahman Eyyûb.

İngilizce 3 (لغة إنجيلزية): Bu derste öğrencinin İngilizce 2'deki tüm hedeflere ulaşmış olması beklenmektedir. Öğrencinin tüm cümle yapılarında eksiklikleri giderilir. Zengin kelime içerikli çeşitli akademik metinler incelenip kavrama yeteneği artırılır. Öğrencilerin kendi alanlarında kendi başlarına daha sonra araştırma yürütmelerini sağlayacak, araştırma becerileri ve kitapları gözden geçirebilecek, okuma, anlama, eleştiri ve analitik becerileri geliştirilir.

Genel Bilimlere Giriş/ المدخل إلى العلوم العامة: Bilim tarihine giriş, Müslüman ve Pakistanlı Bilim Adamlarının Bilime Katkısı, Bilim ve Bilimsel Bilgi, Bilim ve Teknolojinin hayatımızdaki yeri. Yaşam bilim, sağlık, çevre ve tarım, fiziksel bilim, enerji, elektrik-elektronik, teknoloji konularında genel bilgiler içeren derstir.

Belâgat 2/ البلاغة ; Bu dönemde Meâni ilminin ilk yarısı işlenir ve ders içerikleri şu konuları kapsar;

-Meâni ilminin tarifi, babları, kelamın kısımları, haber ve inşâ, ahvâlu'l isnâdi'l haberî, mecâzu'l akl'i- tarifi, kısımları, Kur'ânı Kerim'den örnekler, ahvâlu'l müsnedi ileyhi, ahvâlu'l müsned, ahvâl'u müte'allikâti'l fi'l.

Dersin işlenişi ve ders kitabı Belâgat 1'de olduğu gibidir.

Tablo 7: 4. Dönem

	4st Semester:الفصل الرابع 4.Dönem			
S.No	CourseNo/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-103	Classical Arab Literatüre-3 (Abbasid)/ Klasik Arap Edebiyatı 3-Abbasi Dönemi	الأدب العربي القديم (3) (العباسي)	**3**
2.	GCAR-104	Family System and Its Values in Islam /Aile sistemi ve İslam'daki	نظام الأسرة و قيمها في الإسلام	**3**

		değeri		
3.	AR-203	Arabic Grammar/ Arapça Gramer3	نحو 3	**3**
4.	AR-209	Linguistics-3 (Arabic Lexicon)/Dil Bilim 3	علم اللغة 3	**3**
5.	GCAR-105	Principle of matematics/ Matematik ilkeleri	مبادئ الرياضيات	**3**
6.	AR-107	Rhetoric/Belâgat 3	البلاغة 3	**3**
				18

Klasik Arap Edebiyatı 3-Abbasi Dönemi/(العباسي) الأدب العربي القديم :

Önceki dönemlerdeki dersin devamı niteliğindeki dersin konuları; öncelikle 1. Abbasi Asrı: Dönemin psikolojik, sosyal ve siyasi özellikleri, dini, luğavi, felsevi ve tecrübi birçok ilmin ortaya çıkışı ve tercüme hareketleridir. Ayrıca başlıca şu noktalara üzerinde durulur.

Şiir; Şiir rivayeti ve ravileri, kullanım amacı ve yerleri, önceki şairlerle dönemin şairleri arasındaki husumet, iki şiirin farkları, dönemin şairleri ve şiirlerinin konusu ve mana, belâgat, uslub ve lafız özellikleri, bu şiir türlerinin ortaya çıkış ve yayılma nedenleri, Dönemin başlıca şiir akımları; Şuubiyye, Hamriyyat, el-Hala'a ve'l-Mecnun, et-Tardiyyat, ez-Zuhdiyyat- et-Tasavvuf.

Nesir; Akımları ve yayılma nedenleri, hitabet; hitabetin konusu, özellikleri, en önemli örnekleri ve kullanım nedenleri, Kitabe; amacı, konusu, özellikleri, Tabakât'ul-Küttâb ve gelişimi, resâil ve terkihat; konusu ve çeşitleri, el-Fennu'l Kasasî; Kelîle ve Dimne; kitabın aslı, tercüme eden, kitabın diğer edebî dallara etkisi.

Üzerinde durulan şahsiyetler ise şunlardır; Beşşâr, Ebu Nuvâs, Ebu'l-'Atâhiyye, Muslim b. Velîd, Abbas b. Ahnef, el Buhturî, İbn Mukaffa', Câhız, Ahmed b. Yusuf.

Aile sistemi ve İslam'daki değeri/ نظام الأسرة و قيمها في الإسلام : 3 kredilik genel derslerden biridir. Ders çoğunlukla Arapça ve Urduca olarak işlenmektedir. Şerî'a veya Usûlu'd-din fakültesinden hocalar tarafından verilmektedir. Dersin amacı ailedeki temel değerleri öğrencilere tanıtmak ve İslam hukukuna göre aile ile ilgili konuları ve Müslümanların pratik yaşamlarında aile yaşamındaki temel konuları anlatmaktır.

Dersin içerikleri şöyledir; İslam öncesi Arap toplumu (psikolojik, siyasi ve sosyal koşullar), İslam, İslam hukukunun genel özellikleri, İslam'da ailenin temelleri, tanımı, İslam'da ailenin formları, Müslüman ailenin kimlik ilkeleri ve geleneksel formları, nikah, İslamda evlilik ve amacı, eş seçimi, eş seçiminde özgürlük, çeyiz, dini bir hareket ya da sözleşme olarak evlilik, evlilikte sorunlar, küçük yaşta evlilik, çok eşlilik, evlilikte denklik, ev içi kurallar, eşlerin birbiri üzerindeki hakları, akrabalıklar, hastalıkta ve yoksullukta ilişkiler, ekonomik haklar, kuşaklararası kurallar, çocuk hakları, ebeveynin yükümlülükleri, yaşam ve eşit yaşam şansı hakkı, meşruiyet hakkı, sosyalleşme ve çocuğun genel bakımı, çocuğun görevleri, saygı, kardeş ilişkileri, akrabalık rolleri, İslam'ın aile planlamasına bakışı, ailenin feshi, boşanma, İslam'da boşanmanın boyutları, ahlaki eylem olarak boşanma, boşanma zemini, boşanma ve önceki adımların zamanlaması, boşanmanın çeşitleri, sünnet boşanma ve türevleri, lian, zihar, boşanmada kadının hakları, yargı sürecinde boşanma, karşılıklı boşanma veya evlilik feshi, boşanma sonuçları, pişmanlık, iddet süresi, çocukların bakımı ve velayeti, yeniden evlenme, miras, İslamda mirasçılar gibi konular detaylı olarak anlatılmaktadır.

Ders kitabı olarak şu kaynak kullanılmaktadır; The Family Structure in Islam – Hammudah Abd al Ali.

Arapça Gramer3/نحو : Arapça nahiv 1 ve 2'nin devamı olan Nahiv 3 dersinde de yine İbn Malik'in ''Elfiye''si ana kaynak olarak işlenmektedir. Bu dönemin ders içerikleri ise şöyledir; La en-nâfiye li'l-cins, zanne ve kardeşleri, e'leme ve erâ fiilleri, el-fâil.

Dil Bilim 3- Arapça Sözlükler/علم اللغة المعاجم العربية : Dersin hedefi öğrenciye Arapça telif edilmiş sözlükleri, müellifleri, sözlüklerde kelime arama yöntemlerini anlatıp, öğrencinin bu kelimeleri sarf, nahiv ve belâgat yönünden kullanımını geliştirmek.

Ders içerikleri; Arap sözlüklerinin tarihi, çeşitli sözlük ekolleri (el-Medresetu'l-Taklibiyye, el-Medresetu'l-Kafiyye, el-Medresetu't-Tertib - Elif-ba'î), eski ve modern seçme metinleri çözümlemede sözlük kullanma sanatı.

Dersin işleniş şekli**;** Hoca dersini teorik ve pratik bilgi açısından birleştirir, öncelikle mu'cem ekollerinin üzerine bina edildiği temel ilkeleri açıklar, sonra tüm öğrencileri sözlük kullanımına teşvik eder. Bunu iki şekilde yapar;

1- Öğrencinin kelimeleri farklı sözlüklerde araştırması ve bu bağlamda kelime araması yaparken dikkat etmesi gereken hususlar örnekler eşliğinde anlatılır, örneklerin müfred, tesniye, cemi, i'lâl, ibdâl, mücerred ve mezid kelimeler bakımından zengin olmasına özen gösterilir. Aynı şekilde öğrencilere kolaylık sağlamak için sözlükte var olan kelimeler seçilir.
2- Metinler farklı sözlükler eşiliğinde, telif sebebi, müellifi, kullanım metodu ve terkibi açısından incelenerek işlenir.

Kararlaştırılmış ders kitabı; el-Me'âcimu'l-'Arabiyye, Dirâse Tahlîliyye- Abdussemi' Muhammed Ahmed.

Diğer ek kaynaklar; el-Mu'cemu'l-'Arabî, Neş'etuhu ve tatavvuruhu - Huseyin Nassar, el-Me'âcimu'l-'Arabiyye fi Dav'i Dirâsâti'l-'İlmi'l-Luğati'l-Hadîs- Muhammed Ebul Ferac, el-Me'acimu'l-'Arabiyye - Abdullah Derviş.

Matematik İlkeleri/ مبادئ الرياضيات : Dersin amacı; Temel anlamda Üstel, Logaritmik Fonksiyonları ve Cebir ilkelerini öğrenciye kazandırmayı hedefleyen genel bir derstir. Dersin ana koşulu ise okul düzeyinde temel matematik bilgisine sahip olmaktır.

Ders içerikleri şöyledir; Temel cebir kavramları, reel sayı sistemi, cebirsel ifadelerle toplama ve çıkarma, faktöryel, denklem ve eşitsizlikler, radikal denklem ve

mutlak değer. Denklemler; denklem çözme ve ikinci dereceden denklemler. Fonksiyonlar ve dönüşümler; çizgiler ve doğrusal fonksiyonlar, ikinci dereceden fonksiyonlar, denklemler ve mutlak değer ile eşitsizlikler. Denklem sistemleri ve eşitsizlikler; iki değişkenli doğrusal denklik sistemleri ve matrisler. Matrisler ve determinantlar; matris işlemleri, ters matris. Üstel ve logaritmik fonksiyonlar; sayı, doğal logaritma. Hayali ve karmaşık sayılar ve işlemler. Koni kesitleri, elips, hiperbolik parabolas: ikinci derece ve grafikler denklemleri. Olasılık ve binom serisi.

Ders Kitapları;

1- Fundamental Algebra and Trigonometry: by Mervin L.Keedy, Marvin L Bittinger: Addison-Wesley Publishing Co: Reading. Massachusetts, London, Amsterdam, Sydney,1981.
2- College Algebra and Trigonometry: by Charles C.Carico: John Wiley & Sons, New York, Toronto, Singapore.

Belâgat 3/البلاغة : Dersin amacı, işleniş şekli ve ders kitapları Belâgat 1 ve 2'de olduğu gibidir. Yalnızca içerik değişmekte ve konular devam etmektedir.

Ders içerikleri; Öğrenci bu dönemde İlmu'l-Me'âni'nin ikinci yarısını okur ve ders şu konuları kapsar:

- Kasr; tanımı ve kısımları detaylı olarak örneklerle anlatılır daha sonra kasr'ın yapılış yolları olan, nefy ve istisna, innema, la, lakin ve bel atıfları ve sonda söylenmesi gerekeni önce söylemek,

- İnşâ; inşânın kısımları olan talebî ve ğayr-ı talebî. Talebî inşânın kısımları; emir - manası ve siğası ve manadan çıkarılması, nehiy - manası, siğası ve manadan çıkarılması, temenni- manası, edatları ve edatların manadan çıkarılması, belâği açıdan temenni manasında kullanılan diğer edatlar, nida - manası ve edatları, istifham - manası, edatları ve manadan çıkarılması,

- Vasl ve Fasl; vaslın ve faslın tarifi ve yapılış yerleri ve amaçları,

- İcaz, İtnab ve Musavat; terimlerin manaları, icaz türü, kasr ve hazf, itnab ve kısımları, şüpheyi ortadan kaldırmak ve türleri, zikru'l-hâs ba'del 'âm, tekrîr, iyğal, tezyil, tekmil, tetmim, itiraz konuları detaylıca anlatılır.

Tablo 8: 5. Dönem

	5st Semester: الفصل الخامس			
S.No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR- 109	Classical Literature Cristicism/ Klasik Edebiyat Eleştirisi	النقد الأدب القديم	**3**
2.	AR-108	Rhetoric/ Belâgat 4	البلاغة4	**3**
3.	AR-104	Classical Arab Literature (Andalus and Ottoman) / Klasik Arap Edebiyatı 4/Endülüs ve Osmanlı	الأدب العربي القديم 4 (الأندلسي والعثماني)	**3**
4.	AR-110	Selected Texts from Classical Arabic Literature/ Klasik Arap Edebiyatından Seçmeler	النصوص المختارة من الأدب العربي القديم	**3**
5.	AR-205	Linguistics(Syntactical Morphological issues)/ Dil Bilim 4	علم اللغة 4	**3**
	AR-204	Arabic Grammar/	نحو 4	**3**

6.		Arapça Gramer 4		
			18	

Klasik Edebiyat Eleştirisi (4.yy. sonuna kadar)/النقد الأدب القديم : Dersin amacı öğrenciye klasik metinlerden zevk almasına yardımcı olacak eleştirel bakış açıklarını kazandırmak, edebiyat eleştiri tarihini, en önemli olaylarını ve kaynaklarını anlatmak ve öğrencinin klasik edebiyat eleştiri kaynakları ile doğrudan temas kurmasını sağlamaktır.

Dersin işlenişi; bu dersin temeli klasik Arap Edebiyatı eleştirisi üzerine tarihi bilgi içeren teorik bilgiye dayanmaktadır. Dersin hocası vakit el verdiği şekilde ders kitabından bazı bölümler ve sayfalar okur. Öğrenci ders dışında konu ile alakalı kaynakları inceleyip konu sınıf ortamında tartışmaya açılır.

Dersin içeriği şöyledir; Cahili Asırdan hicri ikinci asra kadar olan edebiyat eleştiri düşünceleri hakında kısa bilgi, eleştiri ilminde râvîlerin, dil bilimcilerin ve kelam âlimlerinin rolü,

Temel kaynaklar çerçevesinde (Örneğin; Tabakâtu Fuhûli'ş-Şu'arâ İbn Sellâm, eş-Şi'r ve'ş Şu'arâ İbn Kuteybe, el-Beyân ve't Tebyîn-Cahız, el-Muvâzene-Âmidî, el-Vasâta-Kadı Cürcâni, Nakdu'ş-Şi'r-Kudâme, 'İyaru'ş Şi'r-Tabâtabâ'i, es-Sınâ'ateyn-Ebû Hilâl) klasik edebiyat eleştiri ilminin doğuşu ve gelişim aşamaları,

Bu temel kaynaklar çerçevesinde dönemin önemli siyasi olaylarına vurgu yapma ve tarihsel gelişimi, (Lafız ve Mana, es-Serikatu'ş-Şi'riyye, Binâu'l-Kasîde, el-Muvâzenât, el-Ağrâdu'ş-Şi'riyye, Husûsiyyetu'n-Nakd, el-İntihâl, et-Tab' ve't-Tekellüf, Vahdetu'l-Kasîde, el-Bedi', 'Alâkâtu'l-Belâga bi'n-Nakd).

Kararlaştırılmış Ders Kitapları şunlardır: Târîhu'n-Nakdi'l-Edebi 'inde'l 'Arab- İhsan Abbas, En-Nakdu'l-Edebî ve'l Belâğa fi'l-Karneyn es-Sâlis ve'r Râbi'-Ali Aşri Zayed.

Diğer Ek Kaynaklar: Tarihu'n-Nakdi'l-Edebi 'inde'l-'Arab-Taha Ahmed İbrahim, en-Nakdu'l-Menhecî 'İnde'l-'Arab-Muhammed Mendur, el-Ususu'l-Cemâliyye fi'n-Nakdi'l-'Arabî-İzzeddin İsmail.

Belâgat 4/البلاغة[76] : Öğrenci bu dönemde Beyan ilminin ilk yarısını okur ve ders şu konuları kapsar;

- İlmi beyanın tarifi, babları ve kısımları,

- Teşbih, tarifi, tesiri, tesirinin sebepleri, teşbih edatları, rükünleri ve edat yönünde kısımları; mürsel ve müekked, vecih yönünden kısımları; mufassal, mücmel, temsili. Teşbihin diğer kısımları, amaçları, müşebbeh, teşbih-i maklub ve teşbihin mertebeleri,

- Hakikat ve Mecâz; tarifleri, mecâz-ı mürsel kısımları; mürsel ve istiare, mecâz-ı mürsel ve alakaları; sebebi, cüz'i, külli, kevniyet, evveliyet, mahalli, hali, âli, mücâvera, belâğatu'l-mecaz ve'l-mursel.

Ders kitabı önceki belâgat dersindeki kitapla aynı olup diğer ek kaynaklar ise şunlardır; Esrâru'l-Belâğa - Abdulkâhir Cürcânî, Miftâhu'l-'Ulûm – Sekkâkî.

Klasik Arap Edebiyatı 4/Endülüs ve Osmanlı/ الأدب العربي القديم (الأندلسي و العثماني):[77] Klasik Arap edebiyatı derslerinin devamı olan bir derstir.

Dersin içeriği; derste öncelikle Endülüs Dönemi işlenir. Konular ise şöyledir; Endülüs'ün fethi, Arapların Endülüs'e hâkim olmaları, Emevî valileri, Tavâif-ul-Mulûk, Murâbitûn, Muvahhidûn, Ben-i Ahmer, İslam medeniyetinin Endülüs'e etkisi, Endülüs doğasının cazibesi, Arap dilinin bölgedeki durumu ve edebi çevre.

- Şiir; amacı, sanatsal özellikleri, Endülüs şiiri ve doğu şiiri arasındaki en önemli farklar ve gelişmesini etkileyen faktörler.

[76] Türkiye'de genellikle 2 dönem okutulan Belâgat dersinin burada 4 dönem boyunca okutulması dikkat çekicidir.

[77] Klasik Arap Edebiyatı dersinin 4 dönem ve akabinde Modern Arap Edebiyatı dersinin 2 dönem, Modern Arap Edebiyatı Eleştirisi dersinin de 1 dönem okutulması bölümün Arapça kadar Arap edebiyatı dersleri üzerinde de ağırlıklı olarak durduğunu göstermektedir.

- el-Muveşşahatu'l-Endelusiyye; Konusu, amacı, en önemli özellikleri, ortaya çıkışına yol veren şahsiyetler, Arap ve Batı Edebiyatına etkisi.
- Zecel sanatı ve diğer Arap halk şiir sanatları; doğuşu, gelişimi ve etkileri.
- Nesir; Yayılışının nedenleri ve kısımları;
- Hitabet; Gelişimi, konusu ve özellikleri,
- el-Kitâbetu'l-Fenniyye; Aşamaları, kısımları ve en meşhur öncüleri,
- el-Fennu'l-Kasasî; et-Tavâbi' ve'z Zevâbi', Hayy b. Yakzân,

Üzerinde durulan şahsiyetler: İbn Hâni, İbn Şehîd, İbn Zeydun, Mu'temed b. İbad, İbn Hamdis, İbn Haface, İbn Tufeyl, Lisanuddîn İbnu'l-Hatîb'tir.

Daha sonra ikinci kısım olan Memlukluler dönemine geçilir. Bu bölümün ders içeriği ise şöyledir;

- Dönemi etkileyen faktörler- siyasi hayat; Tatarların Bağdat'ı istilası ve Hilafetin Mısır'a geçmesi. Siyasette ve hükümdarlıkta Memluklülerin özellikleri, sosyal yaşam, ülkenin ekonomik koşulları, psikolojik ve kültürel hayat, bu dönemde dil ve edebiyat çalışmalarında Ezher'in rolü.
- Şiir; gelişimi, amacı, mana ve lafız özellikleri, gelenek ve sanat arasındaki yeri, Bedî'iyyat'ın ortaya çıkışı, Tasannu''un yayılışı ve peygamber medhiyeleri.
- Nesir; el-Kitâbetu'l-Fenniyye; Özellikleri, dîvan yazımı, edebiyat ve diğer ilimlerde mülliflerin çokluğu ve bilimsel gelişim.

Üzerinde durulan şahsiyetler; eş-Şâbbu'z-Zarîf, el-Bûsîrî, İbnu'l-Verdî, Safiyyuddîn el-Hıllî, Âişe el-Bâûniyye, Nuveyrî, Kalkaşendî, İbşîhî.

3. Bölüm Osmanlılar Dönemi; Siyasi, sosyal ve ekomonik hayat, edebiyatın bu dönemde zayıflamasının nedenleri ve gerilemesi, şiir; konusu, amacı, özellikleri ve gerilemesinin belirtileri konuları anlatılır.

Önemli Şahsiyetler; Dâvûd el-Antâkî, Behâuddîn el-'Âmilî'dir.

Kararlaştılımış Ders Kitapları; Konular aşağıdaki kitaplardan veya bu kitapların seviyesinde başka kaynaklardan derlenerek anlatılır;

el-Edebu'l-Endelûsî- Ahmed Heykel, Târîhu'l-Edebi'l-Endelûsî- İhsan Abbas, el-Edebu'l-Memlûkî- Muhammed Zağlûl Selâm, Târîhu'l-Edebi'l-'Arabî- Ömer Ferruh.

Klasik Arap Edebiyatından Seçmeler/ النصوص المختارة من الأدب العربي القديم: Ders hocasının belirlemiş olduğu kaynaklardan farklı dönemlere ait klasik Arap edebiyatının seçkin örneklerinden şiirler, hutbeler, metinler, seçili Kurân ayetleri ve Hadîs-i Şerifler ele alınıp incelenir. Uygulamalı bir derstir.

Dilbilim 4/ Bu dersin hedefi öğrenciye eski Arapların sarf ve nahiv **; علم اللغة**[78] alanlarındaki yeteneklerini göstermek ve modern dilsel gelişmeler ışığında bu yenilikleri anlatmaktır.

Dersin işlenişi; dersin işlenişi şu iki hedefin gerçekleşmesi yönünde olmalıdır;

1- Eski Arap dilbilimcilerin sarf ve nahiv alanlarındaki dilsel teorileri açıklamak,
2- Bu teorileri, güvenirlik, tutarlık ve sadelik kriterlerine göre güçlendirmek.

Bu şekilde ders, dil ve nahiv kitapları bazalınarak dil ve nahiv ve âlimlerinin, kelimenin aksamı ve bazı nahivsel atıflar gibi söz ve görüşlerinden alıntılara dayalıdır.

Ders içerikleri;

1- Sarf; İsim ve fiillerin morfolojik taksimasıyla birlikte Araplarda sarf alanları.
2- Nahiv; Nahivcilere göre kelimenin kısımları, cins, aded, nev', el - hâletu'l i'râbiyye.

Kararlaştırılmış ders kitapları ise şunlardır; Dirâsât fi İlmi'l-Luğa - Kemal Beşer, Min Esrâri'l-Luğa - İbrahim Enîs, el-Usûl - Temmâm Hasan.

Arapça Gramer 4/نحو : Dersin tüm aşamaları ve ders kitabı diğer önceki nahiv derslerindeki gibi olup bu aşamadaki ders içerikleri şöyledir:

[78] Türkiye'de en çok 2 dönem okutulan Dilbilim dersinin burada 4 dönem okutulması dikkat çekicidir.

Nâibu’l-fâil, iştiğal, iâzım ve müteaddî fiil, tenâzu, mef’ûlun mih, mefûlu mutlak, mefûlu li-eclih, mefûlu fîh, hâl, istisna, temyîz, hurûfu’l-cer.

Tablo 9: 6. Dönem

	6th Semester: الفصل السادس			
S.No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	GCAR-108	Analytical Tafseer/ Analitik Tefsir	التفسير التحليلي	**3**
2.	AR-114	Rhetorical Drills/ Belâğat Çözümlemeleri	تدريبات بلاغية	**3**
3.	GCAR-115	Iqbaliyat	الإقباليات	**3**
4.	AR-111	Modern Arabic Literature/ Modern Arap Edebiyatı 1	الأدب العربي الحديث 1	**3**
5.	AR-205	Arabic Grammar/ Arapça Gramer 5	نحو 5	**3**
6.	AR-214	Arabic Dialects and Qur’anic Qiraats/ Lehceler ve Kuran Kıraatleri	اللهجات و القراءات القرآنية	**3**
				18

Analitik Tefsir/التفسير التحليلي : Bu ders öğrenciye Kuran-ı Kerimi tefsir etmek için gerekli olan şartları ve adabı öğretmeyi amaçlar. Ayrıca Kur’ân-ı Kerimden bazı mufassal sureler ele alıp öğrenciye Kur’ân’ın tartıştığı, ilk dönemde akide, davet gibi en önemli konuları merkez alarak surenin anlamını açıklamayı hedeflemektedir.

Dersin işlenişi: Ders sırası ile şu amaçlar uygulanarak işlenir;

1- İşlenen surenin genel konusunun açıklanması,
2- Sureyi konularına ve içerdiği hükümlere göre kısımlandırmak,
3- Surenin veya ayetlerin nüzûl sebebini açıklamak,
4- Ayetlerin manalarını şiir ve nesirden istişhad veya nahiv ve belâgat tartışmalarından örnekler ile sözlüklerden yararlanarak açıklamak,
5- İşlenen sûrenin ayetlerinin birbiri arasındaki bağlantıyı açıklamak,
6- Hüküm âyetlerinden çıkarılan fıkhî hükümlere değinmek,
7- Öğrencilerin özellikle mezun olduktan sonra karşılaştıkları, ahlâkî veya davet anlamında surenin kapsadığı hususlara değinmek,
8- Öğrencilerin okudukları sureler ile çağdaş gerçeklik arasındaki Kurân bağını kurmak.

Ders içerikleri;

- Tefsir ilminin adabı ve müfessirin şartları, tefsir ilminin fazileti ve müfessirler,
- Mekki sûrelerin tefsiri; Mülk, Kalem, Hakka, Müddesir, Kıyâme, İnsan, Nebe, Nâziat, Abese, Tekvîr sûreleri ve bu sûrelerin kapsadığı konular ve gerçeklikler,
- Varlık ve varlığın rabbi ile olan bağı arasındaki tüm yanlış inanışları düzeltmek,
- Hayat ve ölüm ile imtihan olma gerçekliğine bakış ve öldükten sonra dirilişin gerçekliğine imanın gerekliliği,
- Gayb'e ve kapsadığı hususlara (kıyamet ve halleri, haşr, hesap, mükâfat, ceza, cennet ve cehennem) kesin bir şekilde iman,
- Rızkın Allah'tan oluşu ve gerekliliği olan şükür, azgınlığın ise kibirden oluşu ve akıbeti olan nimetten yoksun olmak,
- Kevnî ayetler ve bu ayetlerin üzerinde düşünmenin önemi,
- Allah'a dâvet, dâvet âdâbına bağlılık ve bu yolda karşılaşılan zorluk ve meşakkate tahammül.

Ders kitabı; Nesefî'nin Medâriku't-Tenzîl'idir.

Yararlanılan diğer kaynaklar ise şunlardır; Mefâtîhu'l-Ğayb - Fahruddîn Râzî, Rûhu'l-Me'ânî – Âlûsî.

Belâğat Çözümlemeleri/تدريبات بلاغية : Dersin hedefi, öğrencinin edebî zevkinin gelişmesine yardımcı olmak, öğrencinin zihninde seçilmiş edebî metinler eşliğinde uygulamalı olarak eleştirel ve belâğî teoriler kurmak, şiir ve nesrin çeşitli örnekleri üzerinde öğrencilerin nakd ve belâğat alanında okumuş oldukları nazarî bilgilerin kullanımında pratik yapmak ve öğrencinin edebî eserlerden haz almasında kendine olan güveni kazandırmaktır.

Hocanın belâgat 1, 2, 3 ve 4 derslerinde anlatımdan uzak bulunduğu veya öğrencilerin izahını tam olarak anlayamadığı konuların varlığı varsayılarak, uygulamalı olarak konulan ilave ve tamamlayıcı bir derstir.

Dersin işleniş metodu; Bu derste hoca temel destekçi konumunda olup ağırlık öğrencinin kendisine dayanmaktadır. Yani ders öğrenci merkezli işlenmektedir. 4 dönemde işlenen belâgat dersinin konuları uygulamalı olarak işlenir.

Hoca farklı türlerden hazırladığı şiir ve nesir örneklerini sınıfta okur veya öğrenciye okutur ve öğrencilerden işlemiş oldukları şiirin nakd ve belâgat açısından tahlilini ister ve yönelttiği sorularla parçada geçen belâğî nüktelere öğrencilerin dikkatini çeker. Ayrıca bir konuda öğrencilerin farklı görüşleri sunmalarına zemin hazırlar ve onları cesaretlendirir.

Ders içeriği; Dersin hocası bu derste öğrencilerin durumlarına göre farklı asırlardan metinler seçer ve bu metinlerin şiir, hikâye, tiyatro, hutbe gibi tüm edebi konuları kapsamasına özen gösterir.

Kararlaştırılan ders kitabı, dersin hocasının derlemiş olduğu edebi metinlerdir. Hoca bu metinleri fotokopi olarak dağıtır ve bazı anlaşılması güç noktalar dışında, öğrenci ve hocanın şârihin şerhine kayıtlı kalmamaları için metinde şerh bulunmamasına dikkat eder.

Iqbâliyât/الإقباليات : Pakistan için büyük önem arzeden meşhur şair ve ilim adamı Muhammed İkbal'in hayatını, eserlerini, fikir ve düşünce dünyasını

öğrencilere tanıtmayı amaç ve konu edinen ders, Pakistanlı hocalar tarafından Urduca olarak, kendi derlemiş oldukları kaynaklardan işlenmektedir.

Modern Arap Edebiyatı 1/الأدب العربي الحديث : Önceki yıllarda klasik Arap Edebiyatı ile birlikte aynı yıl içerisinde oktulan ders, müfredat değişikliği ile düzenlenmiş ve klasik Arap Edebiyatı bittikten sonra son yılda yani yedinci ve sekizinci dönemlerde modern Arap Edebiyatı dersi verilmeye başlanmıştır.

Dersin içeriği kısaca şöyledir;

- Modern edebi nahdanın temelleri; mirasın ihyası ve batı ile etkileşim,
- Fikrî ve edebî nahdayı etkileyen faktörler ve nedenleri; Fransız kampanyaları, vatan duygusunu diriltme, Ezher, heyetler, okullar ve üniversiteler, basım, tercüme, gazete, tiyatro, bilimsel ve edebi toplantılar,
- Rönesans şiiri;
- Geleneksel Eğilim; Temsilcileri, özellikleri ve öncüleri,
- Yenilikçi Eğilim; Temsilcileri ve savunucuları,
- Halil Mutran, Medresetu'd Dîvân, Medresetu'l-Mehcer, Apollo Grubu ve Modern eğilimler ve serbest şiire çağrı,
- En önemli yenilikçi akımlar ve her akımın içerik ve formsal açıdan özellikleri.

Bu dersin üzerinde durduğu önemli şahsiyetleri ise şunlardır: Barûdî, İsmail Sabrî, Ahmet Şevki, İbrahim Hâfız, Ömer Ebû Rîşe, Mâruf Rusâffî, Halil Mutran, Cibran Halîl Cibran, Ömer Behâ el-Emirî, İbrahim Nâci, Ali Mahmud Taha, Bedr Şâkir es-Seyyab, Abdulvehhab el-Beyatî, Nâzik el-Melâike, Nizar Kabbânî, Halil Hâvî, Ebu'l Kâsım eş-Şâbbî, et-Tîcânî Yusuf Beşir, Salah Abdussabur, Ahmed Abdulmu'tî Hicazî, Mahmud el-Feytûrî, Mahmud Hasan İsmâîl, Emel Dinkal, Memduh Udvân, Sa'dî Yûsuf.

Arapça Gramer 5/ نحو [79]: Önceki nahiv derslerinin devamı olan dersin içerikleri şöyledir; İzafe, i‘malu’l-masdar, ismi fâil, mübâlağa siğaları, ismi meful, masdar yapıları, taaccüb, ni’me ve bi’se, ism-i tafdil, na’t, tevkîd, atf, bedel.

Lehçeler ve Kur’an Kırâatleri/ اللهجات و القراءات القرآنية : Ders içerikleri şu konuları kapsamaktadır; Lehçe ilminin tanımı, konumu, ortaya çıkışı, diğer dilbilimler ile ilişkisi, lehçe eğitiminin önemi, dil, dilin tanımı, dilin oluşumu ve lehçelere etkisi, Araplar, Arapça ve Kureyş lehçesi, Arap kabileleri ve konumları, kabilelerin lehçelerin oluşumunda etkisi, dil bilginlerinin lehçelerin oluşturulmasına etkisi, Arap lehçeleri arasındaki çatışma Kureyş lehçesinin egemenliğini hazırlayan faktörler, dînî, siyasî, dilsel ve iktisadî faktöreler, lehçe farklılıkları, harekelerde ibdal, hazf ve ziyade, Kurân, Kurân ve Hadîs-i Kudsî arasındaki fark, kırâatin sözlük ve terimsel tanımı, kırâat ve rivâyet arasındaki fark, kırâat ilminin konusu ve faydası, kırâat ve tecvid arasındaki fark, Kurân kıraatlerinin ortaya çıkışı ve te’lifi, kırâat-i aşera ve râvileri, kırâat çeşitleri ve hükümleri, kırâatin kaynakları, kırâatler ve lehçeler, nahivciler ve kırâatciler.

Kullanılan kaynaklardan bazıları şöyledir: el-Lehcâtu’l-‘Arabiyye – İbrahim Enîs, el-Keşf ‘an Vucûhi’l-Kırâati’s-Seb’ – Mekkî b. Ebî Tâlib.

Tablo 10: 7. Dönem

	7st Semester:7 الفصل السابع			
S.No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-112	Modern Arabic Literature/ Modern Arap Edebiyatı 2	الأدب العربي الحديث 2	**3**
2.	AR- 212	Prosody and Rhyme/Aruz ve Kafiye	العروض و القافية	**3**

[79] Gramer dersinin Arapça öğretiminde yoğun verilmemesi gerektiği görüşü aksine İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi’nde Nahiv dersi 5 dönem boyunca okutulmaktadır.

3.	GCAR-113	Pioneers of Islamic Thought/İslam Düşüncesinin Öncüleri	رواد الفكر الإسلامي	**3**
4.	GCAR-112	Islam and Word Civilizations/İslam ve Diğer Medeniyetler	الإسلام و الحضارات الأخرى	**3**
5.	GCAR-110-111	Education or Scientific ResearchMethodologies/Eğitim Bilim veya Bilimsel Araştırma Yöntemleri	علم التربية أو طرق البحث العلمي	**3**
6.	AR- 215	ResearchMethodology/Araştırma ve İnceleme Teknikleri	مناهج البحث و التحقيق	**3**
				18

Modern Arap Edebiyatı 2/ الأدب العربي الحديث:

Ders içerikleri şöyledir:

1- Roman Edebiyatı: Tanımı ve tiyatro ile arasındaki fark, çeşitleri; roman, kısa hikâye ve öykü, Arap kültür mirâsında hikâyenin unsurları ve bazı hikâyelerin Avrupa hikâyesine etkisi, modern Arap öykücülüğünün öncüleri, Avrupa edebiyatından tercüme, en önemli tercüme faaliyetleri ve özellikleri, Arapça'ya tercüme, tercümenin geçirdiği aşamalar, örnekler, geleneksel hikâye unsurlarını yeniden canlandırma ve makâmelerin bundaki rolü, müstakil eserler, modern öykü türleri, macera, psikoloji, romantik ve tarihi romanlar.

2- Dersin önemli şahsiyetleri;

Tevfik el-Hakîm, Muhammed Ferîd Ebu Hadîd, Muhammed Saîd el-Uryân, Muhammed Teymur, Muhammed Hüseyin Heykel, Yahya Hakkî, Necîb Mahfuz, Cemâl el-Ğaytânî, Suheyl İdrîs, Abdusselam el-Uceylî, Zekeriyya

Tâmir, Necîb el-Kîylânî, Muta' Safdî, Abdurrahman Mecîd er-Rabî'î, Muhammed Zafzâf, Zünnûn Eyyûb, et-Tayyeb Sâlih, İsmâîl Fehd İsmâîl, Yusuf el-Kâîd.

3- Tiyatro Edebiyatı;

- Konusu ve alanları; Trajedi, komedi, dram türleri ve modern tiyatronun eğilimleri.
- Modern Arap Tiyatrosunun ortaya çıkışı ve Şam'daki ilk girişim örnekleri, Şevki ile şiir tiyatrosunun olgunluk kazanması ve Azîz Abâza ile gelişmesi, Abdurrahman Şarkâvî ve Abdussabûr arasında Modern Şiir Ekolü ve bunlar dışındaki Arap dünyasındaki isimler. Tevfik el-Hakîm'in nesir tiyatrosu, olgunlaşması ve nesir tiyatrosunda farklı yönelişler, batı tiyatrosuna etkisi ve tiyatro rönesansı.

Aruz ve Kafiye/ العروض و القافية : Hedefler; Öğrencilerin edebî ve müzikâl zevklerini geliştirmek, onlara Arap şiirinin müzikâl temellerini tanıtmak ve bazı şiir örneklerinin müzikal tahlil metoduyla tahlili üzerine alıştırmalar ile eğitmektir.

Dersin işleniş şekli; Hoca vezinler ve kafiyeler konusunun kavramsal temellerini basit bir şekilde, aruz terimlerine özellikle de karmaşık ve illetli konulara ve nadir görülen vezin örneklerine değinmeden açıklar. Daha sonra geleneksel örnekler üzerinde çokça durularak kaideler anlatılır ve öğrencilere aruz ve kafiye kaideleri zihinlerinde tam anlamıyla oturuncaya kadar yeni örnekler üzerinde alıştırmalar yaptırılır.

Ders içerikleri şu şekildedir;

- Aruz ilminin tarifi ve önemi ve temel kavramlar; Tefâîl, Esbâb, Evtâd,
- 16 bahir ve her birinin en önemli örnekleri,
- Aruz kalıpları hakkında genel bilgi ve kurallar,
- Kâfiye, anlamı, harfleri, çeşitleri ve kusurları,
- Vezinler ve Arap kasidesinde yenilik hareketi.

Ders kitapları şunlardır; el-Lubâb fi'l-Arûz ve'l-Kâfiye - Seyyid Şahin, Mîzânu'z-Zeheb fî Sınâ'ati Eş'âr-il-'Arab- Seyyid Ahmed Hâşimî, Mûsîka'ş-Şi'r - İbrahim Enîs, Fî İlmi'l-'Arûz ve'l-Kâfiye - Emin es-Seyyid.

İslam Düşüncesinin Öncüleri/ رواد الفكر الإسلامي : Ders, İslâm düşünce dünyasının önemli simalarının hayatlarını ve fikir dünyalarını öğrencilere tanıtmayı amaçlamakta ve Usûlu'd-Dîn fakültesinden veya Arap dili fakültesinden alanında uzman hocalar tarafından, kendi derledikleri kaynaklardan verilmektedir. Dersin dili çoğunlukla Arapçadır.

İslam ve Diğer Medeniyetler/ الإسلام و الحضارات الأخرى : Hedefler; Öğrencinin İslam medeniyeti kavramı ve bu medeniyetin tarihin farklı aşamaları boyunca yaratıcılık olguları ve bu medeniyetlerin dünya medeniyet hareketi ile yükselişe katkı sağlamasına aşina olmasını sağlamaktır. Aynı zamanda ders, İslâm medeniyetini diğer dünya medeniyetlerinden farklı kılan ayrıcalıklar konusunda örnekler vermek ve en önemli özelliklerini açıklamayı hedef edinmektedir.

Dersin işleniş metodu; Öğrencilerle tartışmak için medeniyetlerle ilgili temel bazı konular açıklanmakla birlikte sunum şeklinde klasik ders işleme yöntemine dayanır. Ayrıca öğrenciden konu hakkında bazı temel kaynaklara mürâcaat etmesi ve araştırma becerilerinin gelişmesi için zaman zaman edindiği mülâhazaları ders esnasında paylaşması istenmelidir.

Ders içerikleri şöyledir;

- Genel Kavramlar: Medeniyet kavramı ve ortaya çıkışının temelleri, (medeniyet ve kültür arasında) İslâm medeniyetinin üzerine bina edildiği temeller İktibas ve ibda' arasında İslâm medeniyeti, İslâm medeniyetlerini yönlendirmede dinin rolü, İslâm medeniyetinin özellikleri.
- Tarihsel Açıdan İslâm Medeniyeti: Tarihsel serüveninde İslam medeniyeti (Endülüs, Emevî ve Abbasi Döneminde İslam medeniyetinin zirvesi), İslam medeniyetinin Avrupa İslâm medeniyetiyle İspanya, Sicilya, İtalya, Güney Fransa yolu ile etkileşimi, İslâm Medeniyetinin Avrupa üzerindeki etkisinde Haçlı savaşlarının rolü.

- Diğer yaklaşımlar: İslâmdan önceki en önemli medeniyetler; Hint, Fars, Yunan, Roma Medeniyetleri ve özellikleri.

En önemli çağdaş medeniyetler; Kapitalist batı medeniyeti ve Komünist doğu medeniyeti, bu medeniyetlerin özellikleri, İslam medeniyetinin bu medeniyetler karşısındaki konumu ve ayrıcalıkları.

Ders kitapları;

Dersin hocası aşağıdaki kaynak kitaplardan yararlanmak suretiyle dersin konusunu özetler ve sunar.

- Nahnu ve'l-Hadâra'l-Ğarbiyye-Ebu'l-'Alâ el-Mevdûdî,
- Es-Sırâ' beyne'l-Fikreti'l İslâmiyye ve'l Fikreti'l-Ğarbiyye - Ebu'l-Hasan en-Nedvî,
- Şurûtu'n-Nahda-Mâlik b. Nebî,
- el-İslâm ve Müşkilâtu'l-Hadâra - Seyyid Kutub,
- Tecdîdu'l Fikri'd-Dînî -Muhammed İkbal,
- Min Ravâi'i Hadâratinâ - Mustafa es-Sıba'î.

Eğitim Bilim veya Bilimsel Araştırma Yöntemleri/ علم التربية أو طرق البحث العلمي :

Lisans bölümü öğrencileri için seçmeli ders olarak hazırlanmış bir derstir. Özellikle Pakistan'da eğitim ve eğitimin tarihsel serüveni ve gelişimi hakkında öğrencilere genel bir bakış kazandırmayı hedeflemiştir. Aynı zamanda öğrenciler arasında eğitim sisteminin temel özellikleri ve nasıl çalıştığına dair farkındalık oluşturmak için tasarlanmıştır. Öğrencinin eğitimin anlamını ve amacını açıklaması, Pakistan'da eğitim tarihini gözden geçirmesi, eğitim sisteminin unsurlarını, bileşenlerini, planlanmasını ve finansal süreci kavramış olması hedeflenmektedir.

Ders içerikleri:

- Eğitimin tarihsel gelişimi, antik çağda eğitim, klasik eğitim, modern eğitim.
- Müslüman eğitimci ve düşünürler; İmam Gazali, Ibni Haldun, Şah Veliyullah, Sir Seyyid Ahmed Han, Allâme Muhammed İkbal,

- Milli eğitimin tarihsel arka planı; Babür döneminde eğitim, İngiliz döneminde eğitim, Müslüman eğitim hareketi, Deoband, Aligarh, Jamia Millia, Anjuman Himayat-e-İslam, Sindh Madrasatul İslam,
- Eğitimin anlamı ve doğası, yapıcı ve yaratıcı bir güç olarak eğitim, bir değişim ajanı olarak eğitim, yaşam boyu bir süreç olarak eğitim, barış ve evrensel kardeşlik için eğitim, eğitimin başlıca amaçları,
- Pakistan'da eğitimin yapı ve organizasyonu, eğitim düzeyleri, eğitim türleri, eğitimin formları, eğitim sistemi, yaygın eğitim sistemi, O ve A eğitim düzeylerinin genel sertifikası, medrese eğitimi,
- Eğitim sistemi, öğrenciler, öğretmenler ve eğitim, müfredat, vakıf ve program geliştirme süreci, seçim ve içerik organizasyonu, seçim ve uygun öğretim, yöntem ve materyal kullanımı, öğrencinin ilerlemesinin değerlendirilmesi ve raporlanması, fiziksel olanaklar, planlama, finansman ve eğitim yönetimi,
- Farklı eğitim politikaları altında Pakistan'da eğitimin gelişimi, Pakistan eğitim konferansı, 1959 milli eğitim komisyonu raporu, Milli eğitim politikası (1972-1980), 1992 Milli eğitim politikası, Milli eğitim politikası (1998-2010), 2001'den itibaren Eğitim sektörü reformu,
- Eğitimde yöntemler ve sorunlar, erken çocukluk düzeyindeki eğitim yöntemleri ve sorunlar, ilköğretim düzeyinde, orta ve yükseköğretim düzeyinde, kolej ve üniversite eğitiminde / yüksek eğitim düzeyinde eğitim yöntemleri ve sorunlar, yetişkin okuryazarlık ve temel eğitim düzeyinde eğitim yöntemleri ve sorunlar.

Kullanılan kaynak kitaplar şunlardır;

1.Attas, Syed Muhammad Al Naquib, 1987 Aims and Objectives Of Education, Jeddah, King Abdul Aziz University.

2.Brubacher, Jhon S. (1987) Modern Philosophies Of Education New Delhi, Tata McGraw Hill Publishing Company.

3.Government Of Pakistan, 1988 Proceedings Of the Pakistan Education Conference 27th November to 1st December, 1947, Islamabad, Ministry Of Interior (Education Division).

Araştırma ve İnceleme Teknikleri/ مناهج البحث والتحقيق : Öğrenciye akademik olarak eğitimini devam ettirmesine yardımcı olacak şekilde, araştırma teknikleri, yazım teknik ve kurallarını, makale yazımı gibi konular hakkında bilgilendirmeyi amaçlayan derstir. Öğrencilere araştırma yaptırılır ve bazı konular üzerinde akademik yazı yazmaları istenir. Öğrenci yüksek lisans ve doktoraya hazırlık amaçlı araştırma ve tez yazımı üzerinde bilgilendirilir.

Tablo 11: 8. Dönem

	8st Semester: الفصل الثامن			
S.No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR- 113	Modern Literature Cristicism/ Modern Edebiyat Eleştirisi	النقد الحديث الأدب	**3**
2.	AR- 213	Syntactical Drills/ Dilsel Alıştırmalar	تدريبات لغوية	**3**
3.	GCAR-116	Teaching of Arabic Language for non-Arabs(Methodologies and Problems)/ Yabancılara Arapça Öğretme Yöntem ve Problemleri	تدريس العربية لغير الناطقين بها (الطرق و المشكلات)	**3**
4.	AR-114	Selected Texts from Modern Arabic Literature/ Modern Arap Edebiyatından Seçmeler	النصوص المختارة من الأدب العربي الحديث	**3**
5.	GCAR-199	Basics off Academic Writing/Akademik Yazı İlkeleri	مبادئ الكتابة الأكادمية	**3**
6.	AR-216	Philology/ Filoloji	فقه اللغة العربية	**3**
				18
Total Credit Hours (مجموع الساعات الدراسية المعتمدة) : 144				

Modern Edebiyat Eleştirisi/ النقد الأدب الحديث : Dersin hedefi öğrenciye modern şiirin sanatsal ve teknik açıdan eleştiri kıstaslarını kazandırmak, modern Arap şiirinin yapısını oluşturan temel unsurları tanıtmak, modern şiir ve eleştirisinde kıstaslara karşı duyarlılığı sağlamak ve eğitmek. Modern şiirin yenilenmesi hareketinin temel kuramlarını tanıtmaktır.

Dersin işleniş metodu; Dersin hocası sunum şeklinde nakd'ın temel kuramlarını açıklar ve şerh edilmiş nazariyeler ışığında bazı şiir metinlerinin tahlilini yapar. Daha sonra öğrenciyi derste işlenen eleştiri teorilerini kullanarak bazı metinlerin evde veya sınıfta tahlilini yapmakla yükümlü kılar.

Dersin içerikleri şöyledir;

- Klasik eleştiri ile kıyasla modern eleştiride şiir kavramı, modern şiirin temel yapı taşları; vizyon, dil, resim-rumuz vb. tasvir unsurları, müzik, modern şiir eleştirisinin yapısını oluşturan diğer sanat unsurlarıdır.

Ders kitabları şunlardır; eş-Şi'ru'l Arabiyyi'l-Mu'âsır - Dr. İzzeddîn İsmâil, 'An Binâi'l-Kasîdeti'l-'Arabiyyeti'l-Hadîse - Dr. Ali Aşrî Zayed.

Yararlanılan Diğer Kaynaklar;

En-Nakdu'l-Edebi'l-Hadîs - Dr. Ğuneymî Hilal, Fennu'ş-Şi'r - İhsan Abbas, Kadâyâ'ş-Şi'ri'l-Mu'âsır - Nâzik Melâike.

Dilsel Alıştırmalar/ تدريبات لغوية : Dersin hedefi, öğrencilerin dilsel bilgilerinin sözlü ve yazılı aktarımı konusunda uygulamalı olarak gelişmelerini ve özellikle hocaların en çok zorlandığı konu olan yabancı öğrencilere Arapçanın öğretilmesinde, boğaz harfleri, mufahham ve müşeddet harfler gibi öğrencilerin sesleri doğru telaffuz etmelerini sağlamak, onlara kelime ve cümelelerde tonlama ve vurgu olgularını kavratmaktır, Ayrıca kelime köklerinden türemiş isimler elde etme ve cümle kurumunda müştak sigalar arasındaki farkları ayırt etme ve fiil cümleleri kurmada mücerred ve mezid fiiller arasındaki bağı çözümleme becerisinin de gelişmesine odaklanılır.

Ders uygulamalı olup öğrenci merkezlidir. Aynı zamanda öğrencilerin sözlük kullanım becerilenin gelişmesini de hedefler. Sözlük kullanımında Lisânu'l Arab, Mu'cemu'l Muhît gibi temel sözlük kullanımına özen gösterilir ve çoğunluğu yeterince doğru ve yeterli olmayan küçük sözlüklerle iktifa edilmez.

Tüm bu hedeflerin ortak amacı nihâî hedefe ulaşmaktır. Bu da öğrencinin dönem sonunda karmaşık ve güç metinleri yazabilecek kıvama gelebilmiş olmasıdır. Böylece o artık cümleler arasındaki bağlantıyı kurmuş ve bir düşünceden diğer düşünceye nasıl geçiş yapacağını ve farklı parağraflar arasındaki ilişkide nasıl bağ kuracağını kavramıştır. Ayrıca ders, öğrencinin metni tamamen okuyup anlamasını ve kendi cümleleri ile aktarabilmesini hedeflemektedir.

Dersin işlenişi ve içeriği;

Sözlü Uygulama; Hoca tarafından öğrencilerdeki telaffuz problemleri gözlemlenir ve ses, hoca tarafından doğru bir şekilde çıkarılıp öğrencilerden bireysel veya toplu olarak tekrar etmeleri istenir. Bu yöntem kelimelerin doğru telaffuz edildiğinden emin olununcaya kadar tekrarlanır. Bu eğitimde hocanın dil laboratuarını kullanması elzemdir.

Sarf Uygulaması; Soru cevap yöntemiyle iştikak ve tasrif hakkında fiiller kullanılarak öğrencilerin teorik bilgileri toplanır. Özellikle öğrencilerin dikkati, mücerred ve mezid fiillerin kullanımında semantik ve nahvî faklılıklara çekilir ve açıklamaların üzerinde önemle durulur. Yazılı ve sözlü uygulamalarla konu pekiştirilir.

Nahiv Uygulaması; Öğrencilerin nahiv bilgileri hoca tarafından uygulamalı bir şekilde ölçülür. İ'rab tahlilleri yapılır ve derste okunan metin, nahiv ve i'rab yönünden derinlemesine tahlil edilir. Öğrenci tatbikî olarak aktiftir ve ayrıca öğrencilerden tahlili yapılan cümlelerin bir benzerini örnek olarak vermeleri istenir.

Sözlük Kullanımı Uygulaması; Öncelikle Arapça temel sözlüklerin kullanımı hakkında genel teorik bilgiler verilir. Daha sonra bu sözlüklerin tatbikî olarak kullanımına ve kelimelerin sözlükte aranmasına geçilir. Kelimelerin nahiv, sarf ve delalet açısından çıkarımı yapılır.

Metinlerin anlaşılması ve yazılması üzerine uygulama; Şiir ve nesri de kapsayan klasik ve çağdaş metinlerden seçilmiş olan parça okunur sonra okunan parçayı hocanın açıklamalarından sonra her öğrenci kendi üslubu ile yazar ve bazen

de hoca parçayı analiz etmeden ve özetlemeden de öğrenciyi kendi uslubu ile yazmakla yükümlü kılabilir.

Ders kitapları ve yararlanılan kaynaklar;

Dersin hocası ders için Arapça klasik ve modern metinlerden yararlanarak bazı parçalar hazırlar. Bunları hazırlarken şu kitaplardan faydalanır;

Nusûsu'l-'Arabiyye, Nusûsu'l-'Edebiyyeti'l-Muhtâra (1-2).

Sözlü uygulama dersinde de bu kitaplardan faydalanabilir. Sözlük uygulaması dersinde ayrıca farklı türlerde yazılmış temel sözlüklerden faydalanır. Muhtâru's Sıhah ve el-Muncid gibi küçük sözlüklerle başlayabilir. Daha sonra Kâmûsu'l-Muhît, Lisânu'l-'Arab gibi büyük sözlüklere yönelir.

Ayrıca hoca bu derste sınavın sözlü ve yazılı olarak birlikte yapılmasına dikkat eder.

Yabancılara Arapça Öğretim Yöntem ve Problemleri/ تدريس العربية لغير الناطقين بها (الطرق و المشكلات) :

Dersin hedefi; öğrencilere yabancılara Arapça öğretim yöntem ve metodlarını, kültürel içerikleri, alıştırma-uygulama tekniklerini anlatmak, anadillerinden farklı olan yönlere dikkat çekmektir.

Dersin işleniş şekli; Ders teorik bir şekilde işlenmeli ve ikinci dil eğitimi için yöntem, içerik, eğitim dersleri, çeşitli uygulama-alıştırma yöntemleri gibi teorik çerçeveye açık olmalıdır. Aynı anda hoca yabancıların Arapça eğitiminde karşılaşılan sorunlarla baş edilebilmesi için çeşitli örneklerle pratik uygulamalar hazırlar. Son haftalarda da hoca öğrencilerin işlemiş oldukları dersi dil enstitüsünde pratik olarak uygulamalarını sağlar.

Ders içerikleri;

A- Giriş;

- İkinci dilin tanımı,
- İkinci dili öğrenmenin aşamaları,
- Çocuklarda ve yetişkinlerde ikinci dil öğrenme yöntem ve evreleri.

B- Yabancılara dil öğretim metodları;

1- Giriş,

- Dilin mahiyeti ve dil bilimi,
- Modern dil bilim ve yabancılara dil öğretme teknikleri,
- Genel dil bilim gelişmelerinin dil öğretimine etkisi,

2- Çeşitli okullar;

a- Klasik Okullar,

- Gramer ve Tercüme teknikleri,
- Okuma teknikleri,

b- Modern Okullar,

- Yüzyüze (Direkt) Yöntem,
- İngiliz Michael West ve Arkadaşları Okulu,
- Yoğun (Hızlandırılmış) yöntemli okul,
- Kulak - Göz alışkanlığı yöntemi,
- Kulak - Dil alışkanlığı yöntem,
- Bilişsel Yöntem.

C- Karşılaştırmalı Yöntem ve İkinci Dil Öğrenimi;

- Karşılaştırmalı analiz kavramı,
- Karşılaştırmalı analiz ve dilsel örtüşme + Eski Arap dilbilimcilerin dilsel örtüşme üzerine mülahazaları,
- Farklı dil seviyelerinde karşılaştırmalı analiz;

  Ses, sarf-nahiv ve sözlük seviyesi,
- Karşılaştırmalı analiz ve hatalar ile tahmin,
- Karşılaştırmalı analizin hedefleri,
- Karşılaştırmalı analiz ile ilgisi olmayan hatalar ve çözüm yolları,
- Arapça ve İngilizce ile Arapça - Urduca arasında karşılaştırmalı analiz uygulaması,
- İkinci dil öğreniminde uygulamaların rolü; (çeşitli alıştırmalar, dil labaratuarı uygulaması, belirli örnek üzerinde tekrar uygulaması vs.).

D- İkinci Dil Öğreniminin Değerlendirilmesi;

- Sınav türleri,
- Dört dil becerisinin gelişimi,

- Özellikle anadili Arapça olmayanlar için değerlendirme sürecindeki çabalar.

E- Arapçayı İkinci Dil Olarak Öğrenenlerin Karşılaştıkları Problemler;

- Semantik problemler,
- Sözcüksel ve kültürel sorunlar,
- Alıştırmaların (Uygulama) yetersizliği ile ilgili sorunlar,
- Fennî mecazî manaları anlama problemi,
- Arapçanın kendine has dil altyapısı ile alakalı sorunlar.

F- Yabancılara Arapça Öğretim Kitaplarına Bakış;

- Genel bakış,
- Yabancılara Arapça öğretim kitaplarına yönelik bir eleştiri,
- Yabancılara Arapçayı öğretmek için esas teşkil edecek temel bir kitap telif etmek için bazı öneriler,
- Müfredat listeleri ve yabancılara Arapça öğretimi için kitap hazırlanmasındaki rolü.

Kaynak Kitap ve Araştırmalardan Bazıları:

- et-Temhîd fî İktisâbi'l-Luğati'l-'Arabiyye li-Ğayri'n-Nâtıkîne bihâ- Temmâm Hasan,
- Mine'l-İtticâhâti'l-Hadîse fî Ta'limi'l-Luğati'l-Ecnebiyye ma'a't-Tatbîk 'ala Ta'limi'l-Luğati'l-'Arabiyye - Fethi Yunus,
- Tarâiku Ta'limi'l-Luğâti'l-Ecnebiyye- Mahmud İsmail Sînî,

Modern Arap Edebiyatından Seçmeler/ النصوص المختارة من الأدب العربي الحديث:

Derste hocanın belirlemiş olduğu kaynaklardan farklı dönemlere ait modern Arap edebiyatının seçkin örneklerinden şiirler, romanlar ve hikâyelerden metinler ele alınıp incelenir. Dersin dili Arapçadır.

Akademik Yazı İlkeleri/ مبادئ الكتابة الأكادمية :

Bu dersin amacı öğrencilere yazı sanatına karşı bir beceri kazandırmak, öğrenciye yazı becerilerini geliştirmek için paragraftan makale yazımına ve gramatik olarak doğru cümle kurmaları ve cümle terkiplerini kavramaları için yeterli pratik imkânı sunmak.

Ders içerikleri; Yazının önemi, kitabın konumu ve değeri, temel yazım ilkeleri ve beş temel şart, doğru söz söyleme sanatı, düzgün cümle kurumu ve şartları, paragraf yazımı ve kuralları, düzgün ve güzel üslubun şartları, yazı sanatlarından rapor yazımı ve çeşitleri, haber yazımı, mektup yazımı ve çeşitleri, makale yazımı, tercüme yazımı, özgeçmiş yazımı ve araştırma yazımı.

Kullanılan kaynaklar şunlardır;

Subhu'l-A'şâ-Kalkaşendî, Cahız'ın Kitapları, Edebu'l-Küttâb-es-Sûlî, Fennu't-Tahrîri'l-'Arabî, el-İmlâ ve't Terkîm fi'l-Kitâbeti'l-'Arabiyye, Kavâ'idu'l İmlâ, el-Cümletu'l-'Arabiyye Te'lîfuhâ ve Aksâmuhâ-Fâdıl es-Sâmarrâî, el–Uslûb-Ahmed eş-Şâyib.

Filoloji/ فقه اللغة العربية :

Ders İçerikleri şöyledir;

- Filolojinin anlamı ve tarihi; Sözlük ve terim anlamı olarak filoloji, filolojide araştırma konusu, filolojide telif tarihi, diğer ilimlerle ilişkisi, dalları ve araştırma yöntemleri,

- İlk insan dilinin ortaya çıkışına dair teoriler,

- Dil grupları ve Sami dilleri, klasik teori, evrim teorisi, dilsel okuma teorisi, Sami dilleri, Samilerin asıl vatanı, Sami dilleri eğitiminin önemi ve kısımları,

- Arap dili ve gelişim aşamaları; Câhilî Dönemde ve Sadru'l-İslamda Arapça, ortak Arapça, İslam'ın Arapça'ya etkisi, sonradan oluşturulan Arapça ve modern çağda Arapça,

- Arap filolojisinin sorunları; lafızlar ile manaları arasındaki bağ ve âlimlerin görüş ve açıklamaları, i'rab sorunu ve Arapçadaki delalet değeri, âlimlerin görüş ve tartışmaları,

- Arap dilinin gelişimini etkileyen faktörler; Müştaklar, sarf, nahiv ve dilbilim âlimlerinine göre sözlük ve terim anlamı, önemi ve kısımları,

- Kıyas, anlamı, kısımları, metodu ve âlimlerin görüşleri,

- Kalb ve ibdal konuları ve bilginlerin konu hakkındaki görüşleri,

- Hakikât ve mecaz, anlamı, kısımları, mecazın Arap dili gelişimindeki yeri ve bilginlerin mecaza verdikleri önem,

- Mu'rab; tarifi, acmetu'l ismin kaideleri, mu'rabın kısımları, Kurân-ı Kerim'de mu'rab ve alimlerin konu ile ilgili görüşleri.

Dersin kaynakları şunlardır;

- Fıkhu'l-Luğa-Dr. Ali Abdulvâhid Vâfî,

- Fıkhu'l-Luğa Neş'etuhu ve Tatavvuruhu - Dr. Abduttevvâb Mursî el-Ekret,

- Fıkhu'l-Luğati'l-'Arabiyye ve Hasâ'isuhâ - Dr. Emîl Bedi' Ya'kûb,

- el-'Arabiyye Hasâ'isuhâ ve Simâtuhâ - Abdulğaffâr Hâmid Hilâl,

- Dirâsât fi Fıkhi'l-Luğa - Subhi es-Sâlih,

- Fusûl fi Fıkhi'l-Luğati'l-'Arabiyye - Ramazan Abduttevvâb.

B.S. Arabic (Language&Literature) اللغة العربية عالية

Tablo 12: Dil Alanındaki Uzmanlık Dersler /مواد التخصص في اللغة العربية Specialized Courses (Arabic)

مواد التخصص في اللغويات Core courses (Linguistics)

S. No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-201	Syntax –Nahiv 1	**نحو (1)**	**3**
2.	AR-202	Syntax - Nahiv 2	**نحو (2)**	**3**

3.	AR-203	Syntax - Nahiv 3	**نحو (3)**	**3**
4.	AR-204	Syntax - Nahiv 4	**نحو (4)**	**3**
5.	AR-205	Syntax - Nahiv 5	**نحو (5)**	**3**
6.	AR-206	Morphology – Sarf 1	**صرف (1)**	**3**
7.	AR-207	Morphology – Sarf 2	**صرف (2)**	**3**
8.	AR-208	Linguistics - Dil Bilim 1	**علم اللغة (1)**	**3**
9.	AR-209	Linguistics - Dil Bilim 2	**علم اللغة (2)**	**3**
10.	AR-210	Linguistics - Dil Bilim 3	**علم اللغة (3)**	**3**
11.	AR-211	Linguistics - Dil Bilim 4	**علم اللغة (4)**	**3**
12.	AR-212	Prosody and Rhyme/ Aruz ve Kafiye	**العروض و القافية**	**3**
13.	AR-213	Linguistics training/Dilsel Çözümlemeler	**تدريبات لغوية**	**3**

14.	AR-214	Arabic Diatects and Qur'anic Qiraats/Lehçeler ve Kuran Kıraatleri	**اللهجات و القراءات القرآنية**	**3**
15.	AR-215	ResearchMethodology/ Araştırma ve İnceleme Teknikleri	**مناهج البحث و التحقيق**	**3**
16.	AR-216	Philology/ Dil Bilim	**فقه اللغة العربية**	**3**
			48	

Tablo 13: Edebiyat Alanındaki Uzmanlık Dersler مواد التخصص في الأدبيات

Core Courses (Literature)

S. No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-101	Classical Arab Literature/Klasik Arap Edebiyatı 1	**أدب قديم (1)**	**3**
2.	AR-102	Classical Arab Literature/Klasik Arap Edebiyatı 2	**أدب قديم (2)**	**3**
3.	AR-103	Classical Arab Literature/Klasik Arap Edebiyatı 3	**أدب قديم (3)**	**3**
4.	AR-104	Classical Arab Literature/Klasik Arap Edebiyatı4	**أدب قديم (4)**	**3**
5.	AR-105	Rhetoric/Belâgat 1	**البلاغة (1)**	**3**
	AR-106	Rhetoric/Belâgat 2	**البلاغة (2)**	**3**

6.				
7.	AR-107	Rhetoric/Belâgat 3	**البلاغة (3)**	**3**
8.	AR-108	Rhetoric/Belâgat 4	**البلاغة (4)**	**3**
9.	AR-109	Classical Literature Cristicism/ Klasik Edebiyat Eleştirisi	**النقد الأدب القديم**	**3**
10.	AR-110	Selected Texts from Classical Arabic Literature/ Klasik Arap Edebiyatından Seçmeler	**النصوص المختارة من الأدب العربي القديم**	**3**
11.	AR-111	Modern Arabic Literature/ Modern Arap Edebiyatı 1	**الأدب الحديث (1)**	**3**
12.	AR-112	Modern Arabic Literature/ Modern Arap Edebiyatı 2	**الأدب الحديث (2)**	**3**
13.	AR-113	Modern Literature Cristicism/ Modern Edebiyat Eleştirisi	**النقد الأدب الحديث**	**3**
14.	AR-114	Selected Texts from Modern Arabic Literature/ Modern Arap Edebiyatından Seçmeler	**النصوص المختارة من الأدب العربي الحديث**	**3**
15.	AR-115	Rhetorical Drills/ Belâgat Çözümlemeleri	**تدريبات بلاغية**	**3**
16.	AR-116	Literal Discourse of Prophetic Texts ص/ Hadis Edebiyatı	**الأدب النبوي الشريف**	**3**
				48

Tablo 14: Arap Dili Bölümü Genel Dersler مواد عامة لمرحلة عالية اللغة العربية

General Courses for B.S. Arabic

S. No	Course No/ Ders Kodu	Title of Course/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	GCAR-101	English/İngilizce 1	**لغة إنجليزية (1)**	**3**
2.	GCAR-102	English/İngilizce 2	**لغة إنجليزية (2)**	**3**
3.	GCAR-103	English/İngilizce 3	**لغة إنجليزية (3)**	**3**
4.	GCAR-104	Pakistan Studies/Pakistan Çalışmaları	**دراسات باكستانية**	**3**
5.	GCAR-105	Principle of matematics/ Matematik ilkeleri	**مبادئ الرياضيات**	**3**
6.	GCAR-106	İntroduction to the use of computer/ Bilgisayara Giriş	**المدخل إلى الحاسوب**	**3**
7.	GCAR-107	İntroduction to Genaral Sciences/ Genel Bilimlere Giriş	**المدخل إلى العلوم العامة**	**3**
8.	GCAR-108	Analytical Tafseer/ Analitik Tefsir	**التفسير التحليلي**	**3**
9.	GCAR-109	Basics off Academic Writing/ Akademik Yazı İlkeleri	**مبادئ الكتابة الأكادمية**	**3**
10.	GCAR-110	Education or Scientific ResearchMethodologies/	**علم التربية أو طرق البحث العلمي**	**3**

	GCAR-111	Eğitim Bilim veya Bilimsel Araştırma Yöntemleri		
11.	GCAR-112	Islam and Word Civilizations/ İslam ve Diğer Medeniyetler	**الإسلام و الحضارات الأخرى**	**3**
12.	GCAR-113	Pioneers of Islamic Thought/ İslam Düşüncesinin Öncüleri	**رواد الفكر الإسلامي**	**3**
13.	GCAR-114	Family System and Its Values in Islam/ Aile sistemi ve İslam'daki değeri	**نظام الأسرة و قيمها في الإسلام**	**3**
14.	GCAR-115	Iqbaliyat	**الإقباليات**	**3**
15.	GCAR-116	Teaching of Arabic Language for non-Arabs (Methodologies and Problems)/ Yabancılara Arapça Öğretme Yöntem ve Problemleri	**تدريس العربية لغير الناطقين بها (الطرق و المشكلات)**	**3**
16.	GCAR-117	Holy Qur'an/ Kuranı Kerim	**القرآن الكريم**	**3**
				48

2.1.2.2. Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Tamamlama ve Lisansüstü Programları

MA Arabic (Lisans Tamamlama Programı)

Bu program farklı üniversitelerde ön lisansı 2 yıl okuyan öğrenciler için konulmuş, bir nevi lisans tamamlama programıdır. Öğrenci tez yazımı ile sorumlu

tutulmaz. Aynı zamanda Pakistan'da bir gelenek olarak devam eden dînî medreselerden 8 yıl okuyup mezun olan öğrenciler de akademik hayatlarına bu program ile başlarlar. Dolayısı ile bu programda öğrenci lisans bölümünü tamamlar ancak tez yazımına geçmez. Program 4 dönemden oluşmuş olup her dönemde 6 ders bulunmaktadır ve Lisans döneminin tüm derslerinden oluşturulmuş karma bir programdır.[80]

Tablo 15: Arap Dili Bölümü Lisans Tamamlama Programı/ Scheme of Study[81]

1. Dönem

	1st Semester			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-301	Conversation&Reading Drills/ Konuşma ve Okuma Uygulamaları 1	محادثة و قراءة 1 (تدريبات)	**3**
2.	AR-302	Synstactical Drills/ Nahiv Uygulamaları 1	تدريبات نحوية 1	**3**
3.	AR-303	Writing and Expression Drills/ Yazım ve Anlatım Uygulamaları	تدريبات كتابية و تعبير	**3**
4.	AR-304	Textual Morphology/Metinsel Sarf 1	الصرف النصي 1	**3**
5.	AR-305	Analytical reading from Holy Quran and saying of Holy (Prophet)/Kurân-ı Kerim ve Hadis-i Şeriflerden Tahlîlî	قراءات تحليلية من القرآن الكريم و الحديث النبوي الشريف 1	**3**

[80] Abdul Mujeeb, Röportaj, İslâmâbâd, 05.06.2016.

[81] Çalışmanın amacından uzaklaşılmaması için lisans tamamlama ve lisansüstü programların yalnızca ders isimlerine tablo halinde yer verilmiştir.

		Okuma 1		
6.	GCAR-107	Introduction to the use of Computer/Bilgisayara Giriş	المدخل إلى الحاسوب	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 18				

Tablo: 16: 2. Dönem

	2nd Semester			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-306	Conversation&Reading Drills/ Konuşma ve Okuma Uygulamaları	محادثة و قراءة 2 (تدريبات)	**3**
2.	AR-307	Synstactical Drills/ Nahiv Uygulamaları 2	تدريبات نحوية 2	**3**
3.	AR-308	Rhetorical Drills/ Uygulamalı Belâgat	تدريبات بلاغية (البلاغة الواضحة)	**3**
4.	AR-309	Textual Morphology/ Metinsel Sarf 1	الصرف النصي 2	**3**
5.	AR-310	Analytical reading from Holy Quran and saying of Holy (Prophet)/ Kurân-ı Kerim ve Hadis-i Şeriflerden Tahlîlî Okuma 2	قراءات تحليلية من القرآن الكريم و الحديث النبوي الشريف 2	**3**
6.	GCAR-124	Translation/ Tercüme	الترجمة	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 18				

Tablo: 17: 3. Dönem

	3rd Semester			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-311	Classical Literature Cristicism/ Klasik Edebiyat Eleştirisi	النقد الأدبي القديم (من القرن الثالث إلى الثامن الهجري)	**3**
2.	AR-312	Classical Arab Literature/ Klasik Arap Edebiyatı	الأدب العربي القديم 4 (العصر الجاهلي إلى العباس)	**3**
3.	AR-313	Synntax	النحو (تيسير القواعد العربية)	**3**
4.	GCAR-109	Basics off Academic Writing/ Akademik Yazı İlkeleri	مبادئ الكتابة الأكاديمية	**3**
5.	GCAR-101	English/ İngilizce	لغة إنجليزية	**3**
6.	GCAR-115	Selected Texts from Classical Islamic Literature/ Klasik İslam Edebiyatından Seçmeler	النصوص المختارة من الأدب الإسلامي القديم	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 18				

Tablo: 18: 4. Dönem

	4th Semester			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	AR-314	Prosody and Rhyme/Aruz ve Kâfiye	العروض و القافية	**3**

2.	AR-315	Modern Arabic Literature/ Modern Arap Edebiyatı	الأدب العربي الحديث(الشعر و النثر)	**3**
3.	AR-316	Modern Literature Cristicism (Poetry&Prose)/Modern Edebiyat Eleştirisi (Şiir ve Nesir)	النقد الأدبي الحديث (الشعر و النثر)	**3**
4.	AR-317	Linguistics (Structure of the Sentence)/ Dilbilim 4 (Cümle Yapısı)	علم اللغة 4 (نظام الجملة)	**3**
5.	GCAR-102	English/ İngilizce 2	لغة إنجليزية 2	**3**
6.	GCAR-127	Education/ Eğitim Bilim	علم التربية	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 18				
Total Credit Hours = 72				

MS Arabic (الماجستير الفلسفة)

SCHEME OF STUDY OF MS

Edebiyat Tezli Yüksek Lisans Programı

Lisans mezunlarının tabi oldukları master programıdır. 2 ders döneminden oluşmaktadır. Ders döneminin sonunda öğrenci tez yazmakla mükelleftir.

Edebiyat ve Luğaviyyat bölümleri olmak üzere iki kısma ayrılır.

Tablo 19: Edebiyat Tezli Yüksek Lisans Programı/ أدبيات (الماجستير الفلسفة)

1. Dönem

	الفصل الأول			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı أدبيات		Credit/ Kredi
1.	AR-1001	Islamic Literatüre/İslam Edebiyatı	الأدب الإسلامي	**3**
2.	AR-1002	Methodology in Literature and Linguistics/Edebiyatta ve Dilbilimde Yöntem	قاعة البحث الأدبي و اللغوي	**3**
3.	AR-1003	Structural and Textual Studies (Syntactical Issues)/Yapısal ve Metinsel İncelemeler (Gramatik Konuları)	دراسات تركيبية نصية 1 (قضايا نحوية)	**3**
4.	AR-1004	Linguistic Studies (Linguistic Issues)/ Dilbilim Çalışmaları 1	دراسات لغوية 1 (قضايا لغوية)	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 12				

Tablo 20: 2. Dönem

	الفصل الثاني			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı أدبيات		Credit / Kredi
1.	AR-1005	Arabic Literature in Subcontinent/ Alt Kıtada Arap Edebiyatı	الأدب العربي في شبه القارة	**3**
2.	AR-1006	Rhetorical and Literary Criticial Texts/ Belâgat ve Nakd Metinleri	نصوص بلاغية و نقدية	**3**

3.	AR-1007	Modern and Comparative Literatüre/ Modern ve Karşılaştırmalı Edebiyat	الأدب الحديث و المقارن	**3**
4.	AR-1008	Modern Literary Cristicism/ Modern Edebî Eleştiri	النقد الأدبي الحديث	**3**
	Total Credit Hourse of the Semester 12			
	Total Credit Hours of Course Work = 24 Thesis =6 Credit Hourse Total 24+6=30			

Tablo 21: Luğaviyyât Tezli Yüksek Lisans Programı/ لغويات

1. Dönem

	الفصل الأول			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı لغويات		Credit/ Kredi
1.	AR-1001	Islamic Literatüre/ İslam Edebiyatı	الأدب الإسلامي	**3**
2.	AR-1002	Methodology in Literature and Linguistics/Edebiyatta ve Dilbilimde Yöntem	قاعة البحث الأدبي و اللغوي	**3**
3.	AR-1003	Structural and Textual Studies (Syntactical Issues)/ Yapısal ve Metinsel İncelemeler (Gramatik Konuları)	دراسات تركيبية نصية 1 (قضايا نحوية)	**3**
4.	AR-1004	Linguistic Studies (Linguistic Issues)/Dilbilim Çalışmaları 1	دراسات لغوية 1 (قضاضا لغوية)	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 12				

2. Dönem

	الفصل الثاني			
S. No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı لغويات		Credit/ Kredi
1.	AR-1005	Arabic Literature in Subcontinent/ Alt Kıtada Arap Edebiyatı	الأدب العربي في شبه القارة	**3**
2.	AR-1006	Structural and Textual Studies (Morphologial Issues)/ Yapısal ve Metinsel İncelemeler (Gramatik Konuları) 2	دراسات تركيبية نصية 2 (قضايا نحوية)	**3**
3.	AR-1007	Structural Studies (Syntactical and Rhetorical Issues)/ Yapısal İncelemeler (Gramer ve Belâgat Konuları)	دراسات تركيبية 3 (قضايا نحوية معانية)	**3**
4.	AR-1008	Linguistic Studies (Linguistic Issues)/ Dilbilim Çalışmaları	دراسات لغوية 2 (قضايا لغوية)	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 12				
Total Credit Hours of Course Work =24 Thesis =6 Credit Hourse Total 24+6=30				

PhD Arabic PROPOSED SCHEME OF STUDY OF PHD

Tablo 22: Edebiyat Bölümü Doktora Programı (الدكتورة)

1. Dönem

Non-Credit Compulsory Courses (مقررات غير معتمدة إجبارية)

	الفصل الأول		
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı أدبيات	Credit/ Kredi

1.	AR-3009	Applied Linguistics/ Uygulamalı Dilbilim	علم اللغة التطبيقي	**3**
2.	AR-3011	Classical Literary Criticism/ Klasik Edebî Eleştiri	النقد الأدبي القديم	**3**

Credit Hours Courses (مقررات معتمدة)

S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı أدبيات		Credit/ Kredi
3.	AR-3001	Schools of Modern Linguistics/ Modern Dil Ekolleri	مدارس الألسنية الحديثة	**3**
4.	AR-3002	Semantics Studies/Anlambilim Çalışmaları	دراسات دلالية	**3**
5.	AR-3003	Arabic Rhetoric/ Belâgat	البلاغة	**3**

2.Dönem

Non-Credit Compulsory Courses (مقررات غير معتمدة إجبارية)

	الفصل الثاني			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı أدبيات		Credit/ Kredi
1.	AR-3012	Sources of Literary Studies/ Edebiyat Araştırmaları Kaynakları	مصادر الدراسة الأدبية	**3**

Credit Hours Courses (مقررات معتمدة)

S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı أدبيات		Credit/ Kredi
3.	AR-2004	Modern Trends in Literary Criticism and its Methodology/ Modern Edebî Eleştiride Eğilimler ve Yöntemler	اتجاهات النقد الأدبي الحديث و مناهجه	**3**
4.	AR-3007	Arts and Theories of Literatüre/ Sanat ve Edebiyat Teorileri	فنون الأدب و نظرياته	**3**
5.	AR-3008	Comparative Literatüre/Karşılaştırmalı Edebiyat	الأدب المقارن	**3**

Tablo 23: Luğaviyyat Bölümü Doktora Programı

1. Dönem

Non-Credit Compulsory Courses (مقررات غير معتمدة إجبارية)

	الفصل الأول			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı لغويات		Credit/ Kredi
1.	AR-3009	Applied Linguistics/Uygulamalı Dilbilim	علم اللغة التطبيقي	**3**
2.	AR-3010	Classical Literary Criticism/ Klasik Edebî Eleştiri	تاريخ البحث اللغوي	**3**

Credit Hours Courses (مقررات معتمدة)

S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı لغويات		Credit/ Kredi
3.	AR-3001	Schools of Modern Linguistics/ Modern Edebî Ekoller	مدارس الألسنية الحديثة	**3**
4.	AR-3002	Semantics Studies/Anlambilim Çalışmaları	دراسات دلالية	**3**
5.	AR-3003	Arabic Rhetoric/ Belâgat	البلاغة	**3**

2. Dönem

Non-Credit Compulsory Courses (مقررات غير معتمدة إجبارية)

	الفصل الثاني			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı لغويات		Credit/ Kredi
1.	AR-3012	Sources of Literary Studies/ Edebiyat Araştırmaları Kaynakları	مصادر الدراسة الأدبية	**3**

Credit Hours Courses (مقررات معتمدة)

S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı لغويات		Credit/ Kredi
2.	AR-3004	Modern Trends in Literary Criticism and its Methodology/ Modern Edebî Eleştiride Eğilimler ve Yöntemler	اتجاهات النقد الأدبي الحديث و مناهجه	**3**

3.	AR-3005	Sources of Syntactical Studies/ Nahiv Çalişmaları Kaynakları	مصادر الدراسة النحوية	**3**
4.	AR-3006	Syntactic Axioms/ Nahiv Usûlü	أصول النحو	**3**

2.1.3. Mütercim-Tercümanlık Bölümü

Department of Translation & InterpretationBS Translation & Interpretation of Arabic-English

Mütercim Tercümanlık bölümü de tıpkı Arap Dili ve Edebiyatı gibi Arap Dili Fakültesi içerisinde yer alan ayrı bir bölümdür. Bölümde Pakistan, Çin, Suudiarabistan, Tayland ve Somali uyruklu yaklaşık 200 öğrenci eğitim görmekte olup bunların çoğunluğunu Çin ve Pakistan'lı öğrenciler oluşturmaktadır. Kadrolu 5 Pakistan'lı hocası bulunan bölümde dışardan da en az doktora mezunu hocalar görev yapmaktadır. Bölümde 14 sınıf vardır ve sınıflar 15-20'şer kişiliktir.

Bu bölümde tercümeler Arapçadan İngilizceye ve İngilizceden Arapçaya karşılıklı olarak yapılmaktadır ve derslerde iki dil eşit oranda kullanılmaktadır. Öğrencilerin takip ettikleri ders kitapları ise genellikle hocaların farklı kitap, dergi, gazete vb kaynaklardan yararlanarak hazırladıkları fotokopi notlardan oluşmaktadır. Bu bölümde dersler dil öğretiminden ziyade uygulama olarak işlenmektedir. Derslerin ortak amaç ve hedefi iki dili aynı anda kullanıp, anlık olarak sözlü ve yazılı şekillerde çeviri yapabilmektir. [82]

[82] Bölüm ile ilgili bilgiler Bölüm Başkanı Inam ul Haq Ghazi ile yapılan röportajda elde edilmiştir, 08.06.2016, İslâmâbâd.

2.1.3.1. Mütercim-Tercümanlık Bölümü Lisans Programı

Bölümün dersler müfredatları şu şekildedir;

Tablo 24: Lisans Dersleri / Regular Courses

1. Dönem

	1st Term Regular			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	TI(A)-115	Arabic Reading/ Arapça Okuma	لغة عربية وظيفية (قراءة)	**3**
2.	TI(A)-116	Arabic Conversation (Listening & Speaking)/ Arapça Dinleme ve Konuşma	لغة عربية وظيفية (محادثة)	**3**
3.	TI(A)-117	Arabic Grammar/ Arapça Gramer	لغة عربية وظيفية (قواعد)	**3**
4.	TI(A)-118	Arabic Writing/ Arapça yazma	لغة عربية وظيفية (كتابة)	**3**
5.	TI(E)-119	English Reading and Grammar/ İngilizce Okuma ve Gramer	لغة إنجليزية وظيفية (قراءة و قواعد)	**3**
6.	TI(E)-120	English(Conv&Writing)/ İngilizce Konuşma ve Yazma	لغة إنجليزية وظيفية (محادثة و كتابة) -1	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 18				

İngilizce Okuma ve Gramer/ English Reading and Grammar:

Dersin işlenişi; Görev tabanlı, yaratıcı yazma, araştırma-inceleme, iletişimsel, doğrudan öğretim, interaktif öğrenme gibi yaklaşımlar kullanılarak ders işlenir. Hoca öğrencileri aktif olarak derse dâhil eder. Öğrencinin ilgi alanları tespit edilerek aşağıdan yukarıya planlama yaklaşımı uygulanır.

Ders içeriği: Bu derste gramer konularından tüm zamanlar, edatlar, bağlaçlar ve zarflar detaylı olarak işlenir. Okuma bölümünde de işlenen gramer konularının pekişmesi için bahsedeceğimiz kaynak kitaplardan yaklaşık olarak on-on beş kadar metin okunur. Daha sonra öğrencinin haber, hikâye, kitap, makâle vb. nin daha geniş ve kapsamlı okuyabilmesi, özet çıkarabilmesi, not alabilmesi ve okuma hızını artırması için okumalar yapılır.

Önerilen Kaynak Kitaplar: Grammar 3 by Jennifer**,** Advance with English book 4**,** Progressive English book 4.

İngilizce Konuşma ve Yazma/ English(Conv&Writing) : Dersin Amcı: Öğrencilerin farklı alanlarda konuşma ve yazma pratiklerini artırmak ve öğrencilerin sesi doğru çıkarmaları için yerli aksan ve telaffuzları duymalarını sağlamak.

Dersin işlenişi: Bu derste hoca öğrencilerin farklı alanlarda konuşma ve yazma pratiklerini artırmak, öğrencilerin yerli telaffuzları duymalarını sağlamak için farklı milletlerden öğrenci grupları oluşturma, film izleme gibi teknikler kullanır.

Ders içerikleri: Kendini tanıtma, sosyal yaşam için dili kullanma, etkili konuşma, konuşmayı yönlendirme, zor durumdaki karşılaşmalar, kelime çalışması; benzerlikler ve farklılıklar, yorumlama, yurdışından bir ziyaretçi ile görüşme, hikâye anlatma ve tartışma, bazı oyunlar, harflerin tahlili, olayları anlatma, şikâyet mektubu yazma, yazı uslubunu olayları, olay yerini, zamanı ve karakterleri tanımlama ve dersin yarısı kadar vakit alacak şekilde öğrencilerin ilgi ve seviyelerine uygun film izleme ve tahlil etme.

Kaynak Kitaplar: Anita Picas Writing in English Book 3, Any one Animated movies, Mind your Language (some episodes of season 3), Advanced Conversation by Marrison Geddes, Gill Sturtidge and Sheila Been.

Tablo 25: 2. Dönem

	2nd Term Regular			
S. No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	GC(A)-111	Readings in Classical Arabic Literature (Prode and Verse)/ Klasik Arap Edebiyatı Okumaları (Şiir ve Nesir)	قراءات في الأدب العربي القديم (شعرا و نثرا)	**3**
2.	GC(A)-112	Readings in Modern Arabic Literature (Prode and Verse)/ Modern Arap Edebiyatı Okumaları (Şiir ve Nesir)	قراءات في الأدب العربي الحديث (شعرا و نثرا)	**3**
3.	GC(A)-113	Readings in Arabic Press/ Arapça Gazete Okumaları	قراءات في لغة الصحافة و الإعلام بالعربية	**3**
4.	GC(E)-114	Readings in Classical English Literature (Prode and Verse)/Klasik İngiliz Edebiyatı Okumaları(Şiir ve Nesir)	قراءات في الأدب الإنجليزي القديم (شعرا و نثرا)	**3**
5.	GC(E)-115	Readings in Modern English Literature (Prode and Verse)/ Modern İngiliz Edebiyatı Okumaları (Şiir ve Nesir)	قراءات في الأدب الإنجليزي الحديث (شعرا و نثرا)	**3**

6.	GC(E)-116	Readings in English Press/ İngilizce Gazete Okumaları	قراءات في لغة الصحافة و الإعلام بالإنجليزية	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 18				

Klasik Arap Edebiyatı Okumaları (Şiir ve Nesir)/ Readings in Classical Arabic Literature (Prode and Verse): Ders dili Arapçadır. Edebiyat bölümünde genişçe işlenen Klâsik Arap Edebiyatı dersinin şiir ve nesir konularından derlenen bir derstir. (Bkz. Edebiyat Bölümü, Klasik Arap Edebiyatı 1, 2, 3, 4)

Modern Arap Edebiyatı Okumaları (Şiir ve Nesir)/ Readings in Modern Arabic Literature (Prode and Verse): Aynı şekilde Edebiyat Bölümünde genişçe işlenen Modern Arap Edebiyatı dersinin şiir ve nesir konularından derlenen, ana hatlar üzerinde durulup hocanın dönemin en belirgin şiir ve nesir konularının üzerinde durduğu bir derstir. Ders dili Arapçadır. (Bkz. Edebiyat Bölümü, Modern Arap Edebiyatı 1, 2, 3, 4).

Arapça Gazete Okumaları/ Readings in Arabic Press: Amaçlanan öğrenme Hedefleri: Öğrencilerin basın diliyle tanışması, medya dili alanında kullanılan çeşitli terimleri kullanması**,** doğru medya çeviri eğitimini almaları ve öğrencilerin mükemmel ve yetenekli bir çevirmen olmasını sağlamaktır.

Ders içeriği şöyledir:

1. Bölüm: Teori

Küreselleşme çağında medya, medya dilini ve çeviri ve yorumlama alanındaki önemini kavrayabilme, dil, medya ve kültür, çeşitli İngilizce ve Arap haberleri tebliğleri ve dergilerinin tanıtılması, çeşitli İngilizce ve Arap haber kanallarının ve ajanslarının tanıtılması.

2. Bölüm: Pratik

Medya dili sözcük dağarcığı, medya dilinde kullanılan terminoloji, medya dilinde kullanılan ifadeler, farklı alanlardan çeşitli metinlerin çevirisi: Siyaset, ekonomi, tıp, edebiyat, teknoloji, hukuk, internet vb alanlar. (Öğrenciler için çeşitli gazetelerden seçilen zorunlu metinler önerilir.), çeşitli politik, ekonomik ve güvenlik raporlarının ve makalelerinin çevirisi, İngilizce ve Arapça ses ve video raporlarının hazırlanması, haber bültenlerinin İngilizce ve Arapça hazırlanması.

Kullanılan en önemli Arap gazeteleri şunlardır: el-Ahram (Mısır), el-Hurriyya (Tunus), eş-Şa'ab (Cezayir), er-Riyad (Suudi Arabistan), el-Hayât (Suudi Arabistan), el-Vatan (Kuveyt), el-İttihâd (Birleşik Arap Emirlikleri), el-Cumhûriyye (Yemen).

Dersin kaynak kitapları ise şunlardır: The Language of New Media by Lev Manovich**,** The Language of News Media by Allan Bell**,** Power and the News Media by Teun A. van Dijk.

Klasik İngiliz Edebiyatı Okumaları (Şiir ve Nesir)/ Readings in Classical English Literatüre (Prode and Verse):

Ders içeriği şöyledir:

Şiir

- Milton's Sonnets 1- How Soon Hath, 2- On His Blindness
- Shakespeare's Sonnets: 35, 12, 116, 123, 140, 15,
  A poem by Shakespeare All the World's Stage

Aesop'ın Fablları:

- The Fox and the Stork
- The Milkmaid and her Pail
- The Ant and the Grasshopper
- Belling the Cat
- The Goose with the Golden Eggs
- The Wind and the Sun
- The Fox and the Grapes

- The fox and the Goat
- The Bundle of Sticks

Denemeler:

Becon's – Of Truth of Parents and Children, Of Great Place, Of Friendship, Of Studies.

Modern İngiliz Edebiyatı Okumaları (Şiir ve Nesir)/ Readings in Modern English Literature (Prode and Verse):

Dersin içeriği şöyledir:

Şiir:

1. Fire and Ice by Robert Frost
2. The Road Not Taken by Robert Frost
3. After Apple Picking by Robert Frost
4. Hawk's Monologue by Ted Hughes
5. All But Blind by Walter de la Mare
6. Woman Work by Maya Angelou
7. The Huntsman by Edward Low bury
8. Work by D.H. Lawrence
9. Joy and Pleasure by William Henry Davies
10. The Rain by William Henry Davies
11. Leisure by William Henry Davies
12. New year Resolutions by Elizabeth Sewell
13. Prospice by Robert Browning
14. The Hollow Men by T.S. Eliot
15. The Delight Song by N. Scott Momaday
16. Night Mail by W.H. Auden
17. Images and Impressions I. (Autumn) by T.E Hulme II (Fog) by Carl sand burg III (Metro Paris) by Ezra pound.

Kısa Hikâyeler:

1. Rappaccini’s daughter by Nathanial Hawthorn
2. The Necklace by Guy De Maupassant
3. The happy Prince by Oscar Wilde
4. The Nightingale and the Rose by Oscar Wilde
5. The Star Child by Oscar Wilde
6. Breakfast by John Steinbeck
7. The Little Willow by Frances Towers
8. The Red Shoes by Hans Christian Anderson
9. The Doll’s House by Katherine Mansfield

Denemeler:

1. TV Addiction by Marie Winn
2. Nagasaki, August 9, 1945 by MichaitoIchimaru
3. The Function of a Teacher by Bertrand Russell
4. Whistling of Birds by D.H. Lawrence
5. The Beauty Industry by Aldous Huxley
6. On saying Please by Alpha of the Plough
7. My Tailor by Stephen Leacock
8. Tolerance by E.M Forster

Roman: Good bye Mr. Chips by James Hilton.

İngilizce Gazete Okumaları/ Readings in English Press: Bu dersin amacı günlük gazetelere genel bir bakış sağlamak, öğrencilerin gazete içeriğini ve dilini tanımalarını ve bilgi ve eğlence kaynağı olarak gazeteyi kullanabilmelerini sağlamaktır. Ders ayrıca şu amaçları da hedeflemektedir;

- Gazetenin ne olduğunu anlama,
- Gazete başlıklarının ne olduğu ve nasıl organize edildiğinin anlaşılması,
- Hangi haberlerin veya olayların haber değeri olduğunu anlama,
- Okunan gazete haberlerini yorumlama ve bunları özetleyerek aktarabilme,
- Çeşitli haber türlerini sınıflandırabilme,
- Okuma becerisi kazandırma.

Kullanılan en önemli İngiliz gazeteleri şunlardır; The Guardian (UK), The Times (UK), The independent (UK), The Washington Post (US), The New York Times (US), The Nation (Pak), Dawn (Pak), The News (Pak).

Tablo 26: 3. Dönem

	3rd Term Regular			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	GC(E)-109	Computer Science/ Billgisayar 1	علوم الكمبيوتر- 1	**3**
2.	TI(A)-121	Arts of Rhetoric/ Belâgat	فنون البلاغة	**3**
3.	GC(A)-104	Islamic studies/ İslami Araştırmalar	دراسات إسلامية	**3**
4.	GC(E)-105	Social studies/ Sosyal Araştırmalar	دراسات إجتماعية	**3**
5.	TI(C)-122	Translation (English into Arabic)/ İngilizceden Arapçaya Çeviri	ترجمة من الإنجليزية إلى العربية	**3**
6.	GC(C)-101	Asian Civilizations (Sub-continent)/ Asya Medeniyetleri (Hindistan ve Pakistan)	الحضارات الآسيوية (الهند و باكستان)	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 18				

Bilgisayar 1/ Computer Science:

Bilgisayara giriş konusunda temel bilgiler veren bir derstir. Bilgisayar kullanımında temel becerileri kazandırmayı ve bilgisayar dünyasının temel kavramlarını ve uygulamalarını uygulamalı olarak uygulamayı amaçlamaktadır. Öğrencilere bilgisayarın temelleri ve kullanımları öğretilecektir. Microsoft Office'in çeşitli uygulamaları, bu uygulamaların kullanımı hakkında pratik bir bilgi ile birlikte öğretilecektir. Bu ders öğrencilerin bilgisayar uygulamalarını kolayca idare edebilecek yeteneklerini geliştirir ve becerilerini kendi çalışmalarını düzenlemeye uygularlar.

Ders İçeriği:

• Bilgisayarlara giriş, bilgisayarların tarihi, bilgisayar türleri, hafıza, depolama, depolama türleri, bilgisayarın parçaları, işlemci içindeki veri akışı, virüsler ve virüs önleme, windows, MS-Word, MS-Powe Point, MS-Excel, Internet, E-posta, windows kurulumu.

Belâgat/ Arts of Rhetoric: Edebiyat bölümündeki Belâgat dersinin amaç ve işlenişinde olduğu gibi bu bölümde de Belâgat dersi aynı doğrultuda işlenir ancak bölüm tercüme ağırlıklı bir alan olduğundan Belâgat dersine yalnızca bir dönem, edebiyat bölümünde işlenen konuların bir özeti şeklinde yer verilmiştir.

Kullanılan ders kitabı;

el-Belâgatu'l-Vâdıha - Ali el-Cârim ve Mustafa Emin

İslâmî Araştırmalar/ Islamic studies: Usûlu'd Din fakültesinden hocalar tarafından, çeşitli kaynaklardan yararlanılarak islamın temel esasları, güncel ve klasik islami konuların ve islam dininin önemli isim ve eserlerinin anlatıldığı derstir. Dersin dili Arapçadır.

Sosyal Araştırmalar/ Social studies:

Sosyoloji bölümümünden hocaların anadilde (Urduca) veya İngilizce olarak işledikleri ders şu konuları esas alır: Tanımlar; bilimin tanımı, sosyal bilimlerin

tanımı, doğa bilimlerinin tanımı, sosyal bilimler ve doğa bilimleri arasındaki farklar, sosyal bilimlerin kökeni, çağdaş doğal ve sosyal bilimler felsefesi, sosyal bilimler disiplinleri, sosyal bilimlerin tarihsel gelişimi, vaka çalışması (Pakistan'a özel referans vererek), müslüman sosyal düşünce; Ibni Haldun'un, İmam Gazali'nin, Farabi'nin ve Ibni Teymiyye'nin katkısı, uluslararası ve bölgesel kuruluşların tanıtımı, sosyal araştırmanın metodolojisi, sosyal bilimler uygulamaları ve İslami sosyal bilimler perspektifi.

İngilizceden Arapçaya Çeviri/ Translation (English into Arabic):

Hedefler;

Öğrencilere İngilizce ve Arapça cümle yapısını doğru çeviri yapmaya yardımcı olan temel metodolojileri öğretmek, İngilizce paragraf okuyabilmelerini, kavrayabilmelerini ve doğru çeviri yapmalarını sağlamak ve İngilizce ve Arapça temel dilbilgisi kurallarına genel bir bakış sağlamak.

Konular:

- Cümle Oluşumu (İngilizce ve Arapça), Cins isim, Eril-Dişil (İngilizce ve Arapça), Kelime bilgisi – Alıştırmalar, Sayılar, Erillik - Dişillik, İsimlerin halleri, Zamirler, İşaret zamirleri, Sıfatlar, Edatlar, Fiiller,

- Diyaloglar, (İngilizce'den Arapça'ya Tercüme) Kısa cümleler,

- Atasözleri, (Tercüme İngilizce'den Arapça'ya Tercüme) Kısa cümleler,

- Pasajlar, (İngilizce'den Arapça'ya Tercüme) Kısa cümleler,

- Pasajlar, Hukûkî, tıbbî, edebî, medya ve sağlık ile ilgili cümleler.

Asya Medeniyetleri (Hindistan ve Pakistan)/ Asian Civilizations (Sub-continent):

Dersin Amacı: Mezopotamya ve Mısır'ın eski asya uygarlıklarının tanıtımı, Mehrgarh dönemi ve Indus Vadisi Uygarlığı, Vedik devri ve Gandhara kültürü hakkında bilgi vermek. Öğrencinin, İslam medeniyetinin özellikleri ve Hindu

toplumu üzerindeki etkileri, Avrupalıların alt kıtaya gelişi ve iki ulus teorisinin kurulması ile getirilen değişiklikler konusunda doanım kazanmasını sağlamaktır.

Dersin konuları ise şöyledir: Uygarlık ve kültür, Asya haritasını anlamak, Mezopotamya Uygarlığı, Antik Mısır, Hindistan Alt Kıtası, Indus Vadisi Uygarlığı ve uygarlığın çöküş sebepleri, Vedik Dönem, Hindû toplumunun gelişimi ve özellikleri, Kuzey batı yarımadası Gandhara kültürü, İslam'ın alt kıtaya gelişi, İslâm medeniyetinin felsefesi ve özellikleri, İslamî yönetim sırasında hindû toplumu üzerinde İslam'ın etkisi, kıtada Müslüman hâkimiyetinin gerileme nedenleri, Avrupalıların etkisi altındaki alt kıtalar, misyonerlerin ve İngilizlerin Müslüman Hindûların bölünmelerindeki rolü, iki ulus teorisi, Hindular ile Müslümanların barış içinde bir arada varolmanın söz konusu olmadığını doğrulayan tutumları, yeni Hindistan ve Pâkistan devletleri.

Tablo 27: 4. Dönem

	4th Term Regular			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	GC(E)-110	Computer Science/ Billgisayar 2	علوم الكمبيوتر- 2	**3**
2.	GC(A)-108	Islamic Civilizations/ İslam Medeniyetleri	الحضارات الإسلامية	**3**
3.	TI(C)-123	Translation (Arabic intoEnglish)/ Arapçadan İngilizceye Çeviri	ترجمة من العربية إلى الإنجليزية	**3**
4.	TI(C)-124	History of Translation/ Tercüme Tarihi	تاريخ الترجمة	**3**
5.	GC(C)-106	Arts of Writing in English/ İngilizce Yazı Sanatı	فنون الكتابة بالإنجليزية	**3**
	GC(E)-103	Pakistan Çalışmaları	دراسات باكستانية	**3**

6.				
Total Credit Hourse of the Semester 18				

Bilgisayar 2/ Computer Science:

Kurs Hedefleri:

Bilgisayar tanıtımı konusunda ileri bir derstir. Bu derste öğrencilere yazılım dünyasında büyük önemi olan yazılım uygulamaları konusunda derinlemesine bilgi verilir. Öğrencilere bilgisayarın bazı gelişmiş özellikleri ve Microsoft Office uygulamaları derinlemesine öğretilir. Kurs, öğrencilerin bilgisayar becerilerini arttırmalarına ve ders çalışmalarına uygulamalarına yardımcı olur.

Dersin İçeriği:

Bilgisayarlara Giriş, Sistemler, Windows, Virüsler ve Virüs Önleme, MS - Excel, MS - Access, MS - Outlook, Adobe Photoshop, MS - Publisher, Sınıf Sunumları.

Ders kitabı; Teach Yourself Microsoft Office 2000 by Laurie Ulrich.

İslam Medeniyetleri/ Islamic Civilizations:

Arapçadan İngilizceye Çeviri/ Translation (Arabic intoEnglish):

Hedefler: Beşeri bilimler alanındaki çeviri çalışmaları iki bölümden oluşmaktadır: Teorik çeviri ve edebi sanat olarak çeviri uygulaması. Bu derste öğrencilerin ikinci bileşen ile donatılması amaçlanmaktadır; çeşitli metinlerin kaynak dilden (Arapça) hedef dile (İngilizce) tercüme uygulaması. Öğrenciler, kaynak dildeki okuma ve üslûbun doğası ile ilgili sorularla birlikte, her iki dilin dilsel ve kültürel bilgileriyle ilgili temel bir bilgi birikimiyle karşı karşıya kalırlar.

Ders İçeriği: isim cümlesi, marife ve nekra, sıfat ve mevsuf, müzekker ve müenneslik, cemi, cem'i sâlim, cem'i müennes sâlim, cem'i teksir, istifham harf ve

edatları, ismin i'rabı, izafe, muttasıl ve munfasıl zamirler, ism-i işaret, fiil cümlesi, mâzi ve muzâri fiil sigaları.

Ders materyali;

A New Arabic Grammar of the Written Language by J.A. Haywood and H.M. Nahmad, Published by Lund Humphries London. Kitabın ikinci bölümünden on dördüncü bölümüne kadar olan kısımdan seçilen metinler işlenir.

Tercüme Tarihi/ History of Translation: Ders, tercümenin geçtiği çeşitli tarihsel aşamalardan makul bir farkındalık ve anlayış oluşturmayı amaçlar. Aynı zamanda, tarihin ana safhalarının meyveleri ve teorik sonuçları ile ilgili analitik bir kabiliyeti ölçmeye çalışır. Avrupa rönesansına müslümanların katkısı, tercümenin rolü ve İslâmi eğitimin ilerlemesine tercümenin etkisi konuları üzerine bir bakış sağlar.

Ders klasik yöntemle hocanın sunumu ve öğrencilerin katılım, yorum ve soruları çerçevesinde işlenir, yer yer öğrenci sunumlarına da zaman ayrılır.

Ders İçeriği:

Tercümenin tarihçesine kısa bir girişten sonra şu konulara yer verilir; Tercüme alanı ve insan toplumundaki ihtiyacı, Roma döneminde tercüme, çeviri alanına müslümanların katkısı, alt kıtadaki tercümeler, Kur'an-ı Kerim'in diğer dillere özellikle Avrupa diline çevirilmesi, İncil çevirisi, internet çevirisi, çeviri ve kültür alışverişi, bazı önemli çeviri yazılımlarının ve çeviri hizmeti sağlayan sitelerinin tanıtılması.

Kaynak Kitaplar:

- History of Translation (Bilingual Reading material) Compiled by Dr. Inamulhaq Ghazi,
- History of translation by Dr. Inamul Haq Ghazi in collaboration with.

İngilizce Yazı Sanatı/ Arts of Writing in English: İngilizce doğru yazı yazmanın kurallarını öğrenmeyi amaç edinen ders İngilizce bölümünden veya diğer bölümlerden alanında uzman hocalar tarafından verilmektedir.

Ders içeriği;

Ayrıntılar ekleme, noktalamalara riâyet ve cümle bütünlüğü, başlıca yazı türleri, anlatma/öyküleme, açıklama/betimleme, tartışma, yorumlama, sınıflandırma, edebî yazı, kısa öyküler (hayâl, bilim kurgu, sosyal, hiciv vb.), şiir, denemeler.

Kaynak Kitaplar: Jolly, David. Writing Tasks London: CUP, 1984, Pincas, Anita. Writing in English Hong Kong: Macmillan. 1987, Winkler, Anthony C, and Jo Ray McCuen. Writing Talk. New Jersy: Prentice Hall, 1997.

Pakistan Çalışmaları: Bkz. Sf: 59.

Tablo 28: 5. Dönem

	5th Term Regular			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	GC(A)-107	Arts of Writing Arabic/ Arapça Yazı Sanatı	فنون الكتابة بالعربية	**3**
2.	TI(C)-125	Interpretation from Arabic intoEnglish/ Arapçadan İngilizceye Tercüme	ترجمة فورية من العربية إلى الإنجليزية-1	**3**
3.	GC(A)-102	Asian Civilizations (China)/ Asya Medeniyetleri (Çin)	الحضارات الآسيوية (الصين)	**3**
4.	TI(C)-126	Interpretation from English into Arabic/ İngilizceden Arapçaya Tercüme	ترجمة فورية من الإنجليزية إلى العربية -1	**3**
	TI(E)-127	Effective Communication	بلاغة إنجليزية	**3**

5.		(English)/ İngilizce Dil Sanatı		
6.	GC(A)-117	World Geography/ Dünya Coğrafyası	جغرافية العالم	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 18				

Arapça Yazı Sanatı/ Arts of Writing Arabic/:

Dersin amacı öğrencinin genel olarak Arapça yazma becerisini güçlendirmek, öğrencilerin mesleki gelişim için gerekli başvuru, özgeçmiş gibi gerekli belgeleri hazırlamalarını sağlamak, Arapça etkili yazılar yazabilmelerine olanak sağlamak ve onları drama, hikâye, deneme vb yazılarında yönlendirmektir.

Dersin içeriği ise şöyledir: noktalama işaretleri, cv, dilekçe, mektup, yazı/makâle, sms, e-posta yazma, metin özetleri, medya haberi, rapor, reklam vb. gibi metinlere ilişkin yorum / not yazma, metinden sonuçların çıkartılması üzerine pratik uygulama, öykü yazı, oyun / tiyatro ve çeşitleri, Arap şiiri ve öğeleri.

Arapçadan İngilizceye Tercüme 1/ Interpretation from Arabic intoEnglish:

Dersin amaçları, öğrencilere çevirinin temel kavramlarını, kısımlarını ve yöntemlerini tanıtmak, ezber becerilerini artırmak, çeviri yeterliklerini geliştirerek kendilerine olan güveni sağlamak ve tercüme alanlarından birinde uzmanlaşmalarını sağlamaktır.

Ders içerikleri;

1. Kısım: Tercüme ve tercümanın manası, terminolojik tanımı, tercüman, anlık tercümenin üç temel unsuru, tercümenin faydaları, mütercim ve tercümanlar arasındaki farklar, tecüme yöntemleri, tercümenin tarihi, kısımları; simultane yargı tercümeleri ve tercümanlar, tıp, işaret dili, konferans, basın tercümeleri ve yardımcı tercümanlar.

- Tercüme çeşitleri**:** internet sitesinden, videodan, telefondan, farklı bir mekândan anlık çeviri ve anlık çeviride hâfızanın önemi.
- Bellek türleri; kısa süreli ve uzun süreli bellek.
- Beden dili ile tercüme; göz, saç, kafa, boyun, eller, ayaklar vb.

2. Kısım: Pratik - Dinleme ve Video Tercümesi**;** Genel diyaloglar, basit cümleler, konferanslar, konuşmalar, haberler, tıp, hukuk, sağlık vb. konularda tercümeler.

Dersin İşlenişi**:** Dersin işlenişinde uygulanan bazı yöntemler şöyledir; Birinci bölüm olan teorik kısım anlatım yolu ile işlenir. İkinci kısımda ise bahsi geçen hukuk, sağlık, edebiyat ve medya terimleri ayrıca Kurân, hadis ve fıkıh çevirileri üzerinde durulur. İnternet, video vs aracılığı ile çevirisi yapılacak metin öğrencilere dinletilir ve çeviri yöntemleri (Simultane/Ardıl) uygulanarak tercüme yapılır. Öğrencilerden, hocanın önerdiği (Arabistan, Ürdün, Çin, Pakistan, Mısır, Irak, Libya, Sudan, Suriye) ülkelerden kendilerinin seçeceği ülkenin başkanlık konuşmalarını çevirmeleri istenir. 10 dk süre verilir ve dinleyen öğrencilerden de not almaları ve yorum yapmaları beklenir.

Asya Medeniyetleri (Çin)/ Asian Civilizations (China):

İngilizceden Arapçaya Tercüme/ Interpretation from English into Arabic:

Bu dersin amaç yöntem ve içeriği de Arapça'dan İngilizce'ye tercüme dersindeki yöntem ve konuların İngilizce'den Arapça'ya tercümesi halidir.[83] Ayrıca bu derste bazı seçkin firmalara iş kariyerleri için internet sitesi üzerinden başvuru yapmaları istenir. Bu başvuru formunun kopyası ve ekran görüntüsü dersin hocasına da internet üzerinden gönderilir. Örnek siteler;

- American Translators Association, 225 Reinekers Ln., Suite 590, Alexandria, VA 22314. Internet: http://www.atanet.org

[83] Bkz.Arapçadan İngilizceye Tercüme 1, s. 106.

- American Literary Translators Association, University of Texas at Dallas, 800 W. Campbell Rd., Mail Station JO51, Richardson, TX 75080-3021. Internet: http://www.utdallas.edu/alta

- International Medical Interpreters Association, 800 Washington Street, Box 271, Boston, MA 02111-1845. Internet: http://www.imiaweb.org

- Localization Industry Standards Association, Domaine en Prael, CH-1323 Romainmôtier, Switzerland. Internet: http://www.lisa.org

- National Association of Judiciary Interpreters and Translators, 1707 L St. NW. Suite 570, Washington, DC 20036. Internet: http://www.najit.org.

İngilizce Dil Sanatı/ Effective Communication: Amaç:

Dersin amacı iletişimin niteliği, işlevi ve işlemi hakkında bilgi vermek, öğrencilere, çok çeşitli durumlarda iletişim araçları olarak anlamlı öğrenme deneyimleri kazandırmaktır.

Ders içerikleri; İletişim psikolojisi, iletişimin işlevi ve süreci, dil ve iletişim, sözsüz iletişim, etkili iletişimde engeller, yazma sürecini yönetmek, teknik yazı, rapor yazma, temalar, ögeçmiş, mektuplar, başvuru, sözlü iletişim, kötü dinleme alışkanlıkları, etkili dinleme adımları, sözlü sunumlar, prosedürler, eğitici sunumlar ve ikna edici sunumlardır.

Kullanılan kitaplar ise şunlardır; Murray Cunningham, 'Communication' Macmillan, Allan A. Glathon, 1975 Pattern of Communication NP, Suson M. Ervin Tripp. 1973: Stonford University press, Scott 1974: Experience and Communication Forqan & Company.

Dünya Coğrafyası/ World Geography:

Ders içerikleri**:** bu derste şu konular işlenir; Coğrafyaya giriş, coğrafyanın dalları, coğrafyanın önemi, coğrafyaya müslümanların katkıları, dünya, dünyanın yüzeyi, kara dağılımı, yerleşim türleri, dağlar, plato, ovalar, konum kavramı, enlem ve boylam, zaman ve mevsimsel değişimler, Asya Kıtası, Pakistan - Çin coğrafyası,

Ortadoğu, Suudi Arabistan, Afrika Kıtası, Mısır üzerine bir çalışma, Kuzey Amerika Kıtası, ABD üzerine bir çalışma, Güney Amerika Kıtası, Brezilya üzerine bir çalışma, Avrupa Kıtası, İngiltere Üzerine bir çalışma, Avustralya Kıtası, Avustralya üzerine bir çalışma, okyanus dünyası, okyanusun önemi, denizin önemi, nehir nedir, nehrin önemi, küresel nüfus, nüfusun dağılımı, nüfus faktörü ve son haftada dersin gözden geçirilmesi.

Tablo 29: 6. Dönem

	6th Term Regular			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	TI(C)-128	Translation (Principles and Theory)/ Tercüme (Teori ve Teknikler)	الترجمة (النظرية و المبادئ)	**3**
2.	TI(A)-129	Semantics (Arabic)/ Semantik (Arapça)	دلالات الألفاظ العربية	**3**
3.	TI(C)-130	Translation of Variety of Discipline/ Çeşitli Metin Tercümeleri 1	ترجمة من نصوص المتنوعة-1	**3**
4.	TI(C)-131	Translation (Problems)/ Tecüme Problemleri	مشكلات الترجمة	**3**
5.	TI(E)-132	Semantics (English)/ Semantik (İngilizce)	دلالات الألفاظ الإنجليزية	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 15				

Tercüme (Teori ve Teknikler)/ Translation (Principles and Theory): Dersin Hedefleri; Eski çağlardan günümüze kadar olan çeviri kuramlarını ve girişimlerini ayrıntılı bir şekilde incelemek. Çeviri alanında farklı araştırmacı ve

akademisyenlerin kitaplarında ve teorilerinde bulunan çevirinin temel kural ve ilkelerini ve bazı temel tercüme terimlerinin anlamını bilmektir.

Amaçları ise; Etkin, yetkili, yetenekli ve profesyonel bir çevirmen olabilmek, çeviriyi etkileyen kültürel boşlukları ve farklılıkları bilmek, çevirmenlerin karşılaştığı tüm sorunlar ve zorluklarla başa çıkmaktır.

Ders içeriği ise şöyledir: Çeviri teorisinin tanımı**,** çeviri teorilerine bir bakış: erken dönem çeviri teorileri, İslâmi Dönem teorileri, Emeviler Dönemi**,** Abbâsi Dönemi**,** İspanyol Dönemi**,** Orta Çağdaki Teoriler, Modern Dönem.

Bu dönemlerdeki teoriler detaylı olarak kuramları oluşturan öncü şahsiyetler üzerinde durularak anlatılır. Ayrıca çeviri terimleri olan kelimesi kelimesine çeviri, anlamsal çeviri, uygunluk, ruh, ifade, yorumlamak, taklit, resmî eşdeğerlilik, dinamik eşdeğerlilik, iletişim, dillerarası, çeviri, alıntı, aktarım, modülasyon, idirgeme ve genişleme, uyarlama gibi kavramlar açıklanır.

ABBREVATION/KISALTMALAR

- SL Source Language/ Kaynak Dil
- TL Target Language/ Hedef Dil
- SM Subject Matter/ Konu Maddesi
- ST Source Text/ Kaynak Metin
- TT Target Text/ Hedef Metin
- TS Translated Source/ Çevrilen Kaynak
- NL Natural Language/ Doğal Dil
- MT Machine Translation/ Makine Çevirisi
- CAT Computer Assisted Translation/ Bilgisayar Destekli Çeviri
- SL Spoken Language/ Konuşulan Dil
- WL Written Language/ Yazılı Dil

Araştırma Materyalleri ve Bazı Önerilen Kaynak Kitaplar:

Nazariyyetu’t-Tercumeti’l-Hadîse- Muhammed Anânî

Nazariyyâtu't-Tercüme- Muhammed Şâhîn

Semantik (Arapça)/ Semantics (Arabic): Dersin amacı; Arapçanın dilbilim özellikle de semantik ölçütleri hakkında öğrencilerin bilgilerini geliştirmek, öğrencilere Arapça kelimelerin farklı anlamlarından eski Arap âlimlerinden faydalanarak örnekler göstemek, Hans Wehr'in sözlüğünden yararlanarak öğrencilere bin tane Arapça ve İngilizce kelime ve cümle ezberletmek, öğrencileri İngilizce anlamdan yola çıkarak yeni Arapça kelimeler bulmaya hazırlamaktır.

Ders içerikleri: dersler haftalık olarak sırası ile şu şekilde işlenir; Semantiğin anlamı ve tanımı, delâlâtu'n-nahviyye, delâlâtu'l-mu'cemiyye ve sarfiyye, semantiğin çeşitleri, semantikte kullanılan terimler, Hnas Wehr sözlüğünden kelimeler, her harften kırk kelime, bazı Arapça eski kaynaklardan kelimeler ve anlamları, Câhız, İbn Fâris ve Mu'cemu Mekâyîsi'l-Luğa eseri, İbn-i Cinnî ve el-Hasâis'i, el-Mu'cemu'l-Vasît ve el-Mu'cemu'l-Murîd.

Derste kullanılan kaynaklar şunlardır:

- Lexicography and Semantics by SalimSulaiman al-Khummash (el-Mu'cem ve 'İlmu'd-Delâle- Süleyman Hummaş),
- Dictionary Hens Weir,
- Semantics Guide Edited By Shair Ali Khan.

http://www.angelfire.com/tx4/lisan

http://www.khamash.cjb.net

Çeşitli Metin Tercümeleri 1/ Translation of Variety of Discipline:

Dersin temel amaçları;

- Öğrencileri çeşitli alanlarda genel bir fikir sahibi olmalarını ve bunlarla ilgili konuları anlamalarını sağlamak için çeşitli insani bilimlerin temelleri ile tanıştırmak,
- Sosyoloji, psikoloji, ekonomi, hukuk, Kurân, hadis, fıkıh gibi alanlarda seçili metinleri okumak ve anlamak için öğrencileri eğitmek,

- Yukarıdaki bilimlerin her birinde yeterli kelime ve terminolojiyi öğrencileri tanıtmak (250 - 300 sözcük),
- Öğrencilerin genel kelime dağarcığını 1000 yeni sözcük ile zenginleştirmek,
- Onları ilgili konuların belirli pasajlarının tercümesinde eğitmektir.

Ders İçerikleri; Seçili pasajlar üzerinde çalışma ve inceleme eşliğinde psikoloji, ekonomi, hukuk, sosyoloji, Kurân, hadis ve fıkıh alanı ile ilgilili yeni kelime, terim ve ifadeler üzerinde durulur. Her bir alan için yaklaşık olarak 250-300 kelime öğrenilir.

Ders kitabı; Öğretmen öğrencilerin seviyesini göz önünde bulundurarak onlara belirli kavram ve terimleri tanıtacak ilgili disiplinlerle alakalı uygun pasajları seçer.

Tecüme Problemleri/ Translation (Problems):

Dersin amacı;

- Öğrencilere tercüme sanatını, tercümenin temel prensiplerini, kurallarını ve önemli konuları tanıtmak,
- İngilizce'den Arapça'ya veya Arapça'dan İngilizce'ye metin materyalleri çevirirken bir öğrencinin karşılaştığı başlıca sorunlar ve zorluklar hakkında bilgi vermek,
- Öğrencilere çeviri esnasında ilgili dillerin temel dilbilgisi kurallarını ve uygulamalarını tanıtmak,
- Öğrencilerin iki ilgili dilin morfolojik ve sözdizimsel kalıplarını ve yapılarını anlamalarını ve kavrayabilmelerini sağlamak,
- Her iki dilden seçilen bölümler vasıtasıyla öğrencilere yeterli düzeyde sözcük dağarcığı ve iki dili özel olarak kullanmalarını sağlamaktır.

Ders içerikleri şöyledir;

- Giriş: Tercümenin tanımı, yöntemi ya da stratejisi, çevirmenin rolü, çeviri türleri, çeviri problemleri, bir sanat ya da bilim olarak çeviri.

- Bir tercümanın temel nitelikleri.

- Tercümanların araçları.

- Tercümenin zorlukları ve sorunları; Tek sözcüklerin, soyut ve somut kelimelerin, özel isimlerin, şehir ve ülke adlarının tercüme problemleri, Kültür ve çevre problemleri, Deyimsel ifadeler, Kısaltmalar, Zarfların tercümesi, 'There ...' ile başlayan ya da 'it' ile başlayan cümlelerin using may, might, will, would, can could, should, must, ought to kullanılarak çevirisi, gelecek, şimdiki ve geçmiş zamanlı cümlelerin çevirisi.

Ders kitapları ise şunlardır; Fennu't-Terceme/ Safâ Hulûsî, Ususu't-Terceme/ İzzeddîn Muhammed Necîb, Keyfe Tutercimu/ Muhammed Huseyin Yûsuf.

Semantik (İngilizce)/ Semantics (English):

Bu ders Mütercim Tercümanlık bölümü öğrencilerinin ihtiyaç duydukları sorunları gidermek için tasarlanmıştır. Derste öğrencilerin alt yapıları gözönünde bulundurulur ve çok derinlere inilmez. Dil analizinde kullanılan temel kavram ve metodlara (özellikle İngilizce), öğrencilerin bir dilden diğer dile deyimleri, kavramları, fikirleri ve bilgileri çevirerek öğrencilerin gereksinimlerini göz önünde bulundurmalarına yardımcı olacak bir giriş sağlar. Dolayısıyla bu ders, öğrencilerin anlambilimin kavramları ve analitik araçları hakkında bilgi sahibi olmalarını amaçlamaktadır.

Ders içerikleri şöyledir;

Anlambilim ve dilbilim, anlambilimin kapsamı, algı ve referans, anlamsal bir birim olarak sözcük, anlambilim yaklaşımları, felsefi anlambilim, tanımlayıcı anlambilim, teorik anlambilim.

Ders Kitapları; Semantics by Palmer. F.R. (CUP) 1981, Linguistic Semantics by John Lyons (CUP) 1995, Semantics: A course Bookby James R. Hurford (2007).

Tablo 30: 7. Dönem

	7th Term Regular			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	TI(C)-133	Translation of the language of the press/ Basın Dili Tercümesi-1	ترجمة لغة الصحافة 1-	**3**
2.	TI(A)-134	Interpretation from Arabic into English/ Arapçadan İngilizceye Anlık Çeviri 2	ترجمة فورية من العربية إلى الإنجليزية-2	**3**
3.	TI(C)-135	Interpretation from English into Arabic/ İngilizceden Arapçaya Anlık Çeviri 2	ترجمة فورية من الإنجليزية إلى العربية -2	**3**
4.	GC(A)-118	Pedagogical Psychology/ Pedagojik Psikoloji	علم النفس التربوي	**3**
5.	TI(E)-136	Translation of Variety of Disciplines/ Çeşitli Metin Tercümeleri-2	ترجمة من نصوص متنوعة -2	**3**
Total Credit Hourse of the Semester 15				

Basın Dili Tercümesi-1/ Translation of the language of the press:

Dersin Amacı;

- Öğrencilerin basının diliyle tanışması ve kitle iletişim araçlarının genel terim ve deyimlerinin tanıtılması,
- Dil öğrenimine ve iletişimsel yeterliliğe yaratıcı ve dinamik yaklaşım,
- Öğrenciyi hedef dillerde kademeli olarak serbestliğini ve kendine güveni sağlayarak dildeki konuşma ve yeterlik düzeyini geliştirmek,
- Yabancı dil eğitimin medya ile ilgili meslek ve kariyerle ilişkli olduğunun farkındalığını oluşturmak,

- Analitik ve yorumlama kabiliyetini artırmaktır.

Ders içerikleri ise şöyledir:

- Haberler hakkında kısa bilgi, Arapça ve İngilizce gazete haberleri, Arapça ve İngilizce canlı yayın haberleri.
- Teori: Basının Tanımı**,** Haber**,** Yayıncılık Kurumu**,** Gazete**,** Editör**,** Muhabir.
- Pratik: Arap yazılı basınından seçili pasajlar, İngiliz yazılı basından seçili pasajlar, haber dili**,** manşet dili**,** ilan dili**,** başmakale.

Ders materyali; Dersler hocanın Arapça ve İngilizce yayın yapan gazetelerden seçtiği pasajlara dayanmaktadır.

Arapça'dan İngilizce'ye Anlık Çeviri 2/ Interpretation from Arabic intoEnglish:

Ders İçerikleri; Simultane tercüme türleri ve alıştırmaları; Simultane tercüme, Çince simultane tercüme, Ardıl ve anlık tercüme, Çin'de simultane tercüme konferansı, çocuklar için simultane tercüme, videodan anlık tercüme, Telefon ile anlık tercüme, Vücut dili ile anlık tercüme, Simultane tercümede hafıza alıştırmaları; hafızanın fonksiyonu ve tercümedeki önemi, çeşitli konularda alıştırmalardır.

İngilizce'den Arapça'ya Anlık Çeviri 2/ Interpretation from English intoArabic:

Dersin hedefleri:

- Öğrencilerin her türlü yorumu ve temel terimleri bilmelerini sağlamak,
- İnternet kaynaklarını kullanarak her türlü yorumlamayı yapmalarını sağlama,
- İngilizce dinleme ve Arapça konuşma becerilerini geliştirme,
- Onlara en uygun alanı seçme konusunda çevre sağlamaktır.

Ders içerikleri ise şöyledir:

1- Tercüme türleri; Bu başlıkta simultane tercüme, Çince simultane tercümeler, ardıl tercüme, Çin'de konferans tercümeleri, çocuklara yönelik tercüme,

video ve telefon bağlantılı anlık tercüme, beden dili ile tercüme gibi konular ele alınır.

2- Tercümede hafıza eğitimi; Hafızanın tercümedeki önemi ve tercümeyi hafızada tutabilmek için hafıza kuvvetlendirme teknikleri gibi başlıklar ele alınır.

3- Tercümanlık eğitimi; Ulusal konuşmalar, kelimeden ziyade düşünceyi not alma, not alma teknikleri, not almanın yedi kuralı.

4- Öğretim Yöntemi; Videolar, ses ve metinler; öğretmen belirli videolarla öğrencileri sınıf içerisinde simultane çeviriler yaptırarak alıştırma yaptırır. Daha önceden tercüme için ön hazırlığa izin verilmez. Daha sonra öğrencilerin seviyelerini ölçmek için bazı uluslararası konferans vb. toplantılara katılım gerçekleştirilir.

Ders Materyalleri: Interpreter's Guide, Edited by Shair Ali Khan, Videos and Books from Resource CD prepared by Shair Ali Khan.

Pedagojik Psikoloji/ Pedagogical Psychology:

1. Giriş

Psikolojinin tanımı, eğitim psikolojisinin tarihsel gelişimi, psikoloji dalları, çocukluk döneminde etkili ve duygusal süreçler, öğrenme, öğrenmenin anlamı ve niteliği, öğrenme ilkeleri, öğrenme düzeyleri, öğrenme koşulları, öğrenme kuramları, zekâ kuramları, kişilik kuramları, bireysel farklılıklar, akıl sağlığı gibi konular alt başlıklarla detaylı olarak incelenir.

Kullanılan kaynaklar şunlardır; Advance Educational Psychology by S. S. Chohan, New Delhi, AIOU (2002) " Educational Psychology and Guidance". Allama Iqbal Open University, Islamabad, Davidoff, Linda. L. (1987) " Introduction to Psychology". New York, Mc Graw Hill Inc.

Çeşitli Metin Tercümeleri-2/ Translation of Variety of Disciplines:

Dersin amacı öğrencilere çeşitli bilim ve teknoloji konularının temel kavramlarını tanıtmak ve bu konularla ilgili metinleri anlamalarını ve fikir sahibi

olmalarını sağlamak, onları çeşitli bilimlerle ilgili konuların seçilmiş bölümlerinin okunması ve anlaşılması için eğitmek, bilim ve teknoloji ile alakalı yeterli düzeyde kelime ve terminolojiyi tanıtmak, genel kelime dağarcığını 1000 yeni sözcük ile zenginleştirmek ve onları ilgili konuların belirli pasajlarının tercümesinde eğitmektir.

Dersin içeriğini şu konular oluşturmaktadır:

- Arapça ve İngilizce yeni kelimeler ve ifadeler.
- Çeşitli metin türleri: Sosyal bilimler, doğa bilimleri, sanat, dilbilim, teoloji.
- Dergiler: 5 Arapça, 5 İngilizce (600 kelimelik).
- Gazeteler: 5 Arapça, 5 Englsih (600 kelimelik).
- Hukuk: Kitaplar, gazeteler ve dergiler,
- Medya: Günlük gazetelerdeki yazılar, yazı işleri,
- Mektuplar, belgeler, (eğitim) uygulamaları.

Dersin İşlenişi; Ders sorumlusu öğrencilerin seviyesine uygun, çeşitli bilim dallarından, temel kavramları öğretecek pasajları seçer.

Tablo 31: 8. Dönem

	8th Term Regular			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	TI(C)-137	Analysis of Problems and Erors in Translation/ Tercüme Problemlerinin ve Hatalarının Analizi	تحليل مشاكل و اخطاء الترجمة	**3**
2.	TI(C)-138	Translation of the language of the press/ Basın Dili Tercümesi-2	ترجمة لغة الصحافة -2	**3**
3.	TI(C)-139	Translation of Variety of Terminology/ Çeşitli Kavramların Tercümesi	ترجمة مصطلحات متنوعة	**3**

4.	TI(C)-140	Project/ Proje	بحوث ميدانية	**6**
Total Credit Hourse of the Semester 15				

Total Credit Hours for BS Translation & Interpretation of Arabic-English = 135

Tercüme Problemlerinin ve Hatalarının Analizi/ Analysis of Problems and Erors in Translation:

Amaçlar: Öğrencinin iki dilin yapısal farklılıkları hakkında fikir sahibi olmasını sağlamak, böylece bir dilden diğer dile çeviri yaparken gözlem yapmalarını sağlamak, bol egzersiz ve uygulama yoluyla çeviri becerilerini geliştirmektir.

Ders içerikleri ise şöyledir;

- Arapça'nın bir dil olarak dil ve anlam özellikleri ile ilgili kısa bir giriş,
- İngilizce'nin önemli özellikleri ile birlikte bir dil olarak kısaca tanıtılması,
- Arapça ve İngilizce arasındaki farkın ve çevirmenlerin tercümesinde gözlemlenmesi gereken noktalar.
- İki dilde gramer ve yapısal farklılıkların kısa bir incelemesi aşağıdaki başlıklara atıfta bulunularak yapılır:
- İki dildeki temel yapı farklılıkları, sıfat ve zarfları ele alarak karşılaştırmalı cümle kurma, atasözü ve deyim tercümeleri iki dil arasında karşılıklı olarak yapılır, bazı şiir, hikâye ve diğer edebi türlerin tercümelerine yer verilir.
- Bazı farklı yapıların pratik uygulamalar ile nasıl tercüme edileceği üzerine temel kurallar,
- Kur'an'dan bazı kolay bölüm ve cümlelerin özellikle de deyimlerin tercümesi,
- Kolay ve kısa bazı hadis tercümeleri,
- Çeşitli konulardaki konuşmaların tercümeleri.

Ders Kitabı; Öğretmen dersin amaç ve içeriklerine uygun metinler seçmeli ve uygulamalı olarak işlemelidir.

Basın Dili Tercümesi-2/ Translation of the language of the press:

Bu dönemde okutulan basın dili tercümesi dersinin amacı; öğrencilerin basının diliyle tanışması ve kitle iletişim araçlarının genel terim ve deyimlerini anlaması, dil öğrenimine ve iletişimsel yeterliliğe yaratıcı, dinamik ve yönlendirici olmayan yaklaşım sağlamak, gramer konularını anlatmadan doğal süreç içerisinde kavranılmasını sağlamak, öğrencilerin rutin ezber yapmaları yerine doğal işleyiş ile yeteneklerini geliştirmelerini sağlamak, öğrencilerin hedef dil öğreniminde aşamalı olarak kendine güvenlerini sağlamak ve yeteneklerini geliştirmek ve onların medya ile ilgili meslek ve kariyerin yabancı dil ile ilgisininin farkındalığını oluşturmak, analitik ve yorumlayıcı kabiliyet düzeylerini artırmaktır.

Ders içerikleri ise şöyledir;

Dersler Arapça ve İngilizce gazetelerden seçmelere dayanmaktadır. 10 Arapça gazete ve 10 İngilizce gazete ele alınır ve bunlardan şu başlıklar detaylı olarak incelenir; Haber dili, başlıklar, ana sayfa, başmakale dili ve editöre ait dil, duyuru ve afiş vb ilan dili konuları üzerine yoğunlaşılır.

Ders Materyali; İlgili öğretmen derste kullanılacak gazeteleri seçer.

Çeşitli Kavramların Tercümesi/ Translation of Variety of Terminology:

Amaçlar;

1. Öğrencileri güncel çeviri dünyasında kullanılan çeşitli terimlerle donatmak.

2. Etkileyici, mükemmel ve yetenekli birer tercüman olmalarını sağlamak.

3. Bu terimleri kullanarak faydalı cümleler kurma yeteneklerini geliştirmektir.

Ders İçerikleri; Konular ve konularla alakalı ortalama öğrenilecek kavram sayısı şu şekildedir;

Reklamcılık / Halkla İlişkiler (50), Muhasebe (50), İşletme / Ticaret (genel) (50), Sertifikalar, Diploma, Ruhsat, Özgeçmiş (50), Sinema, Film, Tv, Drama (50), Bilgisayarlar (genel) (50), Bilgisayarlar: Donanım (37), Bilgisayar: Yazılım (50), Bilgisayar: Sistemler, Ağ Ortamları (54), Ekonomi (50), Eğitim / Pedagoji (50), Elektronik / Elektrik Mühendisliği (50), Finans (genel) (50), İnsan Kaynakları (50), IT (Bilgi Teknolojisi) (50), Deyim / Özdeyiş / Atasözü (50), Uluslararası Org / Dev / Coop (50), İnternet, e-Ticaret (50), Hukuk (genel) (50), Hukuk: Sözleşme (50), Hukuk: Patent, Tescilli Marka, Telif Hakkı (50), Hukuk: Vergilendirme & Gümrük (40), Dilbilim (50), Medya / Multimedya (50), Tıp (genel) (50), Tıbbi: Kardioloji (40), Tıbbi: Diş hizmetleri (30), Tıp/ Genel Sağlık (50), Tıbbi: Aletler (50), Tıbbi/ Eczacılık ürünleri (50), Şiir & Edebiyat (50), Telekom (ünikasyon) (50), Turizm & Seyahat (50), Taşımacılık / Ulaştırma/ Nakliye (50).

Dersin işlenişi;

- Modern Arapça ve İngilizce'nin terminolojileri, uzun cümleler ve paragraflar sınıfta tartışılır.

- On tane belirlenmiş alandan biri seçilerek sınıf sunumu yaptırılır.

- Bu öğrencilerin dokuzu seçtiği alanı İngilizce'den Arapça'ya tercüme eder, biri ise Arapça'dan İngilizce'ye tercüme yapar.

- Ayrıca her öğrenci listede yer alan konularla alakalı, İngilizce veya Arapça iki ayrı video sunumu bulur ve bu videoları hangi dilde ise karşı dile çevirir.

Ders materyali olarak öğretmen seçilen terminolojilerle alakalı metin hazırlar.

Proje/ Project: Bir anlamda bitirme tezi gibi bir proje ödevinin hazırlandığı derstir. Sunum İngilizce ve Arapça olarak iki dilde ortak ve eşit seviyede kullanılmış olmalıdır.

2.1.3.2. Mütercim-Tercümanlık Bölümü Lisansüstü Programları

مرحلة ماجستير الفلسفة في دراسات الترجمة

Tablo 32: Tercüme Çalışmaları Yüksek Lisans Programı (Tezli)

	1st Semester: الفصل الدراسي الأول 1.Dönem			
S.No	**Course Code/ Ders Kodu**	**Course Title/ Ders Adı**		**Credit / Kredi**
1.	TS(C)-501	History of Translation/ Tercüme Tarihi	تاريخ الترجمة	3
2.	TS(C)-502	Mütercim Tercümanlık Öğretimi için Eğitim Müfredatı	مناهج تربوية لتدريس الترجمة و الترجمة الفورية	3
3.	TS(C)-503	Tercüme ve Tercümanlık Yönelimleri	إتجاهات الترجمة و الترجمة الفورية	3
4.	TS(C)-504	Tercüme ve Kültürel Çalışmalar	الترجمة و الدراسات الثقافية	3
5.	TS(C)-506	Uygulamalı Dilbilim	علم اللغة التطبيقي	3 غير معتمدة
Total Credit Hourse of the Semester 12				

2. Dönem

	2st Semester: الفصل الدراسي الثاني 2.Dönem			
S.No	Course Code/ Ders Kodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	TS(C)-507	Kur'an-ı Kerim Tercümesi	ترجمة معاني القرآن الكريم	**3**

2.	TS(C)-508	Otomatik Tercüme (Bilgisayar Tercümesi)	الترجمة الآلية	**3**
3.	TS(C)-509	Görsel - İşitsel ve Altyazı Tercümesi	الترجمة السمعية و البصرية و الحاشية السينمائية	**3**
4.	TS(C)-510	Tercüme Çalışmalarında Araştırma Yöntemleri	منهج البحث في دراسات الترجمة	**3**
5.	TS(C)-511	Tercüme Projesi Yönetimi	إدارة مشروع الترجمة	3 غير معتمدة
Total Credit Hourse of the Semester 12				

	رسالة ماجستير الفلسفة			
S.No	Course Code/ DersKodu	Course Title/ Ders Adı		Credit/ Kredi
1.	TS(C)-509	Thesis/ Tez	رسالة علمية	**6**
Total Credit Hourse of the Semester 6				

2.2. KÂBİL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ ARAP DİLİ BÖLÜMÜ

Kâbil üniversitesinin Dil ve Edebiyat Fakültesine bağlı olan Arap Dili bölümü 1345 (1926) yılında kurulmuştur. Bu bölümde okuyan öğrenciler 4 yıllık lisans eğitimleri boyunca Arapça öğretimine tabi tutulurlar ve mezun olduklarında Arapça öğretmeni olarak istihdam edilirler. Bölümde öğretilen temel konular şunlardır; Sözcük bilim, edebiyat tarihi, edebî eleştiri ve tercüme.[84] Bölümde ayrıca akşam programı denilen ikinci öğretim programı bulunmakta ve eğitim süresi beş yıl sürmektedir. Toplamda ise bölümde yaklaşık beşyüz öğrenci eğitim görmektedir.

[84] http://ku.edu.af/en/page/social-science/881/arabic-language-department (02.09.2016).

Bölüm başkanı ve yardımcısı, eğitim müfredatlarının İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi'ndeki ile benzer olması hakkında ayrıca bölüm ve öğrencilerin başarısı konusunda yapılan röportajda şu bilgileri aktarmıştır;

''Burada dersler IIUI'nın aksine az sayıda dersin haricinde yerel dil ile yani Farsça işlenmektedir. Ayrıca burada Arap dilinde bölüm olarak, İslâmâbâd İslam Üniversitesi'nde ise fakülte olarak eğitim verilmektedir. Bilindiği gibi öğrencilerin Arapça alt yapılarının ve konuşma seviyelerinin yeterli olmamasında önemli bir etken çevredir. Bu bölümde okuyan öğrencilerin tamamı Afgan olduğundan sınıfta sadece kendi ana dillerini kullanmakta ve Arapçayı duyma ve kullanma konusunda çok şanslı olamamaktadırlar. Ayrıca IIUI'da hocaların çoğu Arap ve derslerde Arapçayı fasih olarak çok verimli bir şekilde kullanıyorlar. Burada ise hocaların tamamı Afgan uyrukludur. Ayrıca orada öğrencilerin farklı uyruklardan olması nedeniyle eğitim dili de Arapça, burada ise öğrencilerin tamamı Afgan olduğundan eğitim dili de Farsça ve Peştucadır. Bu da öğrencilerin Arapça dil seviyelerindeki gelişiminin önüne geçmektedir.

Öğrenciler Afganistan'da lise eğitimlerinde de Arapça dersi görmektedirler. Ancak bu bazı Kur'an âyetlerinin ve Hadîs-i-Şeriflerin Peştuca ve Frasça'ya çevirileri ile kısıtlı kalmaktadır. Dolayısıyla öğrenci Arap Dili ve Edebiyatı bölümüne geldiğinde altyapısı yok denecek kadar azdır. Bu gibi sebeplerden ötürü öğrencilerin çoğu mezun olduklarında Arapçayı yeterli düzeyde kullanamamaktadırlar.

Ancak yeni bir düzenleme ile lisans öncesi öğretimdeki eğitim - öğretim ve hoca kalitesini artırmak için bakanlığın aldığı karar doğrultusunda bazı bölümlerle birlikte Arap Dili ve Edebiyatı bölümüne de bölüm mezunlarının öğretmen olabilmeleri için yüksek lisans yapmış olmaları şartı getirilmiştir. Bu bölümde de birkaç ay içerisinde yüksek lisans programının açılması beklenmekte ve bunun lisans öncesi ve sonrası için eğitim kalitesini büyük oranda artıracağı düşünülmektedir.

Dolayısıyla bölümde şimdilik yalnızca lisans programı bulunmaktadır ve bu programda 2'si bayan 13 hoca eğitim vermektedir. Bunların beşi doktora, dördü yüksek lisans ve diğerleri ise lisans mezunu okutmanlardan oluşmakta olup tamamı

Afganistanlıdır. Bunun yanısıra bölümde yaklaşık bin öğrenci bulunmaktadır. Birinci ve ikinci sınıflarda ikişer, üçüncü ver dördüncü sınıflarda ise üçer şube vardır. Eğitim sabah, öğle ve akşam programları halinde verilmektedir. Akşam parogramı (ikinci öğretim) daha çok çalışan memurlar için açılmış olan ücretli bir programdır. Sabah ve öğle eğitimleri ise sınıfların az olmasından dolayı uygulanmış olan bir çözüm yöntemidir.'[85]

Ayrıca öğretim üyesi Mohammad Qasim da şu bilgileri vermiştir;

'Yabancı dil öğrenmede en büyük etken çevredir. Eğer hocalarımız bu çevreyi oluşturamaz ve öğrenciye sunamazsa yabancı dilin öğrenilmesi zorlaşır. Dil yaşayan bir olgudur ve sürekli kullanılmayı gerektirir. Aksi halde unutulur. Dolayısıyla hocaların bu dili kendileri açısından da eğitim esnasında kullanmaları şarttır. Benim tecrübelerim gösterdi ki; eğer hoca daha derse başladığı ilk günden Arapça konuşmaya başlasa öğrenci dili duyarak ve zamanla konuşarak daha iyi öğrenecektir. Bu 'derste nerde kaldık, kitapları çıkarın, kalem nerde' gibi basit cümleler dâhil herşeyin Arapça olması demektir. Öğrenci başlangıçta anlamasa da bunu resimlerle veya işaretlerle anlatmak zorundayız. Fakültemizde dersler ana dil ile anlatılıyor ve derste ana dil konuşuluyor. Öğrencilere Arapça duyma fırsatı verilmiyor. Halbuki dillerimiz mahreç açısından birbirine çok yakın, bir çok kelimelerimiz ortak ve öğrenilmesi çok daha kolay. Sadece öğrencinin yapması gereken bu kelimelerin tertibini, düzen ve kaidesini öğrenmektir. Ancak hocalarımız bu fırsatı öğrenciye sunmuyor, çünkü öğrencinin daha önce Arapçaya dönük bir alt yapısının olmayışından dolayı dersi anlamayacağını düşünüyor. Bu çok korkunç bir hata ve yaklaşım ve dil öğrenmenin önüne geçen en büyük etkendir. Şayet hoca derste ilk günden Arapça konuşmaya başlasaydı, haftalar sonra öğrencilerin kendilerini anlamaya başlaması kaçınılmaz olacaktı. Ders programının bile Farsça olmaması gerekir ama maalesef bizde buna riayet edilmiyor. En azından öğrenci orada bazı kelimeler öğrenecektir. Bunların da ötesinde hocaların kendilerini geliştirmesi, dersi Arapça anlatabilecek donanımda olması ve buna hazır olmaları gerekmektedir. Bir diğer husus da burada hocalar ancak okulda ve belirli vakitlerde

[85] Kâbil Üniversitesi Arap Dilive Edebiyatı Bölüm Başkanı Abdul Ali Kohi ve Öğretim Üyesi Gul Mohammad Bashir, Röportaj, Kâbil, 05.06.2016.

öğrenci ile iç içe geçirmekte ve bu da ayrı bir problem olmaktadır. Çünkü hoca öğrenciyle sadece ders esnasında muhtap oluyor ve diğer zamanlarda aralarında bir iletişim sözkonusu değil ve öğrenci çoğu vaktini yurtta ve evde geçiriyor. Özellikle yurtlarda kalanlar için özel olarak dil gelişimlerini sağlamak için ortamlar oluşturulmalıdır. Bu, dil bölümünde okuyanların ortak bir yurdunun olması şeklinde olabilir. Veya farklı fakültelerden yabancı öğrencilerle iç içe olacak şekilde düzenlemeler yapılmalı ki öğrenci az da olsa günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar cümle kurabileceği seviyeye gelmiş olsun. Çünkü öğrenci sınıfta öğrenmediği birçok şeyi dışarda, günlük yaşamında, lokantada vs. öğrenmektedir. Bunlar için suni ortamlar oluşturulması şartır. Başka bir sıkıntı da dil eğitiminde öğrencinin okumaya yönlendirilmemesidir. Öğrenci okumuyor ve Arapça yayın takip etmiyor. Hatta ders kitaplarının dahi Farsça tercümelerinden dersi takip ediyor. Tüm bu anlattıklarımızın yanında eğer biz gerçekten samimi olsak ve öğrencinin okulda olduğu ve ders saatleri içerisindeki vakitlerde zihnini Arapça ile doyurursak Arapçayı kesinlikle öğrenir. Dil öğretiminde en önemli kıstas duymaktır. O halde biz konuşmazsak öğrenci de öğrenemez. Öğrenci hocanın elinde şekillenir. Biz Farsça konuşurken öğrenciden Arapça öğrenmesini nasıl bekleyebiliriz. Bu imkânsız. Çünkü o duyduğunu öğrenir. Tıpkı konuşmayı yeni öğrenen çocuk gibi, onlar da konuşmayı duyarak öğrenirler. Dolayısıyla bu sorunu tüm hocaların hep birlikte çözmesi ve kararlılıkla çaba sarfetmeleri gerekmektedir. O halde biz Pakistan'ın Arap ülkesi olmamasına rağmen Pakistan'da Arapça'yı nasıl öğrendik? Çünkü okulda gün boyu hocalarımızdan Arapça duyuyorduk. Okul sonrası yurda gider ve Arapça konuşmaya orada da devam ederdik. Çünkü öğrenciler farklı ülkelerden gelmişlerdi ve ortak dilimiz Arapça idi. Dolayısıyla gerek okulda, gerek yurtta ve evlerde bir Arap çevresi oluşturmuştuk. Bizim bunları gücümüz yettiğince imkânları zorlayarak oluşturmamız lazım. Çevre hür bir olgu ve biz istediğimiz çevreyi kendimiz oluşturabiliriz.'[86]

[86]Kâbil Üniversitesi Öğretim Üyesi Mohammad Qasim, Röportaj, Kâbil, 06.06.2016.

Tablo 33: Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Genel Ders Tablosu

جدول عدد المواد الدراسية لعالية اللغة العربية (متطلبات الجامعة) (مضامين بوهنتون شمال)

ت	المادة (مضمون)		رقم المادة (كود نمبر)	عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)	عدد الساعات الفصل (تعداد كريدت يك سمستر)
1.	الثقافة الإسلامية-1	İslam Kültürü - 1	LL.UR-101	1	16
2.	الثقافة الإسلامية-2	İslam Kültürü - 2	LL.UR-102	1	16
3.	الثقافة الإسلامية-3	İslam Kültürü - 3	LL.UR-201	1	16
4.	الثقافة الإسلامية-4	İslam Kültürü - 4	LL.UR-202	1	16
5.	الثقافة الإسلامية-5	İslam Kültürü - 5	LL.UR-301	1	16
6.	الثقافة الإسلامية-6	İslam Kültürü - 6	LL.UR-302	1	16
7.	الثقافة الإسلامية-7	İslam Kültürü - 7	LL.UR-401	1	16
8.	الثقافة الإسلامية-8	İslam Kültürü - 8	LL.UR-402	1	16
9.	اللغة الدرية-1	Farsça - 1	LL.UR-105	2	32

10.	**اللغة الدرية-2**	Farsça - 2	LL.UR-106	**2**	**32**
11.	**اللغة البشتوية-1**	Peştuca - 1	LL.UR-107	**2**	**32**
12.	**اللغة البشتوية-2**	Peştuca - 2	LL.UR-108	**2**	**32**
13.	**تاريخ الحضارة الإسلامية**	İslam Medeniyet Tarihi	LL.UR-103	**1**	**16**
14.	**تاريخ أفغانستان**	Afganistan Tarihi	LL.UR-104	**2**	**32**
15.	**علم النفس**	Psikoloji	LL.UR-205	**1**	**16**
16.	**پداكوجي**	Pedagoji	LL.UR-206	**1**	**16**

Tablo 34: Temel Dersler Tablosu

جدول عدد المواد الدراسية لعالية اللغة العربية (متطلبات اساسية) (مضامين اساسي)

ت	**المادة (مضمون)**		**رقم المادة (كود نمبر)**	**عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)**	**عدد الساعات الفصل (تعداد كريدت يك سمستر)**
1.	التدريبات و المحاورة-1	Tedribat ve Konuşma - 1	LL.UR-105	**2**	**32**

2.	التدريبات و المحاورة-2	Tedribat ve Konuşma - 2	LL.UR-106	**2**	**32**
3.	التدريبات و المحاورة-3	Tedribat ve Konuşma - 3	LL.UR-205	**2**	**32**
4.	الاملاء و التعبير-1	İmlâ ve Tâ’bîr - 1	LL.UR-107	**2**	**32**
5.	الاملاء و التعبير-2	İmlâ ve Tâ’bîr - 2	LL.UR-108	**2**	**32**
6.	التفسير التحليلي-1	Analitik Tefsir - 1	LL.UR-203	**2**	**32**
7.	التفسير التحليلي-2	Analitik Tefsir - 2	LL.UR-204	**2**	**32**
8.	مبادىء علم الأصوات	Fonoloji İlkeleri	LL.UR-109	**2**	**32**

Tablo 35: Uzmanlık Alanı Ders Tablosu

جدول عدد المواد الدراسية لعالية اللغة العربية (متطلبات الكلية) (مضامين تخصصي)

ت	**المادة (مضمون)**		**رقم المادة (كود نمبر)**	**ع دد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)**	**عدد الساعات الفصل (تعداد كريدت يك سمستر)**
1.	**النحو-1**	Nahiv - 1	LL.UR-101	**3**	**48**

2.	**النحو-2**	Nahiv - 2	LL.UR-102	**3**	**48**
3.	**النحو-3**	Nahiv - 3	LL.UR-201	**3**	**48**
4.	**النحو-4**	Nahiv - 4	LL.UR-202	**3**	**48**
5.	**النحو-5**	Nahiv - 5	LL.UR-301	**3**	**48**
6.	**النحو-6**	Nahiv - 6	LL.UR-302	**3**	**48**
7.	**النحو-7**	Nahiv - 7	LL.UR-401	**3**	**48**
8.	**النحو-8**	Nahiv - 8	LL.UR-402	**3**	**48**
9.	**الصرف-1**	Sarf - 1	LL.UR-103	**3**	**48**
10.	**الصرف-2**	Sarf - 2	LL.UR-104	**3**	**48**
11.	**الصرف-3**	Sarf - 3	LL.UR-203	**3**	**48**
12.	**الصرف-4**	Sarf - 4	LL.UR-204	**3**	**48**
13.	**تاريخ الأدب-1**	Edebiyat Tarihi- 1	LL.UR-207	**3**	**48**

14.	**تاريخ الأدب-2**	Edebiyat Tarihi- 2	LL.UR-208	**3**	**48**
15.	**تاريخ الأدب-3**	Edebiyat Tarihi- 3	LL.UR-303	**3**	**48**
16.	**تاريخ الأدب-4**	Edebiyat Tarihi - 4	LL.UR-304	**3**	**48**
17.	**تاريخ الأدب-5**	Edebiyat Tarihi - 5	LL.UR-403	**3**	**48**
18.	**تاريخ الأدب-6**	Edebiyat Tarihi - 6	LL.UR-404	**3**	**48**
19.	**النصوص-1**	Metinler - 1	LL.UR-209	**2**	**32**
20.	**النصوص-2**	Metinler - 2	LL.UR-210	**2**	**32**
21.	**النصوص-3**	Metinler - 3	LL.UR-307	**2**	**32**
22.	**النصوص-4**	Metinler - 4	LL.UR-308	**2**	**32**
23.	**البلاغة -1**	Belâgat - 1	LL.UR-206	**3**	**48**
24.	**البلاغة -2**	Belâgat - 2	LL.UR-305	**3**	**48**
25.	**البلاغة -3**	Belâgat - 3	LL.UR-306	**3**	**48**

26.	**البلاغة 4-**	Belâgat - 4	LL.UR-405	**3**	**48**
27.	**البلاغة 5-**	Belâgat - 5	LL.UR-406	**3**	**48**
28.	**النقد-1**	Nakd - 1	LL.UR-309	**2**	**32**
29.	**النقد-2**	Nakd - 2	LL.UR-310	**2**	**32**
30.	**النقد-3**	Nakd - 3	LL.UR-407	**2**	**32**
31.	**النقد-4**	Nakd - 4	LL.UR-408	**2**	**32**
32.	**الأدب المقارن**	Karşılaştırmalı Edebiyat	LL.UR-311	**3**	**48**
33.	**الترجمة-1**	Tercüme - 1	LL.UR-313	**2**	**32**
34.	**الترجمة-2**	Tercüme - 2	LL.UR-314	**2**	**32**
35.	**فقه اللغة-1**	Filoloji - 1	LL.UR-312	**3**	**48**
36.	**فقه اللغة-2**	Filoloji - 2	LL.UR-409	**3**	**48**
37.	**البحث العلمي**	Bilimsel Araştırma	LL.UR-411	**3**	**48**

38.	**العرو ض و القافية-1**	Arûz ve Kâfiye - 1	LL.UR-413	**3**	**48**
39.	**العرو ض و القافية-2**	Arûz ve Kâfiye - 2	LL.UR-414	**3**	**48**
40.	**أصول التدريس**	Öğretim Yöntemleri	LL.UR-410	**3**	**48**
41.	**المدار س الأدبية**	Edebî Okullar	LL.UR-412	**3**	**48**

2.2.1. Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Programı Ders Müfredatı

المنهج الدراسي لقسم اللغة العربية مطابقة لنظام الساعات87

Tablo 36: Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Programı Ders Müfredatı[88] 1. Dönem السنة الأولى (الفصل الأول) سال اول (سمستر اول)

ت	المادة (مضمون)		رقم المادة (كود نمبر)	عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)
1.	النحو-1	Nahiv – 1	LL.AR-101	**3**
2.	الصرف -1	Sarf – 1	LL.AR-103	**3**

[87] Bölümün ders içeriklerinden, bölüm başkanının açıklamasına göre yasal nedenlerden dolayı yalnızca örnek olarak bize sunulan nahiv dersine ulaşılabilmiştir. Diğer derslerin bilgileri ise bölüm başkanı dâhil bölümün bazı öğretim üyeleri ile röportaj yapılıp ses kayıtları ile sözlü olarak elde edilmiştir. Bununla birlikte derslerin çoğunun İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi'ndeki ile büyük benzerlik gösterdiği yalnızca derslerin işlendiği dönemlerde bazı değişiklikler ve bazı ilave derslerin olduğu farkedilmiştir.

[88] Qasim, Röportaj, Kâbil, 06.06.2016.

2	LL.AR-105	Tedrîbât ve Konuşma - 1	التدريبات و المحاورة-1	**3.**
2	LL.AR-107	İmlâ ve Ta'bîr - 1	الاملاء و التعبير-1	**4.**
1	LL.UR-101	İslam Kültürü - 1	الثقافة الإسلامية-1	**5.**
1	LL.UR-103	İslam Medeniyet Tarihi	تاريخ الحضارة الإسلامية	**6.**
2	LL.UR-105	Farsça - 1	اللغة الدرية-1	**7.**
2	LL.UR-107	Peştuca - 1	اللغة البشتوية-1	**8.**
Total Credit Hourse of the Semester 16				

Nahiv 1: Şerhu İbni Akîl 'alâ Elfiyeti İbn-i Mâlik kitabından işlenen bu dersin içerikleri IIUI'da olduğu gibidir. Derste beyitler ezberlenmemekte yalnızca gramer konuları işlenmektedir. İçerik IIUI'da olduğu gibidir. 8 dönemde de bu kitap kullanılıyor. Diğer kullanılan yardımcı kaynaklar ise şunlardır; Şerhu'l-Eşmûnî alâ'l Elfiye ve en-Nahvu'l-Vâfî.

Sarf 1: Bölümün sarf dersinde kullandığı ana kaynak IIUI'daki gibi son döneme kadar eş-Şeyh Ahmed Hamlavi'nin Şezal Arf isimli eseri ve Teysîr'us Sarf kitabıdır. Ders içerikleri ve dersi işleme yöntemi de aynı şekildedir.

Tedrîbât ve Konuşma 1: Bu derste Türkiye'de de birçok fakültede okutulan el-'Arabiyye Beyne Yedeyk kitabı takip edilmektedir. Ders klasik olarak okuma, tercüme ve alıştırmalar şeklinde işlenmektedir.

İmlâ ve Ta'bîr 1: Dersin hocasının farklı kaynaklardan derleme şeklinde hazırlamış olduğu kitaptan ders işlenmektedir.

İslam Kültürü-1: Genellikle Arapça ancak bazen de Farsça olarak işlenen ders Külliyetü'ş Şerî'a'dan gelen hocalar tarafından okutulmaktadır. Çoğu derste olduğu gibi içerik açısından İslâmâbâd Uluslararası İslâm Üniversitesi'ndeki ders ile benzerlik göstermektedir.

İslam Medeniyet Tarihi: Tarih bölümünden gelen hocalar tarafından okutulan üniversitenin genel derslerinden biridir. Kaynak olarak Târîhu İbn Haldûn ve Corci Zeydan'ın tarih eserleri gibi eserler kullanılmaktadır.

Farsça-1: Fars Dili ve Edebiyatı bölümünden hocalar tarafından işlenen ders tüm fakültelerde zorunlu olarak okutulmaktadır.

Peştuca-1: Peştu Dili ve Edebiyatı bölümünden hocalar tarafından işlenen ve Afaganistan'ın ikinci resmi dili sayılan Peştuca da tüm fakültelerde zorunlu olarak okutulmaktadır.

Tablo 37: 2. Dönem السنة الأولى (الفصل الثاني) سال اول (سمستر دوم)

ت	المادة (مضمون)		رقم المادة (كود نمبر)	عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)
1.	النحو-2	Nahiv - 2	LL.AR-102	**3**
2.	الصرف -2	Sarf - 2	LL.AR-104	**3**
3.	التدريبات و المحاورة-2	Tedrîbat ve Konuşma - 2	LL.AR-106	**2**
4.	الاملاء و التعبير-2	İmlâ ve Tâ'bîr - 2	LL.AR-108	**2**
5.	الثقافة الإسلامية-2	İslam Kültürü - 2	LL.UR-102	**1**
6.	تاريخ أفغانستان	Afganistan Tarihi	LL.UR-104	**2**
7.	اللغة الدرية-2	Farsça - 2	LL.UR-106	**2**

2	LL.UR-108	Peştuca - 2	اللغة البشتوية-2	**8.**
2	LL.UR-109	Tecvîd(Fonolojinin Temel İlkeleri)	التجويد (مبادىء علم الأصوات)	**9.**
Total Credit Hourse of the Semester 19				

Tecvîd (Fonolojinin Temel İlkeleri): İbnu'l-Cezerî'nin en-Neşr fi'l-Kırâati'l-'Aşr ve İbrahîm Enîs'in el-Esvâtu'l-Luğaviyye kitaplarından faydalanılmaktadır. Cezerî'nin meşhur tecvid ve mahreçler hakkındaki beyitleri okunup şerhine geçiliyor. İçerik IIUI'daki gibidir.

Tablo 38: 3. Dönem (سمستر سوم) السنة الثانية (الفصل الثالث) سال دوم

عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)	**رقم المادة (كود نمبر)**	**المادة (مضمون)**		**ت**
3	LL.AR-201	Nahiv - 3	النحو-3	**1.**
3	LL.AR-203	Sarf - 3	الصرف -3	**2.**
2	LL.AR-205	Tedrîbat ve Konuşma - 3	التدريبات و المحاورة-3	**3.**
3	LL.AR-207	Edebiyat Tarihi - 1	تاريخ الأدب-1	**4.**
2	LL.AR-209	Metinler - 1	النصوص-1	**5.**
1	LL.UR-201	İslam Kültürü - 3	الثقافة الإسلامية-3	**6.**
2	LL.UR-203	Analitik Tefsir - 1	التفسير التحليلي-1	**7.**
1	LL.AR-205	Psikoloji	علم النفس	**8.**
Total Credit Hourse of the Semester 17				

Edebiyat Tarihi-1: Corci Zeydan, Taha Huseyin ve Şevki Dayf gibi yazarların Arap edebiyatı tarihine yönelik kitaplarından derleme yapılarak konu hoca tarafından anlatılır. Cahili Dönemden başlayıp diğer dönemlerde derste İslâmi Asır ele alınır.

Metinler-1: Kur'an-ı Kerîm, Hadis ve farklı dönemlerden nesir ve şiirler seçilir. Ders Arapça olarak işlenir ve metinler nahv, sarf ve belâgat açısından tahlil edilir.

Analitik Tefsir-1: Bu derste Kura'n-ı Kerîm'in 30. cüzünden sureler önce okunup tefsir kitabından şerh edilerek sonra da kelimelerin sarf ve nahiv açısından ele alınıp varsa Belâgat yönünden incelenmesi suretiyle sınıf ortamında klasik yöntemlerle işlenmekte. Kaynak olarak Muhammed Sabûnî'nin Safvetu't-Tefâsîr adlı tefsir kitabı kullanılmaktadır.

Psikoloji: Psikoloji bölümünden gelen hocaların anadilde anlattığı derste içerik IIUI'daki gibir.

Tablo 39: 4. Dönem (سمستر جهارم) سال دوم (الفصل الرابع) السنة الثانية

ت	المادة (مضمون)		رقم المادة (كود نمبر)	عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)
1.	4-النحو	Nahiv - 4	LL.AR-202	**3**
2.	4- الصرف	Sarf - 4	LL.AR-204	**3**
3.	1-البلاغة	Belâğat - 1	LL.AR-206	**2**
4.	2-تاريخ الأدب	Edebiyat Tarihi - 2	LL.AR-208	**3**
5.	2-النصوص	Metinler - 2	LL.AR-210	**2**
6.	4-الثقافة الإسلامية	İslam Kültürü - 4	LL.UR-202	**1**

2	LL.AR-204	Analitik Tefsir - 2	التفسير التحليلي-2	**7.**
1	LL.UR-206	Padagoji	بيداكوجي	**8.**
Total Credit Hourse of the Semester 17				

Belâğat-1: Bu aşamada beyan ilmi işlenmekte ve kaynak olarak el-Belâğatu'l-Vâdıha kitabı kullanılmaktadır.

Pedagoji: Pedagojik formasyon eğitimi diyebileceğimiz eğitime yönelik becerilerin verildiği ders yine ilgili fakültelerden hocalar tarafından anadilde okutulmaktadır.

Tablo 40: 5. Dönem (سمستر بنجم) السنة الثالثة (الفصل الخامس) سال سوم

عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)	رقم المادة (كود نمبر)	المادة (مضمون)		ت
3	LL.AR-301	Nahiv - 5	النحو-5	**1.**
3	LL.AR-303	Edebiyat Tarihi - 3	تاريخ الأدب-3	**2.**
3	LL.AR-305	Belâğat - 2	البلاغة-2	**3.**
2	LL.AR-307	Metinler - 3	النصوص-3	**4.**
2	LL.AR-309	Nakd - 1	النقد-1	**5.**
3	LL.AR-311	Karşılaştırmalı Edebiyat	الأدب المقارن	**6.**
2	LL.AR-313	Tercüme – 1	الترجمة-1	**7.**
1	LL.UR-301	İslâm Kültürü - 5	الثقافة الإسلامية-5	**8.**
Total Credit Hourse of the Semester 19				

Nakd-1: 3. yılda ilk iki dönem nakdu'l-kadîm okutulurken dersin devamı olan son sınıftaki iki yarıyılda ise nakdu'l-hadîs okutulmaktadır. İçerik IIUI'daki gibi olup kaynak olarak hocanın hazırladığı kaynaklardan işlenmektedir.

Karşılaştırmalı Edebiyat: Guneymî Hilâl'in eserlerinden faydalanılan karşılaştırmalı edebiyat dersi de anadilde işlenmektedir.

Tercüme-1: Derste tercüme yöntem ve teknikleri anlatılır. Dikkat edilmesi gereken hususlara değinilir ve hocanın seçtiği Farsça, Peştuca gibi dillerden Arapça'ya karşılıkı olarak çeviriler yapmaya çalışılır.

Tablo 41: 6. Dönem (سمستر ششم) سال سوم (الفصل السادس) السنة الثالثة

ت	المادة (مضمون)		رقم المادة (كود نمبر)	عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)
1.	النحو-6	Nahiv – 6	LL.AR-302	**3**
2.	تاريخ الأدب-4	Edebiyat Tarihi – 4	LL.AR-304	**3**
3.	البلاغة-3	Belâğat – 3	LL.AR-306	**3**
4.	النصوص-4	Metinler - 4	LL.AR-308	**2**
5.	النقد-3	Nakd – 3	LL.AR-310	**2**
6.	فقه اللغة-1	Filoloji – 1	LL.AR-312	**3**
7.	الترجمة-2	Tercüme - 2	LL.AR-314	**2**
8.	الثقافة الإسلامية-6	İslam Kültürü - 6	LL.UR-302	**1**
Total Credit Hourse of the Semester 19				

Filoloji-1: Ders yine Farsça olarak hocanın belirlediği kaynaklardan işlenir. İçerik IIUI'daki gibidir.

Tablo 42: 7. Dönem (السنة الرابعة (الفصل السابع) سال جهار (سمستر هفتم

ت	المادة (مضمون)		رقم المادة (كود نمبر)	عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)
1.	النحو-7	Nahiv – 7	LL.AR-401	**3**
2.	تاريخ الأدب-5	Edebiyat Tarihi - 5	LL.AR-403	**3**
3.	البلاغة-4	Belâğat – 4	LL.AR-405	**3**
4.	النقد-4	Nakd – 4	LL.AR-407	**2**
5.	فقه اللغة-2	Filoloji - 2	LL.AR-409	**3**
6.	البحث العلمي	Bilimsel Araştırmalar	LL.AR-411	**3**
7.	العروض و القافية-1	Arûz ve Kâfiye - 1	LL.AR-413	**3**
8.	الثقافة الإسلامية-7	İslâm Kültürü - 7	LL.UR-401	**1**
Total Credit Hourse of the Semester 21				

Bilimsel Araştırmalar: Bütün ilimlerde en uygun ve faydalı araştırma teknikleri, kaynakça bilgileri, yazı, makale ve kitap yazarken dikkat edilecek hususları konu edinen ders Farsça olarak hocanın belirlediği kaynaktan işlenmektedir.

Arûz ve Kafiye-1: Son sınıfta iki dönem şeklinde oktulan ders yine Farsça olarak, dersin hocası Muhammed İsmail Nâsırî tarafından kendi te'lif ettiği kitaptan işlenmektedir. Konulara tekrar olmaması açısından değinmemekteyiz. Ders içeriği klasik aruz ve kafiye dersi konuları olup IIUI'daki ile benzerdir.

Tablo 43: 8. Dönem (سمستر هشتم) سال جهار (الفصل الثامن) السنة الرابعة

ت	المادة (مضمون)		رقم المادة (كود نمبر)	عدد الساعات (تعداد كريدت يك سمستر)
1.	النحو-8	Nahiv – 8	LL.AR-402	**3**
2.	تاريخ الأدب-6	Edebiyat Tarihi - 6	LL.AR-404	**3**
3.	البلاغة-5	Belâğat - 5	LL.AR-406	**3**
4.	النقد-4	Nakd – 4	LL.AR-408	**2**
5.	أصول التدريس	Öğretim Yöntemleri	LL.AR-410	**3**
6.	المدارس الأدبية	Edebî Okullar	LL.AR-412	**3**
7.	العروض و القافية-2	Arûz ve Kafiye - 2	LL.AR-414	**3**
8.	الثقافة الإسلامية-8	İslâm Kültürü - 8	LL.UR-402	**1**
Total Credit Hourse of the Semester 21				

Öğretim Yöntemleri: Eğitimin usulleri, öğretmen-öğrenci ilişkisini konu alan pedagoji dersidir. Eğitim fakültesinden veya alanında uzman hocalar tarafından Farsça olarak verilmektedir.

Edebî Okullar: Arap edebiyatının öncü simaları, edebî kişilikleri, edebiyattaki konumları ve edebî akımlar konusunun işlendiği derstir. Dersin dili Farsçadır.

Genel Bakış

İslâmâbâd Uluslarası İslam Üniversitesinin eğitim yöntemleri ve ders müfredatları incelendiğinde çok az bir kısmı dışında derslerin Arapça işleniyor olduğu görülmüştür. Ancak bu uygulama tek başına yeterli gelmemektedir. Aksi halde bu uygulamayı gerçekleştiren üniversitelerin İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesindeki aynı başarıyı yakalamış olmaları gerekirdi. Öyle ise başarının bir

değil birkaç nedeni bulunmaktadır ve derslerin Arapça işlenmesi bunlardan biri ve belki de en önemlisidir. Bunun için öncelikle hocaların mümkün mertebe dersleri hiç olmazsa ağırlıklı olarak Arapça işlemeleri sağlanmalıdır.

İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi'ndeki başarının bir diğer etkeni öğrencilerin kendi aralarında ortak dil olan Arapça ile anlaşmalarıdır. Bu hem okul içinde hem de okul dışındaki günlük hayatta devam etmektedir. Hatta öğrenciler için yurt tahsis edildiğinden birçok öğrenci yurtlarda Arap öğrencilerle aynı ortamı paylaşma avantajını yakalamaktadır. Üniversite bu altyapıyı bilinçli olarak öğrencilere sunmaktadır. Ancak ülkemizde tüm üniversiteler uluslararası bir yapıda değildir. Ayrıca öğrencilerin hemen hepsi Türk vatandaşı olduğundan kendi aralarında anadilleri ile konuşmalarının önüne nasıl geçilmelidir? Şeklinde bir soru akla gelmektedir. Yapılan incelemede görüldüğü gibi içinde bulunduğumuz bu durum ile Afganistan'da Arapça eğitiminin durumu ve sorunları tamamen aynıdır. Bu bize nerede olursa olsun başarının da başarısızlığın da kaynağının aynı olduğunu göstemektedir. Dolayısıyla sorunun çözümüne yönelik, Pakistan'da uygulandığı gibi (uluslararası üniversite olsun veya olmasın) Arap dili ile ilgili bölümlerde yabancı öğrenci kontenjanını arttırmak ve bu öğrencilerin yurtlarda kalmalarına olanak sağlamak yoluyla, öğrencilerin Arap öğrencilerle daha fazla diyalog kurmalarına ve kendi aralarında sınıf içinde ve dışında Arapça anlaşmalarına zemin hazırlamak, ders esnasında Türkçe konuşulmasına tamamen mani olmak ve hocaların derste daha çok Arapça konuşmaları gibi adımlar atılmalıdır.

İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesinindeki dikat çeken bir diğer konu da 'Hazırlık Yılı' uygulamasıdır. Hazırlık sınıfları dil ile ilgili bölümler için bir zorunluluk ifade etmektedir. Dile hâkim olmayan öğrenci herhalukarda lisans dönemini gereğinden fazla uzattığından, hazırlık sınıfına ihtiyacı olmayan öğrenci ise bu yılı seviye tespit sınavı ile atlattığından hazırlık sınıfları bir zaman kaybı değil, eğitimi görülecek dile karşı alt yapısı olmayan öğrenciler için dil öğreniminin temel zeminini oluşturmaktadır. Burada öğrenci birçok üniversitenin lisans mezunlarının elde edemediği seviyeyi hazırlık yılını bitirdiğinde yakalayabilmekte ve dolayısıyla başarıya bir adım daha yaklaşmış olmaktadır. İncelediğimiz Berlin Freia Üniversitesi'nde de durum farklı değildir. Burada da öğrencilerin lisans

eğitimlerinden önce B2 seviyesinde yabancı dil olarak İngilizce bilmeleri zorunlu tutulmuştur. Böylelikle bir yabancı dili öğrenen öğrenci ikinci dili çok daha kolay öğrenebilmektedir. Ayrıca hazırlık sınıfları konusunda dikkat çeken bir diğer husus da İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesinde Arap Dili ve Edebiyatı, Mütercim Tercümanlık, Usûlu'd-Dîn ve Şerîa bölümlerinde okuyacak öğrencilerin aynı hazırlık yılı eğitimini alıyor olmalarıdır. Biz aynı örneği İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde de görmekteyiz. [89] Ülkemizde ise Arap dili ile ilgili eğitim veren birçok üniversitede maalesef hazırlık yılı bulunmamaktadır. Bununla birlikte yapılan sempozyumlar ve araştırmalar göstermektedir ki hazırlık sınıfı bulunan üniversitelerde de ciddi sıkıntılar bulunmaktadır.[90]

Eğitimde başarının bir diğer önemli unsurunu ise kaynaklar oluşturmaktadır. İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi'ne ve dil eğitiminde mesafe almış diğer eğitim kurumlarına bakıldığında hepsinin gerek klasik gerek modern, en az bir Arapça dil serisini başından sonuna kadar okuttuğu görülmektedir. İdeal görülen de bunun hazırlık sınıfında tamamlanmış olmasıdır. Örneğin IIUI el-Arabiyye Li'n-Nâşiîn serisini tercih ederken FSM Üniversitesi Silsiletu'l-Lisan'ı, Freia Üniversitesi ise el-Kitab fî Ta'allumi'l-'Arabiyye'yi tercih etmektedir. Burada önemli olan diğer bahsettiğimiz şartlar ile birlikte en az bir serinin, hazırlık sınıfı olsun veya olmasın öğrenciye lisans mezunu olmadan okutulmasıdır. İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi bu konuda diğer derslerde oduğu gibi daha klasik eserleri tercih etmiş ve öğrenciye en köklü kaynaklardan Arapça öğretmeyi ve bunu pratik ile birlikte kazandırmayı başarmıştır. [91]

[89] İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde de İslami İlimler ve Arapça Öğretmenliği bölümlerinin hazırlık sımıfları ortaktır. Bkz. s. 26.

[90] Konu ile ilgili çok sayıda araştırma, inceleme ve senpozyumlar yapılmaktadır. Örneğin: Arapça Öğretimini Geliştirme Sempozyumu 2, Türkiye'de Hazırlık Sınıflarında Arapça Öğretimi, Mevcut Durum ve Geliştirme Yöntemleri, Akdem, İstanbul, 16-18 Aralık 2016.

[91] İslâmâbâd Uluslararası İslam Üniversitesi, derslerin çoğunda klasik kaynaklara yer vermiştir. Örneğin Nahiv derslerinde Şerhu İbn 'Akîl 'alâ Elfiyeti ibn Mâlik, Sarf derslerinde ise Şeze'l-'Arf fî Fenni's-Sarf gibi kaynaklar kullanmaktadır. Bkz. s. 56-57.

SONUÇ

Yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma yetenekleri üzerinde yoğunlaşılır. Öğrencilere mezun olduklarında bu becerilerin tamamının kazandırılmış olması güç ve ulaşılmaz görünmektedir. Ancak çözüm üretmek için uygulanmış ve elde edilmiş başarıların kaynaklarından istifade etmek önemlidir. Bunun için hangi becerinin nerede ve ne şekilde kazandırıldığını tespit etmek gerekmektedir. Örneğin Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesinde bu soruna yüzde yüz Arapça eğitim ile çözüm bulunmaya çalışılmıştır. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde ise hazırlık sınıflarında yüzde yüz, lisans döneminde ise yüzde otuz/kırk oranında Arapça eğitim uygulamasına gidilmiştir. Elde edilen sonuç, başarının devlet üniversiteleri ile kıyaslandığında daha yoğun tempoda bir Arapça eğitim ile yüzyüze olunduğundan daha yüksek bir başarı oranı olmuştur. Aynı durum dil eğitimi veren özel kurumlarda ve Avrupa'da da göze çarpmaktadır. Örneğin Berlin'de bulunan Freia Üniversitesi öğrenciyi akademik alanda okuma ve araştırma yapabilecek seviyeye getirmeyi hedeflemiş, eksik bıraktığı pratik sorununun çözümünü de ' Tandem Sistemi'nde[92] bulmuştur. Almanya bu yöntem ile elinde bulunan alternatifleri faydaya dönüştürebilmektedir. Bununla da yetinmeyip öğrencinin Arapçayı daha iyi duymasını sağlamak için 1 yıl süreli burslu olarak yurtdışı eğitimine göndermekte ve gidilen ülkede dili ne şekilde öğreneceği hususunda öğrenciyi serbest bırakmaktadır. Ancak her ülke maddi olarak bu şartları sağlayamayabilir diye düşünüldüğünde ise Pakistan'ın da aynı maddi şartları sağlamadığı ancak öğrencilerin yurtdışı eğitimi almadan da çok daha başarılı olabildiklerini ispatladığı akla gelmektedir. Tüm bu

[92] Bu sisteme göre öğrenciler Arap uyruklu veya Arapça konuşabilen arakadaşları ile günde 2 saat süreyle pratik yapmakta ve bu süre ders olarak sayılıp kredilere dâhil edilmektedir. Bkz s.39.

başarı, var olan imkânı değerlendirmek ve öğrencinin hocalarından ve arkadaşlarından Arapçayı sürekli duyması suretiyle gerçekleşmiştir. Dolayısıyla öğrencilere bu ortamlar doğrudan veya yapay olarak hazırlanmalı, öğrenciler Arapçayı duymak ve pratikte uygulamaktan mahrum bırakılmamalıdır. Unutulmamalıdır ki öğrencilerin Arapçayı yeteri kadar duyamaması problemi Afganistan'da da Arap dili bölümün temel sorununu oluşturmaktadır. Konu ile ilgili olarak yapılan röportajda Kâbil Üniversitesi Arap Dili Bölümü Öğretim Üyesi Mohammad Qasim, bölümden mezun olan öğrencilerin Arapça yeterliliklerini tam anlamıyla elde edememelerinin nedenini, hocaların derste Arapça konuşmamalarına ve öğrencilerin de tamamının Afgan uyruklu olmaları nedeniyle kendi aralarında anadilleri olan Farsçayı konuşmalarına ve Arapça ders kitaplarının tercüme edilmiş olanlarını kullanmalarına bağlamıştır.

Özet olarak Arapça öğretimine dayalı atılması gereken somut adımları maddeleyecek olursak şu hususlar öncelik ve önem arzetmektedir;

1- Hazırlık sınıflarının Arapça ile ilgili tüm bölümlerde zorunlu hale getirilmesi,

2- Bu hazırlık sınıflarının Üniversite içerisinde ilgili fakültelerin (İlahiyat, Arap dili ve edebiyatı, Arapça öğretmenliği vd.) öğrencileri ile birlikte ortak bir merkezde, küçük farklılıklar dışında ortak bir müfredat ve eğitim kadrosu ile yürütülmesi,

3- Özellikle ilgili fakültelerin Arap öğrenci kontenjanlarının arttırılması,

4- Öğrencilerin Arap öğrencilerle birarada olabilecekleri başta yurt olmak üzere doğal ortamların oluşturulması,

5- Eğitim süresi içerisinde özellikle hazırlık sınıfında veya ilk yılda en az bir Arapça eğitim setinin baştan sona kadar bitirilmesi,

6- Derslerin mümkün mertebe Arapça olarak işlenmesinin sağlanması,

7- Sınıf içinde öğrencilerin sorularını Arapça olarak sormalarının ve Arapça konuşmalarının sağlanması,

8- Öğrencilerin Arapça ders kitaplarının tercümelerini kullanmalarının önüne geçilmesi,

9- Teori ve pratik eğitimin birarada yürütülmesinin sağlanması,

10- Hocaların derslere dağılımının yerinde yapılması ve özellikle Arapçanın tam yerleşmediği ilk yıllarda sarf ve nahiv gibi derslere Türk hocaların girmelerinin sağlanması.

11- Mevlana ve Erasmus K107 programları gibi öğrencilerin yurtdışına çıkıp pratik yapmalarına olanak sağlayacak programların ve bu programlar dâhilinde anlaşmalı ülkelerin sayısının arttırılması.

12- Öğrencilere eğitim kadrosu eşliğinde Arapçayı konuşabilecekleri yapay ortamların hazırlanması (alışveriş, gezi vs).

Yukarıda zikrettiğimiz hususların üzerinde durulması gerektiği ve Arapça öğretiminde mesafe almak adına kalıcı çözümler ortaya koyacağı kanaatindeyiz. Umarız bu çalışma Arap dili öğretimi alanına bir katkı sağlar ve bu alanda yapılacak daha daha detaylı ve farklı çalışmalara da vesile olur.

KAYNAKÇA

ABDUL MUJEEB, Röportaj, İslâmâbâd, 05.06.2016.

AHMED Abdulmun‘im, Röportaj, İslâmâbâd, 03.06.2016.

ARSLAN, Ahmet Turan, ‘’Malezya’da Din Eğitimi ve Arapça Öğretimi’’, **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı 13, 14, 15, İstanbul, 1997.

ATAY, Esra, Halil Kabakulak, Röportaj, Berlin, 07.02.2017.

AKARSU, Hayriye, Kevser Yazgan, Röportaj, Diyarbakır, 15.03.2017.

BALTACI, Cahit, **XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri,** M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005.

BASHİR, Gul Mohammad, Röportaj, Kâbil, 05.06.2016.

BOSTANCI, Ahmet, ‘’İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları ve Diğer Araç-Gereçlerin Tespit ve Analizi’’, **Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** sayı 11, Sakarya, 2005.

……, ‘’Ürdün Üniversitelerinde Yabacılara Arapça Öğretimi’’, **Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı 8, Sakarya, 2003.

BULUT, Ali, Röportaj, İstanbul, 03.02.2017.

ÇETİN, Muhammed, ‘’Medreselerde ve İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları’’, **Medrese ve İlahiyat Kavşağında İslâmî**

İlimler, (Uluslararası Sempozyum) Bingöl, 29 Haziran – 1 Temmuz 2012, Bingöl Üniversitesi yayınları, 2013.

DEMİRAYAK, Kenan, **Arap Edebiyatı Tarihi Cahiliye Dönemi,** Erzurum, 2009.

……, **Arap Edebiyatı Tarihi Emevî Dönemi,** Erzurum, 2012.

DÖNDÜREN, Hamdi, ‘’Ahmed b. Muhammed Makkârî’’, DİA, c.27, İstanbul, 2010.

ERGİN, Mehmet Cevat, ‘’Arap Nahvinin Doğuşu’’, **Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** c. 7, S. 2, Diyarbakır, 2005.

ERGİN, Mehmet Mesut, Röportaj, Diyarbakır, 15.03.2017.

ERTÜRK Zeynep, **‘’Türkiye ve Avrupa’da Karşılaştırmalı Arapça Öğretim Teknikleri: Gazi Üniversitesi ile Londra Üniversitesi Örneği’’** Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

HAZER, Dursun, ‘’Osmanlı Medreselerinde Arapça Öğretimi ve Okutulan Ders Kitapları’’, **Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi,** Ankara, 2002.

HIZLI, Mefail, ‘’Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler’’, **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı 17, Bursa, 2008,

HULİ, Muhammed Ali, **Arapça Öğretim Metodları**, Trc: Cihaner Akçay. Ankara. 2000.

İBN HALDUN, Tahkîk Halil Şahhâde, **Târîh-u İbn Haldûn**, Dâru’l Fikr, Suriye,1988.

İSHAKOĞLU, Ömer, ‘’Nahiv Eğitiminde Hangi Kitaplar Müfredata Konmalı?’’, **İlim Dergisi**, sy. 8, İstanbul, 2015.

GHAZİ, Inam ul Haq, Röportaj, İslâmâbâd, 08.06.2016.

GÜNEY, Murat Arif, ‘’Yabancı Dil Öğretimi ve Dünden Bugüne Türkiye’de Arapça Öğretimi’’, **Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, c. I, sayı 1, Trabzon, 2014.

IŞIKDOĞAN, Davut, ‘’Güneydoğu Medreselerinde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri: Mardin Örneği’’, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı 53, Ankara, 2012.

KAÇAR, H. İbrahim, ‘’İmam-Hatip Liseleri ve İlâhiyat Fakültelerinde Arapça Öğretimi Üzerine’’, **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, sayı 17, İstanbul, 2006.

KARAHAN, Nurgül, Röportaj, İstanbul, 13.02.2017.

KAZICI, Ziya, **İslâm Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi**, İfav, İstanbul, 2015.

KILIÇ, Hulusi, ‘’Arapçanın Din Bilimleri Araştırmalarındaki Rolü’’ **Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu,** Samsun, 1989.

KOHİ, Abdul Ali, Röportaj, Kâbil, 05.06.2016.

NAZİR, Nergis, Röportaj, İslâmâbâd, 02-05.06.2016.

QASİM, Mohammad, Röportaj, Kâbil, 06.06.2016.

ORTAŞ, İbrahim, ‘’Üniversitelerin Sorunları 1’’, **Çukurova Üniveristesi Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi**, sayı 4, Adana, 2002.

PAKDEMİRLİ, M. Nur, EV, Halit, ‘’Pakistan’da Geleneksel Eğitim-Öğretim Kurumları: Medreseler’’, **100. Yılında İmam Hatip Liseleri Uluslararası Sempozyumu** -Bildiriler-, 23-24 Kasım 2013- İstanbul, 2015.

SAÇAKLIZADE, Muhammed b. Ebu Bekir el-Maraşi, **Tertîbu’l-‘Ulum,** Neşr, Muhammed b. İsmail es-Seyyid Ahmed, Dâru’l-Beşâiri’l-İslamiyye, Kahire, 1988.

ŞABAN, İbrahim, ‘’Muhammed Qasim Nanotvi, His biography and Arabic Poetry About Abdulhamid Khan II’’, **Uluslararası Sempozyum Türkiye’de Urdu Dili Eğitiminin 100.yılı,** İstanbul, 2015.

……., Fatma Batkitar, ‘’ Arap Dili Bölümlerinin Hazırlık Programlarında Arapça Öğretiminin Dersler, Kitaplar ve Yöntemler Açısından Mevcut Durumu’’, **II.Uluslararası Arapça Öğretimini Geliştirme Sempozyumu, Türkiye’de Hazırlık Programlarında Arapça Öğretimi Mevcut Durum VE Geliştirme Yöntemleri (Toplantı Bildirileri), Akdem yayınları,** İstanbul, 2016.

UNAT, F. Reşit, **Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış**, Ankara, 1964.

UNGAN, Suan, ‘’Avrupa Birliğinin Dil Öğretimine Karşı Tutumu ve Türkçe’nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi’’, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** sayı 15. Kütahya, 2006.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı**, Ankara, 1988.

ÜZÜM, Emin Cihan, ‘’Türkiye’de Arapça Öğretimi Açısından el-‘Arabiyye li’n-Nâşi’în Ders Kitabının Değerlendirilmesi’’, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, Ankara 2002.

ŞADOĞLU, M. Serdar, Röportaj, İstanbul, 13.02.2017.

TALAY, Shabo, Röportaj, Berlin, 07.02.2017.

VERSTEEGH, Kees, ‘’Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi’’, çev: Muhammed Günaydın, **İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı 16, İstanbul, 2007.

ZENGİN, Zeki Salih, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Örgün Eğitim Kurumlarında Din Eğitimi ve Öğretimi(1839-1876),** MEB basım, İstanbul, 2004.

ZUBEYDÎ, Ebu Bekr Muhammed b. Hasan, **Tabakatu'n Nahviyyîn ve'l Luğaviyyîn**, Dâru'l Ma'arif, Kahire, 1954.

http://ku.edu.af/en/page/social-science/881/arabic-language-department (02.09.2016).

http://www.iiu.edu.pk/?page_id=30 (01.09.2016).

http:/.fu-berlin.de/vv/de/modul?id=192813&sm=231509 (17.02.2017).

http://www.fu-berlin.de/en/einrichtungen/fachbereiche/fb/geschkultur/orient/sem/index.html (20.02.2017).

http://www.akdemistanbul.com.tr/sss (15.02.2017).

http://akdemistanbul.com.tr/egitimler/arapca-dil-egitimleri (15.02.2017).

http://www.izu.edu.tr/tr-TR/ef/Bolum-Amac/133/140/1/EbsFile.aspx (23.02.2017).

http://iif.fsm.edu.tr/Islami-Ilimler-Fakultesi-Fakulte--Fakulte-Hakkinda (20.02.2017).

http://www.dicle.edu.tr/dogu-dilleri-ve-edebiyati-bolumu-arap-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali (15.03.2017).